NordDobrogea Cultural

Nr.19 / 2020

IN MEMORIAM EUGENIU BARĂU

EDITORUL REVISTEI: Centrul Cultural „Jean Bart” , Tulcea, Manager: Ionuț Paul Ștefan
Finanțatorii publicației: Consiliul Județean Tulcea și Primăria Tulcea

Eugeniu Barău - *Al patrulea cui*

CUPRINS

- IN MEMORIAM EUGENIU BARĂU (3)

SCRITORI DOBROGENI

- IOAN NENIȚESCU, UN POET DE NEUITAT (10)
- CEZAR CALENIC (12)
- ION STAICU (18)
- ADRIAN BUȘILĂ (20)
- PAUL SÂRBU (27
- BOGDAN PASCAL (35)
- IOAN GHEORGHIȚĂ, prezentat de Floarea Calenic (38)
- CONCURSUL NAȚIONAL DE POEZIE „PANAIT CERNA” (40)
- **ANGELO MITCHIEVICI** Dobrogea și geografia ei literară (53)
- LAURENȚIU MĂNĂSTIREANU Viața religioasă în nordul Dobrogei (55)
- PREOT FELIX NECULAI Creștini tulceni și icoane vechi (58)

PERSONALITĂȚI TULCENE

- ELENA ORBOCEA (60)
- CONSTANTIN HAHUI (64)
- PICTORUL GEORGESCU NICOLAE (69)
- EMILIAN BOTA (73)

MARI ARTIȘTI DOBROGENI

- REGIZORUL ION ȘAHIGHIAN (74)

TEATRUL JEAN BART

- prezentat de NICOLAE PRELIPCEANU (77)

Redactor şef: ***Aurel Ifrim***
(e-mail: aurelifrim2003@gmail.com)

Colegiul redacţional:
Victor H. Baumann, Petru Şolcă, Paul Prisada,
Nicolae C. Ariton, Adrian Pal,
Traian Oancea, pr. Felix Lucian Neculai,
Bogdan Pascal

Lector: Elena Orbocea
Consilier artistic: Mihai Gălățan

Tehnoredactor: Marian Mocanu

Sediul revistei:
Centrul Cultural „Jean Bart” Tulcea,
str. Progresului, nr.34,
cod poştal 820029,
telefon 0240.519329

Revista s-a tipărit la *S.C. INFCON S.A.*
Constanța,
str. Prof. Murgoci, nr. 1 .
Cod: ISSN 2285 - 469

COPERTELE REVISTEI:
LUCRĂRI DE EUGENIU BARĂU

Conform art. 206 din Codul Penal, responsabilitatea juridică asupra conținutului textelor publicate aparține în întregime autorilor

"Recunosc, am avut un înger extraordinar.
O să mă întâlnesc cu el şi am să-i mulţumesc!"

EUGENIU BARĂU

A PLECAT SĂ-ŞI ÎNTÂLNEASCĂ ÎNGERUL

Eugeniu Barău a venit pe lume în satul Frecăţei din judeţul Tulcea la data de 15 mai 1946, a studiat Artele Plastice la Timişoara, a fost profesor de desen la Casa Pionierilor din Tulcea, de unde regimul comunist şi Uniunea Artiştilor Plastici l-au izgonit interzicându-i activitatea (în perioada 1980–1990), dar el a continuat să picteze, tot mai glorios, devenind o legendă: apoi, în duminica Paştelui Blajinilor, la 26 aprilie, anul 2020, când cerurile sunt deschise, a fost chemat în Împărăţia Cerească.

Când invidia şi ticăloşia întrupate diabolic în nişte politruci comunişti, i-au luat catedra şi atelierul, lăsându-l să-şi crească cei doi prunci fără pâine interzicându-i şi apariţiile pe simeze, infamii slugoi ai veacului negru, au crezut că viaţa artistului s-a dus pe copcă, n-o să le mai picteze în fel şi chip figurile de cretini. Credeau că i-au pus botniţă, nu ştiau că unui artist poţi să-i iei totul, nu şi inspiraţia divină, chemarea.

Eugeniu Barău - *Ţapul ispăşitor*

"Dintotdeauna, de copil, mi-a plăcut să desenez. Mă cam ciondăneam cu fraţii fiindcă mai dezlipeam de la mijlocul caietului pagina dublă şi desenam. Toate ştraifurile de la cărţi erau desenate! Nu am un moment precis la care să-mi fi dat seama de menirea mea".

Copilul Eugeniu primise harul care îi dădea aripi, şi, cum la vremea respectivă nu se găsea hârtie pentru desen, micul elev desena pe marginea albă a a cărţilor, deoarece numai aşa îşi afla bucuriile. Cam asta era joaca lui de copil.

"S-a jucat" toată viaţa cu obiectele pentru desen, deoarece el a rămas – mereu, binecuvântată fiinţă a copilăriei, că aşa spune o învăţătură a Mântuitorului: *"Când nu mai sunteţi copii, sunteţi morţi"* ("joacă" în care s-a lăsat prins şi Constantin Brâncuşi).

Eugeniu avea încredinţarea că Artistul are o menire, de aceea a primit har: însă harul este dar dumnezeiesc şi pavăză, Artistul nu trebuie să se lase înfricoşat de nimic, să nu se lase ispitit în teritoriul malefic al Nevăzutelor înfricoşătoare, deoarece, striga Eugeniu:

"Este normal să fii interzis; să ai curaj, să spui adevărul, să ai coloană vertebrală, să ai demnitatea strămoşilor noştri să treci prin lume cu sufletul în lumină şi gândurile-n cer, să fii tu şi prostiei să-i spui NU!"

El a fost "interzis" din copilărie, mai bine spus, ca tuturor copiilor din anii '40 când hoarda roşie se instalase în fruntea României întemniţând floarea ţării, confiscând ţărănimii toate mijloacele de existenţă. El îşi aminteşte

că acei căpcăuni (niciodată pedepsiți !...). au furat din curtea părinților săi, până și un biet ied, fapt ce a marcat copilăria artistului pentru totdeauna. Într-unul din superbele sale tablouri, apare acel ied spânzurat în spațiu de lume ce-și pierduse sinele.

Dacă la nivel național Barău avea potrivnici doar la Uniunea Artiștilor Plastici, cei mai înrăiți dușmani ai artistului au fost la Tulcea, în rândul celor de la Putere, care, în loc să-i proslăvească harul – fiindcă asta era misia lor, ei propovăduiau minciuna, pârâșul, turnătoria.

Comuniştii ne-au luat totul: pământul, maşina de cusut, chiar şi un ied

Bunicul a fost împroprietărit în Dobrogea după Războiul de Independență; avea la Frecăței o casă frumoasă, cu camere înalte, cu beci, cu acareturi. Acolo am venit pe lume. Trăiam într-o sărăcie cu lustru. Au venit comuniştii şi ne-au luat tot. Şi pământurile. Ne-au luat animalele. Şi vaca, era legată de o căruță. Capra, la fel. Aveam un ied pe care-l iubeam, mi l-au luat şi atunci am văzut că ceva rău se-ntâmplă. Mama a reuşit să-şi cumpere o maşină de cusut, ca să facă haine pentru copii. Când i s-a confiscat mamei maşina de cusut, am suferit îngrozitor. Era grav, ne luau pâinea de la gură.

Asta a fost cu fenomenul din '48: a rămas, nu pot să-l şterg. Nu am cum. Maşina de cusut, iedul. Cum să spun? E imagine filmică, imediat îmi aduc aminte din copilărie. Evenimentele importante pe care le observi nu se şterg. Rămân şi-n tine.

Eugeniu Barău nutrea convingerea că ***"pictorul este un mărturisitor"***

și nu s-a dezis de la acest crez. Toate lucările sale sunt mărturisiri: despre ce a fost, ce este și ce o să fie. Despre ce a fost stă mărturie și această lucrare ***Somnul Națiunii naște monștri!***

care denunță nelegiuirea.

La punerea pe cruce a Nevinovăției asistă, benchetuind, stăpânii lumii și slugile lor.

În toată mulțimea adunată să petreacă în desfrâu bețivănesc, nu se zărește niciun chip al Compasiunii, doar fețe hâde, exprimând violența bestială.

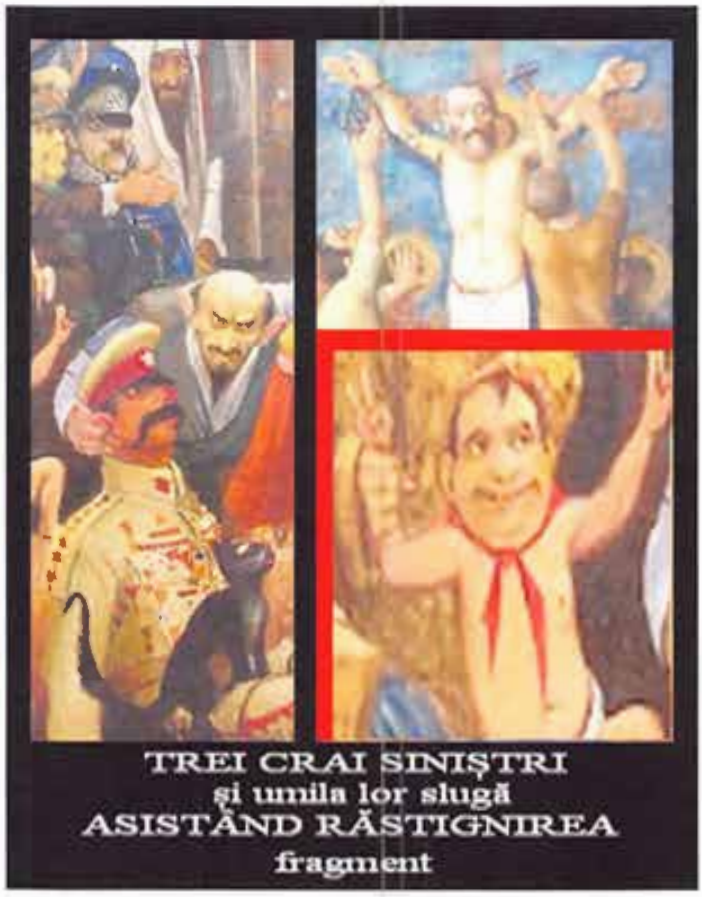
"DACĂ TU TE-AI TREZIT, TREZEȘTE-I ȘI PE CEILALȚI"

Arta lui Eugeniu Barău asta face: mărturisește cutremurător, să te trezească…

- PICTURA MEA ESTE UN REPORTAJ

despre lumea pe care n-o vedem. Totul este în noi. Când căutăm, găsim de toate. Ca într-o ladă de zestre. Cauți şi găseşti, că strămoşii noştri ne-au lăsat de toate. De la lume adunate şi iar la lume date, dar trecute prin filtrul timpului în care eşti.

Când a venit Iisus Hristos şi a spus „Şi voi vă închinaţi Mamonei...". Zeului banului, adică. Dar un artist pur – sânge nu este interesat de ban, ci de sufletul său. Şi, ca să se răcorească, dă, nu ia. Dăruind, vei dobândi. Datoria unui adevărat artist, dar unul născut, nu făcut, este să aibă curaj şi să fie sincer. Că, altfel, nu şi-a îndeplinit menirea.

TREI CRAI SINIŞTRI
şi umila lor slugă
ASISTÂND RĂSTIGNIREA
fragment

Toţi profeţii omenirii, dintre care unii sunt prezenţi, ne-au spus că singura mântuire este salvarea sufletului. Ca să faci asta, te gândeşti cum să te comporţi.

Suntem din ce în ce mai nespirituali, mă uit cum involuează fiinţa umană. Sunt multe studii, foarte multe, care demonstrează că oamenii rămân, dacă nu se trezesc, cum a spus Gogol, „suflete moarte".

Ca să se îndrepte, unei fiinţe umane îi trebuie o zi! Un exemplu: baronul de Münchhausen. Intră cu cal, cu zale, cu tot, apoi apucă de coama calului şi de părul său şi se ridică din mlaştină cu tot cu cal... Nu e doar o parabolă, e posibil. Totul e posibil, numai să vrei. Bate şi ţi se va deschide!...

Acela care se trezeşte e contemporan cu mine, iar eu sunt cu el.

Nu suntem toţi la fel, unii sunt de joasă speţă şi n-ai ce face. Chiar şi creştinismul a greşit când a spus că toţi suntem egali: da, am venit toţi curaţi de acolo, dar nu egali! Unii au o evoluţia mai dezvoltată, de câteva milioane de ani, alţii, de mai multe milioane...

De dimineaţă şi până seara, îi mulţumesc cu lacrimi în ochi lui Dumnezeu!

Dar câteodată mă întreb ce caut eu aici. Dar trebuie să-mi fac până la capăt datoria, căci fiecare am venit cu un scop. Sarcina mea e să mor curat, să am cămaşa curată aşa cum am venit. Cu toate că sunt muritor, şi eu am făcut păcate. Cămaşa este sufletul. Iar sufletul se curăţeşte prin legea iubirii, noi nu o vedem... Lucrurile trebuie forţate, am intrat în lumina aia pe care n-o vedem noi. Ce fenomene sunt în jurul nostru!...

E unitatea, e armonia Universului. Toate sunt aşezate în ordine, aşa cum se aşează lucrurile firesti. Eu le văd lin, armonios. Dar eu nu sunt peisagist, nici nu îndrăznesc să pictez creaţia lui Dumnezeu. În tablurile mele, eu doar ridic „vălul", ca lumea să „vadă".

Eugeniu Barău - *Împărţirea minţii*

Dar nici foarte clare nu las lucrurile: pun ceva peste ele, ca să derutez, „aburind" un fel de magie. E chestie de magie. Nu-i dau omului mură-n gură, e ca şi cum i-ai da bani unui cerşetor în fiecare zi. Dar el are milioane, nu simte. Noi nu avem mintea obosită, ci lenoasă. Noi „ştim" ceea ce e comod, ceea ce ne convine. Când nu mai trăieşti în senzaţii, începi să fii incomod pentru tine. Pictura mea are profan, dar şi sacru: altfel, ar fi ca o otravă fără antidot. Nu trebuie să fie o energie negativă, căci, prin tablou, intri în casa unui om! Nu ne jucăm sub nicio formă cu energiile.

Păi, Brâncuşi de ce e Brâncuşi? În afară că s-a întors în protoistorie şi a înţeles atât de multe încât nu va fi depăşit, el a pus şi amprenta energetică a şlefuirii. Mâna. Opera lui Brâncuşi place pentru că acolo e dragoste. E iubire. Acesta e artistul pur: cel care dăruieşte dragoste.

Dumnezeu ne-a dat atâtea forme de percepţie!... Cine intră în aceste taine, care sunt atât de simple... Noi încă nu-l înţelegem pe Iisus Hristos. Toate învăţăturile biblice înseamnă cunoaştere. Dar e atât de profundă, încât trebuie să stai zile-n şir ca să analizezi foarte mult. Atunci, ţi se limpezesc mintea şi sufletul, frază scurtă, dar care comprimă.

Fiinţa umană e o construcţie făcută în milioane de ani. A ilumina pe semeni e datoria fiecărui om care simte cu adevărat. Fără sacrificiu nu poţi să dăruieşti. Trebuie să ai curajul de a fi curat, sincer.

Am avut perioade grele. Aici, pe malul Dunării, pescuiam şi vindeam peşte. N-aveam serviciu, eram şi „interzis".

Îngerul meu era prea puternic ca să mă lase din braţe! Recunosc, am avut un înger extraordinar.

O să mă întâlnescu cu el şi am să-i mulţumesc!

Eugeniu Barău - *Iconarul*

Dacă nu-l descoperi pe Dumnezeu, treci degeaba pe pământul ăsta.

Dumnezeu e-n tot şi toate. Dumnezeu e ca o impresie frumoasă, frumoasă, frumoasă... Darnică şi ocrotitoare.

Întâmplare: Canalul de la Mila 36. Eram pe bicicletă, mă întorceam de la pescuit, când m-a atacat o haită de câini. Am sărit şi am pus mâna pe-un lemn, să mă apăr. Când să dau, era o sculptură a unui copil de-al meu, fratele lui Cornel Ivanov, de la Enisala. La sculptura mare pe care o făcuse, pe coif avea o cucuvea... Ei, cucuveaua aia o luasem eu de pe malul Dunării!... A fost o minune. Nici câinii n-au mai lătrat, s-au astâmpărat".

George Butunoiu (ianuarie, 2014): "Am văzut în casa unui prieten o pictură despre care aş fi băgat mâna în foc că era făcută de Dubout,

Eugeniu Barău - *Sacrificiul*

văzut în casa unui prieten o pictură despre care aș fi băgat mâna în foc că era făcută de Dubout, dacă nu aș fi observat acolo câteva lucruri care îmi păreau ciudat de familiare. După ce m-a lăsat să nu înțeleg mare lucru din ceea ce vedeam acolo, prietenul meu mi-a explicat. Toate personajele sunt reale, casele și copacii la fel, tot ce mai e pe acolo. Clădirea din prim-plan e fostul C.A.P. din sat. Gardul și poarta din pictură erau gardul și poartă C.A.P.-ului. Personajele sunt oamenii din sat, care în zilele de după Revoluție au furat tot ce se putea fura din C.A.P.. În frunte cu polițistul satului și cu nevasta aferentă, în centru, alături de aproape toți sătenii, indiferent de pensie. Televizor, oi, câțiva porci, uși, acoperiș, ceainic, gard, niște vaci slăbănoage, capița cu fân, mese, butoaie goale, roți de tractor, coșuri cu știuleți, măgari, cazane, țigle, căldări, curci, toate au fost pictate de tulcean, până în cel mai mic detaliu. Și pe câine l-au luat. Poză pe care am pus-o trebuie mărită la maximum, înainte de a o privi. Chiar și așa, nu se văd nici o zecime din detaliile relevante, care au fost făcute de omul acela la un asemenea nivel de detaliu cum eu nu am mai văzut vreodată la o pictură în ulei. Nici măcar la cele făcute în peniță. Ce se vede în spatele fustei verzi, lângă omul cu televizorul, e acum un flăcău de vreo douăzeci și ceva de ani. Pictorul știe și cum îl cheamă. Cei doi bătrâni din colțul din stânga sunt părinții pictorului.".

Mulțumim pentru tot, Maestre Eugeniu Barău!

"Dacă n-ai rădăcini, crești copac uscat

și n-aruncă nimeni cu pietre, pentru că n-are niciun fruct"...

Eugeniu Barău Cetățean de Onoare al Municipiului Tulcea

Primarul municipiului Tulcea, Constantin Hogea, i-a oferit, la data de 28 noiembrie

2019, în timpul unei şedinţe extraordinare a Consiliului Local, pictorului Eugeniu Barău titlul de Cetăţean de Onoare al municipiului.

Invitat să comenteze momentul, artistul a făcut-o în stilu-i caracteristic:

"Vorbele mele sunt scrise cu pensula. Vă mulţumesc, sunt emoţionat"

"Eu am venit pe lume să dau, nu să iau."

Eugeniu Barău, revista Luceafărul, anul 2013:

"Dacă nu am fi trăit 45 de ani izolaţi în teritoriul fricii şi al minciunii, probabil că între români ar fi apărut un Pericle şi un Socrate, şi am fi ajuns între naţiunile cu adevărat democratice. Din nefericire, am fost educaţi în spiritul minciunii, dezbinării, violenţei şi urii. Trebuie să facem un efort serios şi să lepădăm concepţia în spiritul căreia am fost educaţi".

Criticul Octavian Barbosa nota în anul 1972:

"Eugeniu Barău va deveni un nume în arta românească".

Previziunile sale aveau să fie confirmate de timp.

" AM SĂ-I SPUN LUI DUMNEZEU TOT CE FACEŢI VOI AICI, PE PĂMÂNT"

COLAJ TEXTE: AUREL IFRIM

Surse: PAUL PRISADA, Dialoguri cu Eugeniu Barău, Tv. Accent, 2005

PETRU ŢINCOCA, interviu cu E. Barău, ziarul Obiectiv, 28.8.2017

Eugeniu Barău - *Fie vară, fie iarnă, prostia nu îngheaţă*

Poetul Ioan Neniţescu, prefectul Tulcei

Ioan Neniţescu (1854-1901)

Studii primare şi gimnaziale la Şcoala Comercială „Alexandru Ioan I" din Galaţi şi liceale la Iaşi. Pasiunea pentru literatură îl fac să se înscrie „ca audient" la Facultatea de Litere din Iaşi, unde începe să frecventeze constant şedinţele Societăţii literare „Junimea" (1875). Din această perioadă datează şi primele versuri ale lui Ioan Neniţescu, pe care le închina lui V. Alecsandri, mentorul său spiritual.

În anul 1877, odată cu intrarea României în războiul ruso-turc, studentul Ioan Neniţescu se înrolează voluntar în armata română. Face parte din cadrul Regimentului 13 Dorobanţi, ca sublocotenent, în această calitate luând parte la asediul redutelor Griviţa 1 şi Griviţa 2, în luptele cărora va fi rănit. Pentru faptele de vitejie este decorat cu distincţiile „Steaua României" şi „Virtutea Militară".

În 1878, se înscrie la Facultatea de filozofie şi arte din Berlin, unde studiază cu mari profesori ca Heller, Lepsius, Lasson şi Herman Grimm, dedicându-se studiului filosofiei, esteticii, pedagogiei, etnografiei, mitologiei antice, istoriei folclorului european etc. Doctoratul şi-l va lua la Leipzig în 1886 cu teza „Die Affectenlehre Spinozaas", o lucrare de mare profunzime şi fineţe.

În lucrarea „Mărturii de epocă privind istoria Dobrogei", istoricul Stoica Lascu ne oferă spre lectură un articol din „Conservatorul Tulcei" nr. 24 din 6 noiembrie 1911, în care este descrisă solemnitatea de dezvelire, la Tulcea a bustului turnat în bronz al lui Ioan Neniţescu (semnat Spathe), cel care a fost timp de trei ani, începând cu 17 iunie 1897 şi prefect al Tulcei. „Din Bucureşti au venit şi au asistat la această solemnitate d-na Elena Neniţescu, văduva defunctului, împreună cu fiii, Haralambie Neniţescu, frate; dr. Mendonie, prim ajutor de primar al Capitalei, d. Curelescu, consilier comunal şi delegat din partea consiliului comunal al Capitalei, dl. V. Bălăcescu, din partea Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice şi numeroşi amici ai regretatului Ion Neniţescu"

În cuvântarea sa, prefectul Petru Th. Sfetescu aminteşte moştenirea lăsată de acest mare român: „(...) În funcţiuni civile, a fost revizor şcolar al Capitalei, profesor la şcoala de institutori, inspector şcolar şi în urmă prefect de Dobrogea (...). Monumentul reanexării Dobrogei, aşezat pe vârf de stânca Colnicul Hora, care domină Dunărea şi oraşul, monumentul Voievodului Mircea cel Bătrân, o podoabă a oraşului Tulcea – s-au ridicat prin iniţiativa sa, ca amintire nepieritoare a drepturilor noastre istorice. (...) Tot acest eminent administrator a luat iniţiativa construirii liniei ferate Tulcea-Constanţa".

La 16 februarie 1901, i se încredinţează din nou conducerea judeţului Tulcea şi pe drum, venind să-şi ia postul în primire, încetează din viaţă, la numai 47 de ani.

Țara mea

Acolo unde-s nalți stejari
Și cât stejarii, nalți îmi cresc
Flăcăi cu piepturile tari,
Ce moartea-n față o privesc;

Acolo unde-s stânci și munți,
Și ca și munții nu clintesc
Voinicii cei cu peri cărunți
În dor de țară strămoșesc;

Acolo unde-i cer senin
Și ca seninul cer zâmbesc
Femei, ce poartă l-al lor sân
Copii ce pentru lupte cresc,

Acolo este țara mea
Și neamul meu cel românesc!
Acolo eu să mor aș vrea,
Acolo vreau eu să trăiesc!

Acolo unde întâlnești
Cât ține țara-n lung și-n lat
Bătrâne urme vitejești
Și osul celor ce-au luptat;

Și unde vezi mii de mormane,
Sub care-adânc s-au îngropat
Mulțime de oștiri dușmane,
Ce cu robia ne-au cercat;

Și unde dorul de moșie
Întotdeauna drept a stat,
Și bărbătească vitejie
A-mpodobit orice bărbat,

Acolo este țara mea
Și neamul meu cel românesc!
Acolo eu să mor aș vrea,
Acolo vreau eu să trăiesc!

SURSA: Simona Anghel, **ziuadeconstanța**

Eugeniu Barău - *Carul cu boi*

CEZAR CALENIC

Surghiuni în Valea Călmățuiului

Neamintirea strivește văzduhul și gândul!

Exmatriculat de la Facultatea de Medicină din București, umblam ca o ființă hăituită care trăiește spaima că timpul încremenise, preludând neantul. Noi necazuri se stivuiau peste cele vechi. Credeam deja că speranța a murit. N-am putut suporta niciodată autoritatea tiranică a vremii pe care am respins-o cu mânie în sine-mi și uneori cu oroare, ca pe un act de viol săvârșit asupra sufletului meu.

Fiindcă era în iarna lui 1958, n-aveam la ce să-mi ajut părinții în gospodărie și pentru a-mi pierde urma, satul Nifon aparținea de raionul Măcin, mi-am încercat norocul de a fi angajat ca suplinitor în învățământ în raionul Tulcea, până-n vară, când eram hotărât să dau din nou admitere la o facultate din Ardeal. Am aflat că inspector-șef era tatăl unei colege de liceu, mai mare decât mine, pe care o întâlnisem la repetițiile pentru spectacolele pe care le pregătea doamna profesoară Grigorescu. Am îndrăznit s-o rog pe Veronica, aflată în vacanța de iarnă, ca studentă, să intervină pentru încadrarea mea provizorie la o școală din orice sat al raionului Tulcea. Și tatăl colegei mele, inspectorul-șef, a fost generos. S-a informat la liceu ce fel de elev am fost și aflându-mi cartea de vizită de la foști profesori de-ai mei, m-a trimis la Școala elementară de 7 ani de la Mahmudia, unde trebuia să predau matematică, întrucât profesorul, încadrat tot suplinitor, era în concediu medical pentru câteva luni. A fost o primă, dar și decisivă experiență, de a sluji catedra. Îmi propusesem să strâng ceva bani pentru vara ce urma să vină. Am întâlnit acolo, la școala Mahmudia, câțiva oameni minunați. N-o pot uita pe profesoara Maria Lascu, o sufletistă ce ardea, se dăruia cu toată ființa ei muncii pe care o desfășura cu copiii, deși nu avea propriii copii sau poate tocmai de aceea, directorul școlii, d-l Albinuț, un bărbat taciturn, dar ale cărui vorbe aveau miez, m-a ajutat să-mi găsesc o gazdă, să cumpăr 3 trunchiuri scorțuroase, verzi și înghețate de salcie din care în 5 zile cu ferăstrăul, toporul și ajutorul gazdei le-am tăiat și mi-am stivuit, sub șopron, ceva lemne pentru godinul din camera mobilată doar cu un pat, o masă și un scaun, mare însă și luminoasă. Domnul Albinuț a fost un alt dascăl pe care l-am agreat. Primeam o leafă de mizerie. Așa că mi-a spus să mănânc la internatul școlii și să plătesc la sfârșitul lunii. Două luni a durat începutul inițierii mele în didactică la școala Mahmudia. Seara citeam la lumina lămpii cu petrol până noaptea târziu. Văzând că bătrânii la care locuiam erau generoși cu mine, dar nu mai aveau nici ei aproape nimic în gospodăria altădată înstărită, am cumpărat un bidon de petrol să-mi ajungă pentru nopțile mele albe și pentru aprinsul îndărătnicilor sălcii.

Prizonier... în armata comunistă

O telegramă trimisă de tata și primită de mine pe 1 martie 1959 seara mă înștiința că trebuie să fiu prezent în dimineața zilei de 2 martie la Comisariatul Măcin.

Am plecat dimineață cu un camion de ocazie ce mergea la Brăila. Mi-am pus în geamantănașul de carton câteva lucruri. Bătrâna mea gazdă mi-a băgat, mai mult cu forța, un pachețel de mâncare.

Când am ajuns la Comisariatul din Măcin era după-amiază.

Pe lângă zidurile igrasioase ale unei clădiri vechi, stăteau jos, direct pe pământul rece și umed, vreo 20 de tineri. Unii moțăiau, alții fumau cu încrâncenare. M-a luat în primire un caporal care m-a dus în fața Comisarului. Pe un ton răstit, fără să ridice ochii de pe tabelul ce-l avea în față, mi-a cerut ordinul de încorporare. Nu aveam la mine așa ceva. Probabil fusese trimis acasă la părinții mei. Replica a fost o înjurătură amenințătoare ce-

mi cerea „să-mi intre bine în cap, de-acum încolo nu voi mai rosti cuvântul «nu» și voi executa ordinul dat".

Peste vreo două ceasuri ne-am urcat într-un camion acoperit cu o prelată. În spate, pe o canapea de lemn, stăteau, ca paznici, patru militari ce aveau arme adevărate. Am remarcat în grupul din camion, aproape de mine, chipul blajin și mohorât al unui tânăr înalt, cu părul castaniu. Am făcut cunoștință și am aflat că este absolvent de seminar teologic, chemându-l Nicolae Tulceanu. Celelalte chipuri îmi inspirau neîncredere prin felul în care te priveau, cum vorbeau, prin ținută.

Bine hurducați în cușca camionului, am trecut cu bacul Dunărea la Smârdan și am fost descărcați la gara de mărfuri Brăila. Pe linia ferată erau două vagoane fără scaune. Într-unul erau deja alți „condamnați" sosiți înaintea noastră. Cred că eram în total vreo 70. Se înserase când vagoanele au fost atașate garniturii unui marfar și am plecat în necunoscut.

În lumina slabă a unui bec acoperit de o plasă de sârmă, privea la masa inertă și eterogenă a celor 40 de inși, unii erau potopiți de oboseală și de somn, câțiva spărgeau semințe și râdeau în hohote. Ne urcaseră ca pe niște animale într-un vagon vechi de marfă, fără să ni se spună unde mergem. Mă obosea o întrebare, de ce oare niciunul dintre noi n-a protestat, nu și-a exprimat indignarea față de umilințele la care eram supuși?!!! Și eu acceptasem prin tăcere să fiu înjurat de mamă de Comisarul din Măcin. Eram lași sau exista o frică colectivă la români față de dictatura comunistă ce uza de metode staliniste de a reduce la tăcere orice murmur, nu doar vociferarea ?

Pe pereții metalici ai vagonului se auzeau loviturile mărunte ale ploii ce începuse mai demult. Eram transportați ca niște deținuți, ca niște infractori, cu pază armată să nu cumva să evadeze vreunul dintre noi. Gândurile mi-au fugit la istorisirile tatei despre anii săi de armată... Ce mândru era de cei trei ani (1921-1924) petrecuți sub arme, la artileria din Chișinău. Se realizase visul României Mari.

Deşi copil de ţăran, cu 5 clase elementare, primise gradul de sergent şi avea în seamă magazia de alimente şi efecte militare a unităţii. I se recunoscuseră inteligenţa, cinstea, spiritul gospodăresc, cumpătarea. Cu toate că era doar la trei ani de la terminarea războiului, erau bine echipaţi şi hrăniţi. Cu ce emoţie, după ani de zile, povestea despre vizita Regelui Ferdinand I la Regimentul lor!

Scârţâind din toate încheieturile, vagonul s-a oprit brusc. S-au tras zăvoarele, s-au deschis uşile şi am primit ordin să coborâm. În întuneric se zărea clădirea mică a staţiei „Movila Miresei". Am fost adunaţi în coloană şi am pornit pe jos, prin ploaie şi noroi, noaptea, spre unitate... Câţiva dintre noi fuseseră obligaţi să ducă în mână nişte felinare care să lumineze calea. Ne aşteptaseră în mica gară vreo 12 soldaţi ce sosiseră în două căruţe trase de cai. Am mers în neştire prin ploaia devenită măzăriche, era abia noaptea de 2 spre 3 martie, vreo 4-5 ore şi am ajuns în comuna Mihai Bravu, pe valea Călmăţuiului. Ne-a obligat să intrăm într-o clădire aflată în construcţie, fără uşi, fără ferestre, având însă acoperiş. Eram uzi până la piele. În încăperea destul de mare a viitorului cămin cultural se aflau deja vreo 60 de viitori „soldaţi". M-am aşezat lângă Nicu Tulceanu rezemat de un perete uscat, trăgând sub mine nişte talaş din grămada aflată în apropiere. Dimineaţa ploaia a stat.

Am fost scoşi pe maidanul de-alături şi ni s-a prezentat comandantul Detaşamentului de muncă Giurgeni, căruia îi aparţineam deja, colonelul Mărculescu. Înalt, spătos, brunet, cu nişte ochi a căror privire te fulgera cu fiori de spaimă, cu o voce puternică şi rece ne-a ţinut un discurs plin de ameninţări, că va fi dur, că avem de lucru ne-a ordonat să ne cazăm în sat, în camere rechiziţionate de la bieţii ţărani. Eram împărţiţi în grupe de câte 10 inşi, o grupă fiind încartiruită într-o cameră, pe podelele căreia se găseau zece saltele şi zece pături.

După-amiază s-au construit brigăzile, fiecare având patru grupe şi secţiile cu câte patru brigăzi. Făceam parte din secţia a IV-a, brigada a III-a, grupa a II-a.

Tot echipamentul: pufoaicele, centura de cânepă, bocancii, căciula, lenjeria de corp erau vechi, probabil ce se dăduse la „casare" în cadrul Ministerului Apărării. Am fost dotaţi cu câte o gamelă şi un bidon metalic, ruginite, cu smaltul sărit şi cu câte o lingură. Trebuia să le purtăm la centură când vom pleca la muncă. Aveam înalta datorie patriotică noi, cei peste 550 de... nu ştiu ce eram, soldaţi sau condamnaţi, să desecăm cu hârleţul, târnăcopul şi roaba Valea Călmăţuiului, să crească recolta patriei...

O săptămână a durat instrucţia de front, condusă de comandantul nostru, a celor de la secţia a IV-a, lt. major Popescu. Nu întâlnisem până atunci atâta răutate şi ură întruchipată într-un om. Cu o faţă mâncată de vărsat şi cu veşnice umflături purulente, într-o permanentă stare de nervi, arunca cu dărnicie injuriile în toate ocaziile, chiar şi atunci când luam masa cu gamelele pe genunchi. Ne ordona, la instrucţie, din primele 2-3 zile, să ne adăpostim unde era noroiul mai mare sau locul plin de mărăcini de baltă. A doua zi trebuia să venim cu pufoaicele curate ori noi n-aveam unde să ne spălăm, să ne bărbierim, dimineaţa sau seara... Aflasem că între cei 550 de osândiţi vreo 350 eram fii de duşmani de clasă, restul suferiseră condamnări pentru furturi sau acte de violenţă, iar alţii cred că-i adusese soarta nemiloasă. Aveam presimţiri ciudate. Nu mai puteam dormi, eram tot timpul frământat de gânduri negre. Nu înţelegeam de ce trebuie să sufăr, să accept această nedreptate, nu aveam încă 19 ani.

„Banditilor, faceţi norma..."

Zilnic trebuia să-ţi faci norma: un şanţ cu adâncimi variate, oricum în pantă, pentru irigaţii, ceea ce înseamnă să sapi, să lopătezi şi să cari cu roaba metri cubi de pământ clisos de baltă, cu rizomii de papură şi stuf. Aveam palmele numai răni. Cine nu-şi făcea norma rămânea până se lăsa întunericul. Cuvântul preferat pe care îl arunca zilnic cu sadism şi plăcere era „Banditilor, faceţi norma pentru că secţia mea trebuie să fie fruntaşă!". Am rămas încremenit când am auzit prima oară jignirea. Am văzut negru înaintea ochilor, mă uitam la camarazii mei de grupă şi de brigadă. Unii priveau în pământ, alţii îi sorbeau cu plăcere

limbajul crud și umilitor. Într-o zi nu m-am putut stăpâni, tocmai mâncam pe marginea șanțului, și l-am întrebat de ce suntem numiți „bandiți"? Pentru câteva momente a rămas șocat de îndrăzneala mea. Apoi s-a dezlănțuit. Voi face două zile de arest în beciul din curtea unde se afla casa în care funcționa Comandamentul. N-a așteptat să se încheie ziua de lucru, i-a ordonat sergentului Lazăr, ce comanda brigada noastră, să mă ducă imediat la arest. Citeam în privirea sergentului dezacordul, revolta surdă, dar și neputința.

De profesie, sergentul era balerin la Teatrul din Galați. Nu știu pentru ce „păcate" ajunsese în bălțile Călmățuiului. A stat 1 zi jumătate și o noapte singur într-o hrubă ce avea o gaură drept fereastră de aerisire la care puseseră niște gratii. Îmi luaseră cureaua și șireturile. Mi se aducea o dată în zi o bucată de pâine și un bidon de apă. Ușa beciului era încuiată cu lacăt. În acele ceasuri de singurătate am înțeles și am hotărât că trebuie să rezist. În fond repetam la cotă mult, mult mai mică suferințele tatei. A stat fără a fi judecat și condamnat pentru vreo vină în beciurile securității suportând anchetele dure, a fost dus la canal și a îndurat teroarea și ura celor ce voiau cu orice preț să-l distrugă fizic și moral, să-l facă să dispară.

Timp de două luni n-am avut cum să facem baie. Mi-era frică că ne vor umple păduchii și râia. Abia la începutul lui mai ne-am mutat într-o tabără de corturi, undeva în apropierea comunei Țibănești. Puteam face baie în canalele de desecare, deoarece apa era acum mai caldă. În fiecare cort, pe saltele comuna, dormeau patru inși. A început calvarul țânțarilor care seara și noaptea ne torturau.

Și mâncarea pe care ne-o dădeau era un mijloc de tortură. Se aducea pe câmp, adică în baltă, în butoaie mari așezate în două căruțe. Ne încolonam cu gamela în mână și așteptam momentul în care bucătarul îți răsturna un polonic sau două de zeamă de arpacaș, iar felul doi, stând a doua oară la coadă, după ce goleai gamela, era de obicei mazăre sau fasole cu foarte multe gărgărițe ce pluteau deasupra sosului. La început nu puteam să înghit așa ceva. Însă nu avea altceva de mâncare, chiar dacă aveai bani nu-i puteai folosi, cel mai apropiat sat era la vreo 17 km. Dimineața o bucată de pâine neagră și o bucată de marmeladă din lădițe, iar seara, cartofi sau paste. Mulți sufereau de foame fiindcă erau robuști și învățați să mănânce mult. Am dus-o mai bine vara, când a apărut porumbul. Îl fierbeam în căldările date pentru apă. Nu departe se găsea un lan mare

Eugeniu Barău - *Nuntă în Cer*

de porumb al I.A.S.-ului Gropeni. Din iulie și până în septembrie am rărit serios știuleții pe multe rânduri.

Carne nu ni se dădea, de fapt, decât sub formă de slănină, ce plutea deasupra mâncării aduse în butoaie sau ciolane de vită. Pâinea era adusă în două camioane, la 3-4 zile de la

Eugeniu Barău - *Cavalerul*

Hârșova. Nu conta că era neagră, dar se înăcrea și mucegăia. Nimeni nu protesta. Toți acceptam condițiile inumane de viață, modul umilitor cu care eram tratați de ofițeri... Mă gândeam câte astfel de detașamente de muncă există în Republica Populară Română, câtor tineri li se frânsese zborul în viață, fiind obligați să se târască, să se lase batjocoriți?! Care era cauza acestei inerții, amorțeli vecine cu uciderea personalității individului? Se întâmpla oare numai cu noi, românii? Ungurii se răzvrătiseră cu trei ani în urmă aprinzând focul unei adevărate revoluții?

Mai grav era faptul că o parte dintre cei 12 ofițeri ce ne comandau erau bărbați trecuți de 50 de ani, făcuseră studiile militare în perioada interbelică, erau ofițeri de carieră și acum acceptaseră astfel de postură vânzându-se generalului Dămăceanu, care conducea noul departament înființat privind efectuarea serviciului militar în cadrul unor detașamente de muncă, având de fapt statutul unor lagăre.

Îmi făcusem un prieten, de origine din Galați, fiu de fost mare negustor burghez, deci. Așa se explica exmatricularea lui Robert Weisman din facultatea de farmacie și prezența sa în detașamentul de muncă Giurgeni. Robert venea dintr-o familie aristocratică, cu o largă cultură umanistă. Se plimba dezinvolt prin muzică, pictură, istorie, geografie, mitologie. Îl întrecem doar în ceea ce privește literatura română și universală. Se vedea însă că mă înfruptasem cu lăcomie, în grabă, parcă pentru a recupera absența unei tradiții de educație culturală în cadrul familiei. Făcuse și un an de închisoare fiindcă încercase să fugă din țară în cala unui vapor străin ce-și ridicase ancora din Galați, dar fusese prins. Nu renunțase la gândul de a ajunge în Occident. Nu s-a sfiit să-mi mărturisească că va încerca să forțeze frontiera spre Iugoslavia, folosindu-se de aurul și bijuteriile pe care familia sa reușise să le ascundă, deși li se luaseră toate magazinele și casele pe care le avuseseră în Galați. La întrebările mele obositoare de ce nu facem nimic niciunul pentru noi, Robert Weisman îmi răspundea, în dialogurile noastre tainice de fiecare duminică, „Timpul le rezolvă pe toate". El era mai mare decât noi, avea 23 de ani.

Timpul nu rezolvă nimic

Același răspuns îl dau și acum, la vârsta de 64 de ani: Timpul nu rezolvă nimic. Când avem impresia că neliniștile, dramele și lanțul de încurcături au încetat, explicația nu trebuie

Ion Staicu

Arta poetică

Opreşte, birjar, dricul în cer
la birtul deschis clandestin
în ether
romul stors pe-nserat din vers
şi mister
să-l bem cu trei demoni
izgoniţi din infern:
Edgar Poe, Rimbaud şi Baudelaire

fiecare să-şi cânte
din harmonici
abisul
ca-n Jamaica pe vremuri
cu rom ars şi piper
imperiul divin să-şi renege
trimisul
căci vom bea veşnicia
cu trei demoni în cer:
Edgar Poe, Rimbaud şi Baudelaire

mai stai, deci, birjar, nu goni
în ether
învăluiţi în târziu în rom
şi în ceaţă
când de prin stele trei păsări
cu vele
vor ţipa trist vândute în piaţă
Edgar Poe
Rimbaud
Baudelaire

Piatra filozofală

dar lespedea care-a căzut
de pe mormântul lui Hristos
a fost o lespede de os?
şi dacă a fost,
de cine ros,
de s-a făcut totul pe dos...
ce câine-al pietrei a lătrat
de-l tulbură pe împărat?
ce câine-al pietrei-aţi asmuţit
de-l izgoni pe răstignit?

parabola identităţii

fericită trebuie să fie identitatea bocetului
sau fericiţi cei din jur – spuneam
în ziua întâi a înhumării eului.
fericită trebuie să fie identitatea liniştei
sau fericiţi cei din jur – spuneam
în ziua a doua a înhumării eului.
fericită trebuie să fie identitatea miracolului
sau fericiţi cei din jur – spuneam
în ziua a treia a înhumării eului.
ceasul din curte a cântat de trei ori
lepădarea devenise o certitudine
lespedea se pliase în pantă, era
sfârşitul lui martie şi
nimeni nu se gândise
să semene argintul

- tabla de piatră -

inutile au fost
zilele acestea
petrecute-n deşert
am găsit tabla de piatră
când am citit
eram prea aproape
când am ştiut
nevăzutul ardea.

căutată în simpla trecere a vremii, ci în noi înșine. În lenea de a mai opune rezistență nefirescului ce ne asaltează, timpul deține o virtute curativă în măsura în care îl asimilăm oboselii, îmbătrânirii sufletului, conștiinței, cugetului. Probabil loviți o dată de vreme, fiecare din cei 550 de tineri din detașamentul de muncă Giurgeni nu mai încercau acum suferințele de la început, chiar dacă nefericirea, în sine, continua să existe, chiar dacă nu dispăruseră cauzele începutului Răului. De vreme ce știu că apa nu arde, că urâtul și răul intră în viața noastră, e inutil să așteptăm ca timpul să înfăptuiască ceea ce foarte bine putem și trebuie să facem noi. A fi vrut să nu fi fost obligat să învăț a urî oamenii. Îmi vine în minte dilema lui André Gide: *„Între cei care te urăsc pentru că te cunosc și cei care te urăsc pentru că nu te cunosc, pe cine să preferi?"*. Oricum e de preferat, o mărturisesc acum, să fii urât tu de alții decât să-i urăști tu pe alții, căci dacă ura nu ucide, ucid în schimb singurătatea și tristețea pe care aceasta le declanșează.

Și a venit toamna pe Valea Călmățuiului, pe corturi se așternea în fiecare dimineață bruma. Noi continuam să găurim pământul care, fiind baltă sărăturată, nu ar rodi niciodată oricâte canale de irigație îl stăpâneau deja ca un păienjeniș malefic. Natura își are istoria ei străveche, legile ei tainice. Unde săpam noi șanțuri trebuia lăsate neatinse bălțile cu pește, și cu stuf, și cu papură, și cu sălcii... Erau acolo de veacuri într-un echilibru dat de Dumnezeu. Ne înghețau mâinile pe cozile de hârleț sau de lopată, mâncarea ajungea sloi în baltă, iar comandanții continuau să ne țină în corturi, în bătaia vântului și a ploii, cu o singură pătură de învelit noaptea. Dormeam îmbrăcați în pufoaice, dar ne era frig dimineață. Cât am fost în detașamentul de muncă, nu doar că nu am tras cu arma niciodată, dar n-am văzut niciuna în mâinile noastre. Și doar ne satisfăceam stagiul militar...

Când nu s-a mai putut înfige hârletul în pământul înghețat bocnă, adică pe 29 noiembrie, am fost adunați în obișnuitul careu al secțiilor și brigăzilor, iar comandantul, colonelul Mărculescu ne-a anunțat lăsarea la vatră de a doua zi. S-a întâmplat ceea ce așteptam de multă vreme, o reacție a masei amorfe de bărbați în devenire. Ea a venit abia acum exprimată în chiote, strigăte, fluierături, comandanții nu mai aveau nicio putere.

Numai că nu era o victorie a noastră împotriva răului, ci a iernii care își anunța venirea.

Nimeni nu s-a interesat cu ce vom pleca spre casele noastre. Fiecare trebuia să se descurce de unul singur. A doua zi, pe 30 noiembrie, lua sfârșit surghiunul meu pe Valea Călmățuiului.

NOTA: subtitlurile, aparțin redacției

SURSA: Cezar CALENIC, *Amintiri, evocări, mărturii, reflecții*

Editura Karograf, Tulcea, 2017, ediția a II-a, pp. 63-72

CEZAR CALENIC

N. 19 mai 1940, satul Nifon, jud. Tulcea. Între anii 1954-1957 a fost elev al Școlii Medii nr. 1 din Tulcea (actualul Colegiu Dobrogean "Spiru Haret"). După terminarea Facultății de Filologie a Universității București (1964) este profesor la Școala generală Nifon, apoi la Liceul nr. 2 Tulcea. Numit inspector de specialitate la Inspectoratul Școlar Județean, ulterior director al Liceului Pedagogic, director al Colegiului Dobrogean "Spiru Haret". Membru al Consiliului Național al Societății de Științe Filologice. Colaborează la revistele "Limba și literatura", "Limba română", "Convorbiri didactice". Moare la 18 iunie 2004 și este înhumat în cimitirul Eternitatea al orașului Tulcea.

Volume publicate: Monografia satului Nifon (1973); 101 subiecte de limba și literatura română pentru concursul de admitere în liceu și soluțiile lor (1991); Sinteze de literatură română pentru elevii din învățământul liceal (1992); Anuarul Colegiului Dobrogean «Spiru Haret » Tulcea pe anii 1996 – 1997; Trepte în istoria Colegiului Dobrogean "Spiru Haret" Tulcea, Tulcea, 2001.

Adrian Bușilă

LA PESCUIT

Seara, pe faleză, în ciuda frigului, câteva mii de oameni, perechi, solitari, grupuri pendulează de la un capăt la altul, alungând cu lovituri de picior câinii vagabonzi în căutare de hrană. Câinii fac parte din peisaj. Au devenit extrem de îndrăzneți. Ostilitatea cu care sunt tratați nu-i mai impresionează. Uneori smulg pungile cu pufuleți din mâinile copiilor neatenți.

Iulian se oprește la pontonul vaselor sanitare, unde își ține barca cu motor. O bijuterie. Este aceea pe care a lucrat-o în garaj. Aceea care, atunci când o lucra, pentru unii era prea mare, pentru alții prea mică...

Pentru mine-i numai bună, își spune.

A doua zi, sâmbătă, spre seară, doctorul *Radu* pleacă la pescuit cu gașca. Repartiția în bărci s-a făcut după afinități și interese. *Doctoru*, ca de obicei, nu ia pe nimeni. Eftim, zis, *tălâmbă*, zis *gloaba*, îl ia pe Mișu, zis *găină*, care face cât trei. În barca lui Mitică, zis *bageac*, cea abia terminată de *doctor*, se suie Marcel, Iedu și Florin, zis *finu*, zis *sarjoc*. În cea a lui Stelică, zis *tamba*, Nicu, zis *cacarodi*, Serioja, zis *sânocic*. Și cam atât. Flotila o ia, cu motoarele la ralanti, în jos pe Dunăre.

La Partizani o cotește pe canalul Arhipencu. Lasă intrarea în lacul Belâi și canalul Păpădia Veche pe stânga și o iau pe canalul Păpădia Nouă. La capătul dinspre Păpădia Nouă al gârlei care unește Păpădia Veche cu cea Nouă se opresc, coboară, trag provele bărcilor pe uscat și-și pregătesc stoianca pentru noapte.

Tălâmbă și *cacarodi*, cei mai înalți din *gașcă*, întind prelata. Sprijină între două sălcii un ghionder, iar peste el trec capătul de sus al jumătății verticale a prelatei. Cealaltă jumătate o așternpe pământ. În unghiul format de cele două jumătăți, fiecare își aruncă bagajul, sacii de dormit, pelerinele și torbele cu mâncare. Sticlele cu băutură sunt puse deasupra, cu grijă, să nu se spargă vreuna. Să fie la îndemână!

Ceilalți se apucă de pescuit. Afară de bageac, bucătarul *găștii*. El clătește cazanul în canal, îl umple cu apă cam o treime, îl agață de o creangă de salcie căreia îi reglează înălțimea cu un părușcan cu crăcană, ascuțit cu toporișca la celălalt capăt, pe care îl înfige în pământ atât cât cere spațiul de sub cazan. *Cacarodi* adună uscături pentru foc și le aprinde sub cazan. *Bageac* curăță ceapa în patru și cartofii pătrățele și le dă drumul în cazan.

Până se lasă întunericul, pescarii prind câteva moace, câțiva carași, câteva știuci, un ciortan... Vreo zece kilograme în total. Ce risipă, ar zice cineva din celălalt capăt de țară.

Eftimie, zis *tălâmbă*, curăță peștele de solzi, îi dă mațele afară, îl aruncă într-un minciog și-l trece rapid, să nu-și piardă gustul, prin apă de vreo două ori. Peștii se zbat, așa tăiați cum sunt.

Sub ciaunul de două găleți de apă, arde un foc iute, de vreascuri. Bucătarul-șef, Mitică, zis *bageac*, îi spune lui *cacarodi* cât de tare să ațâțe focul. Dacă Mitică nu se îmbată înainte să o termine, ciorba iese bună. Dar de obicei se îmbată... Nici astăzi nu-i departe. Strigă din când în când, ferindu-și ochii de fumul care-l învăluie:

- Una mică la bucătar!

Când pune peștele și sucul de roșii, câțiva stropi fierbinți îi sar pe mâini și pe față. Dar nu-i Mitică, zis *bageac*, acela care să dea importanță la atâta lucru. Semn că este pe jumătate anesteziat.

Florin, zis *sarjoc*, nu-l mai lasă să termine ciorba, s-o facă ocnă ca data trecută, fiindcă a scăpat borcanul cu sare în cazan, așa că oțetul și sarea le pune el, cu o lingură de lemn cât un polonic, sorbind din lingură ciorba, din când în când, să vadă dacă a potrivit-o. La urmă sfărâmă între degete o ciușcă și-i dă drumul în zeama clocotindă.

- nu -

nu pentru că m-am revoltat, nu
pentru că am condus carul cu foc
în ziua a şaptea biciuind norii, nu
pentru că am inventat ochelarii
cu vederi mai largi şi alambicul care
mai produce şi-acum esenţa de zgomote,
nu
adevărul este că am fost o haimana
începătoare, un fel de hoţ lucrând mai mult
în pierdere devalizând cutiile poştale de
toate scrisorile de dragoste pe care
am de gând să le public cândva
n.a - iată pentru ce
am fost izgonit
din eden.

ION STAICU (1955-1999)

S-a născut la Cerna, judeţul Tulcea, din părinţii Nastasia şi Gheorghe, la data de 7 ianuarie 1955. A urmat şcoala generală în satul natal. A început să scrie din clasele primare, notându-şi gândurile pe caiete, pe foi, la întâmplare. Între anii 1970-1974, frecventează cursurile Liceului Militar *Dimitrie Cantemir* din Breaza şi apoi Şcoala Superioară de ofiţeri din Sibiu.

La Breaza, a avut coleg şi prieten pe **Gheorghe Bogorodea**, care l-a cooptat în Cenaclul liceului, publicându-i producţiile literare, insuflându-i optimism şi dirijându-i, cu discreţie, însuşirile artistice. Prietenia celor doi nu s-a sfârşit vreodată.

În perioada 1981-1988, a fost ofiţer în uniăţi militare din Caransebeş, Tulcea şi Rădăuţi.

La Tulcea, îşi reîntâlneşte vechiul prieten Gheorghe Bogorodea, coordonatoul cenaclului literar *Orfeu*, unde îşi prezintă poemele, stârnind vii comentarii, prilejuite de profunzime şi originalitate. Deşi era doar locotenent major, tulcenii, în chip admirativ îi spuneau *Generalul*. Sub acest nume îl întâlnim ca personaj în romanul lui Adrian Buşilă *Moarte contra cost*.

Pe 23 aprilie 1999, moare în somn la Bucureşti, în casa vechiului său prieten, scriitorul şi ziaristul Miron Manega, care i-a publicat 14 poeme în revista proprie bucureşteană „Revanşa" (nr. 1/1997).

Profesorul şi publicistul tulcean **Mihai Marinache,** are meritul de prim editor al poemelor *Generalului*, publicate în volum: *Tronul şi parada* şi *Trecând prin veacul oarecare*. editura Harvia din Tulcea, 2006.

1. *Tronul şi parada*, Editura Harvia, 2006, Tulcea, 154 pag. (Caietul-manuscris îi fusese încredinţat spre păstrare poetului şi prietenului său Gh. Bogorodea)
2. *Trecând prin veacul oarecare*, Editura Harvia, 2006, Tulcea,
3. *Timpul căderii*, Tulcea, 2010

Revista „Steaua Dobrogei" şi suplimentele ei literare îi găzduiesc versurile în fiecare număr.

Ion Tutunea, un alt poet din Tulcea, lăsă aceste notaţii:

Poezia lui Ion Staicu nu conţine nici certitudini, nici revelaţii filosofice afirmate ritos şi categoric, ea este un permanent dialog al autorului cu "sinele" cu instanţa de poet, care nu este o autoîncântare, nici un mare privilegiu hărăzit de soartă sau de Cel de Sus, ci mai curând o dominare şi un perpetuu chin lăuntric. Ion Staicu este un mare poet al dezamăgirii, al ironiei amare sub măşti, deghizată. Există în versurile lui, în textul sau subtextul lor, o opoziţie permanentă şi dramatică între natură şi cultură, între veşnic şi trecător, între trup şi suflet. Dialectica lor însă este mereu inversată. Nu durerile şi chemările cărnii rezonează în suflet, ci suferinţele şi sfâşierile inimii şi ale conştienţei care se răsfrâng în fiinţa fizică. Autenticitatea şi capacitatea de a emoţiona sunt indiscutabile. Ion Staicu se numără printre poeţii interesanţi pe care i-a dăruit acest pământ nord-dobrogean văzduhului literar românesc.

-*Buruiana* n-o pui?, îl întreabă Eftimie, zis *tălâmbă*.

Buruiana este leușteanul uscat.

- Apăi, unde-i?

Nu răspunde nimeni.

- N-ați luat, mă, bețivanilor, leuștean?

- Al cui era rându'?

De undeva apare și leușteanul uscat. Florin îl sfărâmă între degete și pe acesta deasupra cazanului.

Stelică, zis *tamba*, face maioneza de usturoi. Dacă nu se îmbată, o reușește. Dar întotdeauna se îmbată...

După ce s-a înnoptat se adună cu toții la adăpostul prelatei, fiindcă începuse să burnițeze. Ba chiar au apărut și câțiva fulgi de zăpadă, care s-au topit în cazanul cu ciorbă lăsat să se răcorească. Pentru a nu pierde nicio secundă, o sticlă de rachiu a și fost terminată. Pe un mănunchi de stuf este scos peștele cu o strecurătoare. Fiecare rupe cu toate degetele bucăți pe alese, le întind în maioneza de usturoi închegată cum-necum de Stelică, zis *tamba*, și diluată cu zeamă din cazan, le îndeasă în gură pe de o parte, în timp ce pe cealaltă curg oasele. Un adevărat perpetuum mobile. Ce furculițe!, ce tacâmuri speciale!, ce maniere! Dacă nu-ți sugi degetele, așa pline pe sub unghii, de la noroiul de la râme, aia nu-i ciorbă de pește! Este o jignire adusă peștelui!

S-a terminat și a doua sticlă de rachiu.

- Tu n-ai adus nimic, *doctore*?, întreabă bageac, trezit, cum se spune în box, din pumn.

- Am o sticlă de lichior de ananas, răspunde Iulian jenat de lipsa lui de aliniere la preferințele celorlalți.

- Bate la cap?

- Are treizeci de grade...

- Buuun! Pune-o la bătaie!

- Am adus și două sticle de vin.

- Acelea după ciorbă.

Tamba se apropie de cazan cu o lingură de lemn, aceea cât polonicul, într-o mână și un arap de pâine în cealaltă. Soarbe ciorba și icnește de

Eugeniu Barău - *Spitalul de urgență*

plăcere după fiecare înghițitură. Apoi transmite lingura lui Florin. Și tot așa până la ultimul din serie.

Cu rachiul în cap și burțile pline, lumea-i un hamac în care să te tot legeni. Sau o creangă!, aceea pe care s-a cățărat Nicu, zis *cacarodi*. Se lungise deasupra unei băltoace fiindcă i se păruse că băltoaca era plină de jai, numai bun de adunat pentru pescuitul de a doua zi, și a adormit. De fapt, nu era jai, ci sclipirile focului pe suprafața apei. În ciuda protestelor, mai mult formale, quasi unanime, *tamba* scutură creanga până ce Nicu, zis *cacarodi*, cade în băltoacă. Iese cum-necum, bombănind înjurături la adresa nemerniculuí, se trage lângă foc să se usuce, adoarme din nou. Își întinde picioarele până în jăratec. Îi ia foc o cizmă. O stinge în băltoacă...

Ieșirile la pescuit sunt, pentru cei mai mulți din gașcă, prilej să se fac praf și pulbere... Beau și cântă din repertoriul ruso-lipoveano-hoholesc: Oi, mama, mama, liubliu țâgana lana... Sau: Calinca, Calinca, Calinca maia... Până adorm cu toții. La adăpostul prelatei. Sau în cenușa focului, ca Serghei, zis *sânocic*, probabil cu gândul la *maladicica*.

Numai *doctoru* și Eftimie, zis *gloaba*, nu beau. De ce? Fiindcă până pe la treizeci de ani și-au făcut plinul pentru toată viața... sau pentru mai multe vieți...

Sursa: vol. *Moarte contra cost*, Editura Ex Ponto, 2006, pp. 235-238

RAIUL INTERZIS

(fragment)

„O naţiune sau un grup oarecare pot fi mult timp supuse şi exploatate, dar ele reacţionează întotdeauna prin apatie sau printr-o pierdere de inteligenţă, de iniţiativă şi de îndemânare, care le vor face, încetul cu încetul, inapte de a-şi mai îndeplini rolurile şi a-i mai servi pe stăpânii lor. Sau reacţionează concentrând în ele însele asemenea forţă de ură şi distructivitate, încât pot sfârşi cu guvernanţii, cu sistemul şi cu propria lor persoană" Erich Fromm "Când crezi că eşti liber cu adevărat, înseamnă că nu mai există nicio scăpare" Unde-i e gândul? La cele văzute în acest ocol al pământului... Cum a putut accepta să se despartă, poate pentru totdeauna, de locurile acelea, o grădină a Edenului repetată în mii de variante şi să se întoarcă la grămezile de gunoi ale unei ţări devastate de proprii ei locuitori? Mai controlează o dată cabina vaporului pe care a funcţionat ca medic de bord. O încuie şi coboară pe chei: pământul natal! Este luat în primire de un nor de praf... Ce onoare!... Rafala i-a umplut ochii!... Praful patriei! Reflexul pleoapelor este prea lent pentru a preveni astfel de incidente... O pungă de plastic ridicată de curenţii de aer la sute de metri se leagănă... se tot leagănă... peste macarale şi coşuri de nave... Mintea refuză - are şi ea limite - realitatea acestui peisaj dezolant. Ce caută el aici?... Câte o parte a sufletului i-a rămas pe fiecare palmă de pământ pe care a călcat: Japonia, Australia, Africa de Sud... zgârie norii giganţi... oraşele observate... unele din rada porturilor, altele călcate apostoleşte cu tălpile... numai băşici dureroase, sâcâitoare... Îşi închipuie cineva că legionarii romani, sau cruciaţii templieri porniţi să elibereze locurile sfinte, sau mercenarii lui Filip cel Frumos, sau recruţii scoşi din bordeiele lor să lupte pentru independenţă, sau mujicii din glorioasa armată roşie, nu aveau infecţii între degetele de la picioare, sau rosături la călcâie, sau bătături în talpă, încât să-şi dorească mai degrabă, odihna (veşnică?) pe malul unui şanţ decât cucerirea Troiei, sau Ierusalimului, sau Berlinului?... sau ca omenirea să le acopere monumentele (de eroi?) cu coroane de garoafe ofilite... luate la preţ redus de primăriile cu buget de austeritate?... Cu ce s-a ales în anii de rătăciri pe apele calme, sau

furioase, sau primitoare, sau răzvrătite, sau furibunde, sau înghețate, sau dușmănoase ale mărilor și oceanelor lumii, constatând - pentru a câta oară?! - cât de imens, dar, în același timp, cât de minuscul și vulnerabil este pământul!... Ce platitudini îi pot trece prin minte... S-a întors viu și întreg și asta îi alimentează credința că acel dumnezeu al marinarilor invocat de cei mai mulți doar la ananghie, a fost binevoitor cu el și cu cei pe care i-a însoțit. Pășește cu un echilibru, destul de precar, de-a lungul cheiului. Nu are cine știe ce bagaje. Cele patru volume de jurnal de călătorie și câteva haine. Ce să aducă din atâtea locuri văzute?... Fotografii și amintiri... Poate speranțe și planuri pentru ipotetice plecări viitoare... O umbră îi întunecă chipul. Încotro se îndreaptă omenirea? Deplasarea cohortelor tot mai numeroase de curioși pe navele, avioanele, feriboturile tot mai mari, tot mai numeroase... șantiere de construcții tot mai multe... combinate metalurgice gigantice... explorări și exploatări de zăcăminte... fier, bauxită, petrol, neferoase... Tehnologia, porturile, aeroporturile... nu duc la distrugerea locurilor vizate a fi admirate și chiar a culturii acestora?... Nu cumva, paralel cu turismul, se dezvoltă industria kitsch-urilor, drogurilor, prostituției, traficului de carne vie? Nu cumva în virtutea drepturilor omului, săracii vor năvăli în țările bogate, înmulțindu-se fără limită, sufocând, până la urmă, țările țintă, anulându-le cultura, obiceiurile, morala, religia, violând și tâlhărind populația autohtonă? „Și ce să facem? Să-i alungăm?..." Deci: mai bine ei pe noi, decât noi pe ei... Viitorul va fi oare, al extremei drepte, al fascismului, al neonazismului?! Dar el nu are nici o legătură cu extrema dreaptă. S-a născut creștin... Asta nu-l împiedică să gândească... să se întrebe de ce un dumnezeu, atotputernic și atotbun(!) tolerează relele lumii, războaiele, crimele, catastrofele, foametea, distrugerea naturii, a ființelor nevinovate pe care le-a creat?... pentru un bine mai mare (!), spune scriptura... și pentru că fără rău, nu am putea să ne dezvoltăm moralitatea (!)... La cât rău există ar trebui să fim îmbibați de moralitate! Crede, dar nu cerceta... Atunci pentru ce a trebuit să fie creată o ființă dotată cu gândire? A trecut cu bine prin tot felul de încercări, a scăpat de pirații somalezi, de uraganul Esmeralda, de tzunamiul declanșat de cutremurul din Sulavesi, de „sirenele" tailandeze și din Filipine, de ghețarii plutitori din marea Bering, înseamnă cu dumnezeul care îl apără și-a făcut treaba... Acuma, ajuns pe uscat, poate să-și pună întrebări... Zâmbește acestui gând ingrat... În fond, când o să mai aibă nevoie să fie ocrotit, apărat, ce-l va împiedica să creadă și basta?! Ce simplu!... Înserarea îl învăluie cu tot ceea ce-l înconjoară. Becurile de la înălțimea stâlpilor de iluminat proiectează umbre abia vizibile. Praful ridicat de vânt îi umplu ochii. Și-i șterge cu batista... Nu apucă să-și ducă gestul până la capăt. Se trezește cu lama unui cuțit la gât... Zărește două siluete. Bagajele îi sunt smulse din mână, la fel și borseta cu actele și banii. Rarii trecători grăbesc pasul... abia dacă întorc capul spre locul incidentului. De polițiști, nici vorbă. Un val de furie îi întunecă mintea. În anii de izolare de pe vapoarele pe care a fost îmbarcat, n-a avut altceva de făcut decât să gândească, să scrie și să-și întărească trupul, trăgând de fiare. Nu poate renunța la tot ce acumulase doar pentru că s-ar putea alege cu beregata tăiată de niște borfași... Să acționeze sau să rămână pasiv, așteptând ca cerul să intervină, să trimită un înger cu sabia dreptății?... Cel care îi ține cuțitul la gât, cu figura acoperită de o mască neagră, îi scormonește prin buzunarele interioare ale hainei... Nu mai are timp să gândească la consecințe!... Lovește cu piciorul spre înapoi picioarele mascatului, cu forța disperării și poate a nebuniei și inconștienței. Simte cum corpul acestuia se prăvălește în față. Lovește din nou cu celălalt picior, o dată, de două ori, din reflexe rămase poate de pe timpul când practica judo. Dar nu numai primul, ci și al doilea atacator se rostogolește pe asfalt cu o icnitură scurtă împroșcând totul în jur cu sângele ce-i țâșnește din gât ca dintr-o arteziană. Nu realizează ce se întâmplă. Locul ia aspectul

unui abator. Apare maşina poliţiei. Probabil unul dintre trecători sunase, totuşi, la 112. Atacatorii sunt încătuşaţi. Se apleacă asupra celui care sângerează... are cuţitul în gât cum ajunsese acolo? Ar trebui să încerce manevre de hemostază, de resuscitare... etica profesiei nu-i permite să rămână indiferent, în fond este o viaţă de om, o făptură a creatorului... căzută în păcat, din cine ştie ce cauze... Nevoia... o droaie de copii flămânzi... lăcomia... ura... revolta... Este împins cu brutalitate în lături. Locul se împânzeşte de curioşi, de reporteri şi de cameramani. Poliţia întinde benzi galbene. Apare ambulanţa, procuratura... Se caută martori oculari, se iau declaraţii, probe, se fac măsurători. Medicul de pe ambulanţă constată decesul celui lovit de cuţit. Poliţia interzice accesul în zonă. Cel atacat şi agresorul sunt controlaţi de sus până jos, apoi sunt încătuşaţi şi urcaţi în duba poliţiei şi duşi la secţie. Nici urmă de drepturi ale omului.

Psihologul Virgil Hodorog-Zozo, umblă teleleu. Nu i-au mai rămas bani nici măcar pentru nelipsita tărie matinală. Simte că mintea o ia razna. Îşi priveşte mâinile. Degetele îi tremură. Lucru îngrijorător pentru unul care a primit simbrie de la spital ani de-a rândul şi ştie ce înseamnă să-ţi dârdâie caracudele, cum ar fi zis bageac, pe timpul când, mahmur, colinda bălţile cu gaşca, blincherind ştiucă. Face un efort aproape disperat să-şi stăpânească tremurul. Deşi, cu atâţia pacienţi în jur, suferind de aceeaşi patimă, îi intrase în cap atâta lucru: că nu-i

Eugeniu Barău - *Spagă pentru paradis*

posibil să-ţi domini tarele lăsate de votcă... Decât... dacă o abandonezi...Ori el... Trăind printre beţivani, îi observase ani de-a rândul, le urmărise evoluţia... nu putea să-i scape umbra de îngrijorare de pe feţele lor ascunsă neîndemânatic cu grimase ce se doreau a fi zâmbete sau cu râsete forţate... Chiar dacă cei care îşi începeau ziua cu una mică, în fostul lui cabinet sau aiurea, nu vroiau să accepte că va veni şi ziua când îşi vor ascunde tremurul mâinilor prin buzunarele hainelor. Cu excepţia lui Ghelmez. Radiologul nu este niciodată suficient de treaz pentru a realiza că devenise dependent de alcool. Ceea ce nu înţeleg cei din jurul său, amici sau doar parteneri de băutură este faptul că tocmai această dependenţă îi conferă o capacitate aproape nelimitată de a oferi iubire. Dar, în nici un caz, acea smiorcăiala lacrimogenă a beţivanilor, uneori demnă de milă, cel mai adesea enervantă, de unde şi agresivitatea pe care o provoacă... Ci de sentimentul acela profund, dureros, de care îţi este aproape ruşine, ca de o boală venerică... Profesorul Saliru, opusul radiologului: acceptă că este, la rândul lui, dependent de Viborova şi Stalinscaia, dar consideră, mai în glumă, mai în serios, această aservire ca pe un sacrificiu adus fantasticei lui erudiţii, acest toxic, această otravă pentru sufletul lui sensibil... Îi trebuie, deci, un antidot... votca fiind aceea care îl opreşte să facă gestul suprem, pomenit uneori, aşa în treacăt, ca un fel de a-şi propune sieşi o mică plimbare sau escapadă, de unde felul de a o da pe glumă, recomandându-se celor care nu-l cunosc: doctor în votcologie comparată. Cum a rămas psihologul fără slujbă? Era mâna preşedintei? Primul gând spre ea s-a îndreptat. Furia i-a întunecat pentru câteva secunde mintea. O omor! îşi tot repetă. Ranchinoasă şi răzbunătoare, cu perseverenţa-i diabolică cunoscută pe propria piele de toată suflarea spitalului, nu i-a fost greu să-l determine pe ginecologul şef, devenit director după revoluţie, să desfiinţeze cabinetul psihologic din policlinică, dar nu, aşa, pur şi simplu, la sugestia preşedintei... ci şi din resursele propriei răutăţi cultivată de-a lungul anilor cu ocazia anchetării până nu de mult a pacientelor cu avorturi internate în secţia condusă de el: a mutat mai întâi cabinetul în debaraua destinată măturilor şi găleţilor femeilor de serviciu... Umilinţă supremă!... Modelul securiştilor din anii cinzeci... Nu distrugeau fizic şi psihic victimele înainte de a le ucide?... Floarea intelectualităţii, gospodarii de frunte ai satelor, nu pieriseră astfel?... Şi asta tocmai când psihologul era pe punctul de a renunţa definitiv la alcool... Având atâtea exemple în jur de ratări, degradări... şi chiar treceri în nefiinţă, greu de explicat altfel... Dar, faptul că se putea socoti victima acelorași metode, de pe timpul lui Nicolski, nu-l încălzeşte cu nimic pe fostul număr unu al psihologiei judeţului, un profesionist de certă valoare dar şi un promiţător talent literar...

Ajuns la limita suportabilităţii, chiar şi el care nu o dată a dormit prin scări de bloc, i-a trecut prin minte să-şi vândă organele. Ce să facă cu doi rinichi sau cu ditamai ficatul, pateul, cum denumea bageac organul care îi procesa amestecătura de băuturi cuvenită celui care prepara ciorba de peşte, pe vremea când oamenii şi pelicanii mai aveau ce prinde prin bălţi... Psihologul îşi face cu greu loc în sala plină până la refuz a tribunalului. Auzise că se judecă un proces de anvergură, unii îi spun al magiei negre. Moly, cel care, la furie, pe vremuri, a băgat lama briceagului în burta unui şofer, crede că este o reluare, cu mijloace moderne, a vânătorii de vrăjitoare. - Dacă i se pune în cârcă tot ce se aude, o să se lase, ca-n America, cu 300 de ani de pârnaie, îi explică el celui care asigura, în vremurile bune ale cabinetului de psihologie, votca atât de necesară menţinerii unor relaţii normale în cadrul găştii de beţivani, cum le-a rămas numele obişnuiţilor respectivului cabinet, chiar dacă cel care i-a botezat astfel, fostul director, doctorul Durdă, nu mai este nici pe departe cel a cărui prezenţă pe etajele spitalului trezea o teamă unanimă.

BUŞILĂ ADRIAN

PREZENTARE

N, 1 ianuarie 1938, în comuna Tudor Vladimirescu, jud. Galaţi. După absolvirea Liceului "D. Sturza" din Tecuci, urmează cursurile Facultăţii de Medicină din Iaşi, pe care o absolvă în 1961, cu specialitatea medic primar de laborator. În perioada 1975-1990 este şeful Laboratorului Spitalului Judeţean Tulcea, iar din 1996 până la pensionare, a fost Şeful Laboratorului Policlinicii Industriale Tulcea.

Debut literar cu nuvela *Sorţii* în culegerea de proză scurtă a tinerilor scriitori, Debut '86, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1987.

PREMII: 1982 Premiul pentru Literatură de Umor la *Concursul de creaţie literară*, Băileşti (Dolj).: 1986, este premiat la concursul debut al Editurii Cartea Românească, pentru proză scurtă: 1993, Premiul Editurii Nemira pentru romanul Incinta (nepublicat).

Artiştii autentici sunt spirite independente, uneori rebele, nesupuse dogmelor sociale (le au pe ale lor) părerile contemporanilor, îi lasă reci. Trăiesc în lumea lor, unde caută eliberarea din cotidian, căruia încearcă să-i perceapă „tainele". Unii duc o existenţă de anahoreţi - solitudinea fiind cerul creaţiei. Sunt nişte luptători aflaţi într-o bătălie permanentă cu ei înşişi: căutând perfecţiunea, nu-şi iartă nicio abatere de la normele autoimpuse.

Această luptă cu sinele, Camil Petrescu a definit-o drept „jocul ielelor", un joc din care nu eşti totdeauna învingător... Biciuindu-şi spiritul necontenit spre a-l ţine treaz, ei confirmă că învăţătura Mântuitorului *„când nu mai suntem copii, suntem morţi"* este Legea Artei. Solitari, rezervaţi şi nepăsători, ironici, inabordabili, „incomozi", stânjenitori prin continua lor nemulţumire faţă de tot şi de toate: nicio normă socială nu-i satisface, par nesuferiţi şi cusurgii (de fapt refuză tot ce este convenţional, ceremonios, conform tipicurilor şi ticurilor societăţii).

Un asemenea artist este scriitorul Adrian Buşilă, prozator şi dramaturg, veşnic nemulţumit de producţiile sale literare, căutând continuu căi noi de exprimare artistică, în veşnică gâlceavă cu toată omenirea. Pare un tip imposibil, şi, până a citi romanul *Vânătoare de umbre*, îmi spuneam: „lumea are dreptate, Buşilă e un om dificil şi cârcotaş". Eroare !... Adrian este un suflet uriaş, incompatibil cu descalificantele calificative ce i se atribuie!... Fire de artist, priveşte lumea cu luciditate, eroii romanului – locuitori într-un sat din deltă, fiind trataţi cu deferenţă, nepărtinitor. Priviţi dintr-o ochire, deci cam părtinitor, eroii cărţii sunt nişte beţivi nebuni, violenţi, bestiali –ceea ce contravine realităţii. Scriitor autentic, autorul, dovedeşte o înţelegere superioară a naturii omeneşti, mai mult, are pentru eroii lui o anume compasiune, lăsându-se înduioşat de lupta lor cu viaţa dură, aspră, adesea nemiloasă.

Citind cartea, am mai aflat ceva: autorul a trăit adolescenţa într-un climat deloc de invidiat. Fiu de învăţători pe care comuniştii i-au deposedat de bunuri în mod samavolnic, obligându-i să părăsească localitatea unde trăiau, departe de rude şi chiar de copilul lor, Adrian a dus o existenţă precară, lipsită de afecţiunea şi ocrotirea părintească. Asemenea tare pot marca, chiar modifica existenţa omenească. Pentru totdeauna !... Deci nu e de mirare că medicul Buşilă a fost într-un continuu conflict cu partidul comunist care i-a distrus familia, i-a stâlcit sufletul; nu e de mirare realismul dur uzitat în descrierea tipurilor umane din alt roman: *Moarte contra cost...*

Îi înţeleg revolta, solitudinea, refuzul oricărui compromis manifestate de omul şi artistul Adrian Buşilă!... Iată ce mărturiseşte un personaj din romanul ***Vânătoare de umbre***:

„Nu ştiu să zâmbesc. Când o fac, pe chipul meu apare o grimasă provocatoare, ceva ce se poate traduce drept ironie şi ură. Este o moştenire din copilărie, singura armă care mă apăra împotriva insultelor ce-mi erau adresate, ca fiu al <<năpârcilor>>. N-am ştiut-o până când m-au întrebat prietenii de ce mă port aspru cu ei. M-am privit în oglindă. M-am speriat: ochii se îngustau pânditori; gura sta gata să muşte; fălcile se încleştau într-un spasm plin de cruzime. Încercările repetate de a-mi recompune trăsăturile să exprime ce simt, au rămas zadarnice. Eram marcat pe viaţă. Eram condamnat să rămân prizonierul unui chip rece şi cenuşiu. Ca un zid de închisoare."

Volume publicate:

Vânătoarea de umbre, roman. Iaşi, Editura Junimea, 1992
Dicţionar de iubiri ratate. Constanţa, Editura Ex Ponto, 2001
Moarte contra cost. Constanţa, Editura Ex Ponto, 2006
Raiul interzis. Tulcea: Karograf, 2010
Condamnat să ucidă, roman. Editura: Europress Group, 2013.

PAUL SÂRBU

STICLUȚA DE LAVANDĂ

Pe vremea lagărului de exterminare politică de la Periprava, se auzeau noaptea muribunzii, înveliți în rogojini împletite din stuf, gemând în căruțele care-i cărau la cimitir. Alături de locurile de veci ale localnicilor, era o „parcelă a politicilor" și alta a „hoților" (cei de drept comun), și încă una a „sinucigașilor, evadaților, înecaților". De fapt, cei care încercau să scape, înotând prin nesfârșitele ape pline de stufărișuri și papură, „nu aveau unde să ajungă", și, până la urmă, piereau prin înec sau erau împușcați. În stânga și-n dreapta lagărului erau diguri păzite de santinele înarmate, iar la mijloc supraviețuia „colonia penitenciară" de deținuți. Încercarea de evadare nu era altceva decât o sinucidere!

Mulți susțineau că gemetele veneau chiar din gropile comune, căci groparii se grăbeau să-i azvârle încă de vii, căci, uneori, nu mai aveau timp și răbdare să aștepte ca deținuții să-și dea duhul.

Bacul care transporta decedații din zona de recoltare a stufului nu consuma motorină să-i ducă la cimitir, decât dacă se adunau cinci-șase-șapte „călători". Așa că, primii care-și dădeau duhul erau, uneori, sfârtecați de șacali, noaptea. În timp ce alții, care se încăpățânau să tot geamă în agonie, erau duși mai devreme, dacă trebuia să plece BAC- ul, că, oricum „tot acolo ajungeau".

Alții, care se prăbușeau de epuizare și boli în timpul muncilor grele de la construcția digurilor ce împrejmuiau lagărul, erau îngropați chiar acolo, „la locul de muncă", în nisipul digului pe care-l ridicau. În una din dăți, pe furtună, unii care munceau cu lopețile, să astupe spărtura dintr-un dig, căci crescuseră apele, fuseseră luați de viitură, înecați în noroi și acolo-și găsiseră sfârșitul. Aceștia dispăreau cu totul din scriptele oficiale, nu se mai regăseau nici în listele cu mii de deținuți ale lagărului, nici în certificatele de deces ale primăriei locale. Rămâneau doar niște „povești în imaginația și în amintirea poporului". Erau „vânați" mai mult „politicii", cele mai multe decese înregistrându-se din rândul acestora. Printre aceștia se aflau țărani, muncitori, preoți, legionari și alții, căci fostul partid muncitoresc și fosta securitate nu protejaseră niciuna din categoriile sociale! Din toate păturile societății - țărani, muncitori, intelectuali, legionari etc., chiar și din rândul partidului comunist, se recoltau „dușmani ai poporului!"

Peste ani, de ziua eroilor, preoții locului aveau să facă mereu slujbe de pomenire, pe diguri ori peste băltoace unde se bănuia că erau îngropați „politicii fără nume"...

În lagăr fuseseră deținuți și preoți, cu renume mai târziu, adevărați martiri, cum ar fi părintele Lăcătușu, care, după moarte, se mumificase, fiind considerat un sfânt, la mormântul căruia se fac și azi pelerinaje, despre care se spune că face minuni și după moarte...

Una dintre legendele care încă mai circulă despre acești martiri este că, într-o iarnă geroasă, într-o zi de februarie în care deținuții trebuiau să taie stuf, pe crivăț, ar fi pierit înghețați. Dacă nu își făceau „norma", îi executau „pentru neîndeplinirea ordinului".

Atunci, preoții au început să se roage la Dumnezeu, spunând în cor rugăciunea lui Hristos: „Doamne, Iisuse Hristoase\ Miluiește-ne pe noi, păcătoșii" și „Tatăl nostru"...

Și Dumnezeu i-a auzit în ziua aceea făcând ca soarele să se arate pe cer, brusc, încălzind Delta până la 15 grade, astfel că „hainele s-au uscat pe ei până au ajuns la barăci", scăpând cu viață! „Doar unul dintre ei murise în acea zi, deoarece alunecase într-o copcă și i se oprise

inima! "Dar această încălzire surprinzătoare a vremii, într-o zi dușmănoasă în care bătea crivățul și arătarea soarelui au fost considerate peste vreme, o minune!...„căci, altfel, ar fi pierit cu toții!..."

Unul dintre deținuții politici din acea vreme, preotul Parfene, reușise să trimită un mesaj în afara lagărului, printr-un sătean. (Localnicii îi „ajutau" cu ce puteau pe deținuți, îndeosebi le aruncau pâine ori slănină prin iarbă, prin locurile în care treceau la muncă, uneori chiar și sticluțe de parfum pline cu rachiu!...) Această scrisoare ajunsese, până la urmă, în mâinile uneia dintre fiicele preotului Parfene, care o transmisese mai departe peste ani, unei nepoate a acestuia, ajunsă procuror:

Draga mea Tania

Să știți că gardianul care m-a schilodit în bătaie se numește Ignatencu. Acesta se jurase în fața lui Ficioru, comandantul lagărului, că îmi vine el de hac, că mă va face să mă lepăd de Dumnezeu și mă va face să-l recunosc pe el drept Dumnezeul meu, deoarece el are puterea de a-mi lua viața sau de a mi-o lăsa... Așa că, mă punea să fac cele mai grele și umilitoare munci, să car tone de pământ cu roaba, noaptea, la diguri, să car tineta și, dacă nu mai puteam, mă bătea. Ceea ce-l înfuria mereu era că eu repetam neîncetat rugăciunea lui Iisus, ziua și noaptea, neîncetat, de mii de ori și prin somn! Dacă nu reușeam să duc la bun sfârșit muncile pe care mi le da, nu ca să le fac, ci ca să-mi epuizeze puterile și resursele vieții, pe sfârșite! mă bătea. Bătea mai rău decât Ficioru, căruia deținuții îi făcuseră și un cântec: „Ficioru de la Tătaru/ Omoară omu cu paru!..." Mă bătea prin locuri izolate, fără să-l vadă ceilalți gardieni, mă bătea cu o bâtă de ulm! Am surzit de o ureche, îmi dădea sângele pe urechi și pe gură!

Dar să știți că eu l-am iertat, căci nu poate să-mi ucidă decât trupul! Iar sufletul îmi rămâne neîntinat, căci este în mâna Domnului, de care eu nu m-am lepădat în urma patimilor, și de aceea nu voi cunoaște moartea!...

Îți scriu, ca, peste ani, copiii sau nepoții să mă poată identifica, atunci când va veni momentul adevărului și când lumea va intra într-un făgaș normal, atunci când se vor dezveli gropile comune ale „politicilor" din Periprava: să știți că acel cadavru lângă care va fi găsită o sticluță goală de parfum, acela sunt eu, preotul Parfene! Desigur că nu va putrezi această sticluță de lavandă, și, după aceasta veți cunoaște că osemintele alăturate sunt ale mele!...Eu îmi simt sfârșitul și voi ține strâns în palmă sticluța, oriunde mă vor duce și orice s-ar întâmpla!...Când adevărul va ieși la lumină, vă rog să luați acele rămășițe și să le transmutați în satul nostru din Maramureș, și să le reînhumați în curtea bisericii, lângă moșii și strămoșii noștri, toți preoți, de șapte generații, căci vreau să ajung și eu lângă ei.

Iar pe mine să nu mă plângeți, căci eu voi trăi în sânul lui Avraam, căci eu nu voi pieri, ci mă duc la Dumnezeul nostru! Și, cu cât mă vor silui și mă vor chinui mai mult, cu atât voi fi mai fericit și mai răsplătit în Ceruri, după moartea acestui trup bicisnic!... Ci să vă fie milă de torționarul meu, Ignatencu, căci conștiința lui va fi iadul lui, și el nu va avea liniște, nici în viața aceasta, nici în cealaltă! Deja, gardienii sau „caraliii", cum le spunem noi azi, își trăiesc iadul pe pământ, căci bolile și alcoolismul fac ravagii și printre ei, căci nu mai au tărie psihică și nu pot îndura izolarea din Deltă, și poate nici crimele care le apasă conștiința! Rămâneți cu bine, să vă dea Dumnezeu, măcar vouă, pace și dreptul și libertatea de a vă ruga! Al vostru, Parfene"

*

În anul 2016, după 60 de ani de când a fost strecurată această scrisoare printre sârme, s-au făcut noi „cercetări arheologice", iar în una din gropile comune, cu opt schelete, a fost găsită sticluța de lavandă, alături de osemintele unuia dintre deținuți.

Când s-au reluat cercetările din gropile comune, buldozerele au trecut peste mormintele recente, ceea ce i-a scandalizat pe localnici. Au dărâmat și poarta cimitirului, deoarece nu avea pe unde să treacă utilajul, iar, „după ce au terminat de scormonit, nu au reparat-o la loc!" Localnicii, mulți de etnie ruși-lipoveni, se revoltau, pe bună dreptate,

pentru cei care „profanau mormintele actuale", dărâmând crucile și grilajele proaspeților decedați! Se simțea în glasul lor o iritare, o nervozitate, o revoltă înăbușită, poate o oarecare ură etnică, bine mascată, dar justificată!

Cei care au săpat cu lopeți și hârlețe au fost oamenii de la „ajutorul social" din Periprava, ce descopereau urme de cadavre, schelete, bocanci ori sârmă ghimpată cu care li se înfășuraseră mâinile ori picioarele muribunzilor de pe vremuri. Apoi interveneau oamenii legii care adunau cu grijă relicvele, le fotografiau, luau mostre pe care le trimiteau la Institutul Național de Medicină Legală din București unde se realizează teste pentru stabilirea ADN-ului prin compararea bazei de date cu ADN-ul obținut de la rudele în viață ale urmașilor victimelor, ca să se poată stabili identitatea osemintelor.

Nu fusese foarte greu să descopere locurile în care fuseseră înhumați cei fără coșciug: în jurul fostelor cadavre pământul nisipos căpătasc o culoare roșietică, datorită descompunerii...

Deținuții de drept comun fuseseră îngropați în coșciuge din lemn, de fapt niște lăzi, din care mai fuseseră găsite câteva scânduri putrezite, bocanci corodați. Căci, în moarte, „hoții" erau încălțați dar „politicii" desculți, având ca singure veștminte rogojinile din stuf, împletite de mâinile lor...

"Totuși, cadavrele fuseseră așezate într-o anumită ordine pe fundul gropilor comune, după tradiție, cu o anumită frică de Dumnezeu, păstrând o anumită distanță între ele, toate fiind orientate „creștinește", cu capul înspre apus și picioarele spre răsărit!

Scrisoarea preotului Parfene fusese păstrată și transmisă peste ani nepoatei sale, Marena, nenăscută în timpul existenței lagărului, care „se luptase să învețe carte, să ajungă procuror". După revoluție, trecuseră 26 de ani până când doamna procuror, împreună cu alte rude ale deținuților politici dispăruți, obținuseră „aprobare" pentru

Eugeniu Barău - *Înălțarea*

derularea cercetărilor arheologice în cimitirul lagărului dintre ape!

Osemintele preotului Parfene Iosif fuseseră sfințite, după ce se adeverise și ADN-ul acestuia, la Institutul Minovici din Capitală și duse în satul lui de baștină și reînhumate acolo, cu un prohod de preoți, după dorința acestuia, care își găsise, în sfârșit, odihna de veci printre ai săi!...

Când doamna procuror întrebase dacă mai trăiește gardianul Ignatencu, i se spusese că acesta murise cu un an înainte!...De fapt, se sinucisese, dăduse foc casei sale, cu el înăuntru!...

Viața foștilor gardieni, așa-ziși„caralii" din lagărul de exterminare politică nu fusese niciodată prea fericită, mai ales după revoluție! Majoritatea fuseseră „surzi și muți", în sensul că fuseseră „dresați" să nu divulge niciodată

nimic din cele întâmplate în trecut. Chiar în Periprava, unul făcuse „cancer la creier" și vorbise irațional, încontinuu, alandala, dezlânat, când oftând amar, când blestemând, despre atrocitățile comise de el și de alții : într-un mod ilogic, își descărcase sufletul într-un chip tragic, contradictoriu, neînțelegându-se dacă îi condamna pe alții sau se condamna pe sine, dacă regretă sau dacă încearcă să-și găsească o justificare la ce făcuse!...

Un alt gardian „înnebunise" și fusese dus la un sanatoriu de boli mintale. Când

Eugeniu Barău - *Înălțarea*

auziseră „nebunii" că fusese „torționar" în lagăr, încuiaseră ușa, protestând, nevoind să-l primească... Apoi, „îl băteau zilnic", aducându-i aminte de ce făcuse! Iar altul, „după ce murise Ceaușescu, la revoluție, făcuse infarct, spunând că „se întorsese lumea pe dos!", temându-se, neașteptându-se la nimic bun pentru el, cu toate că lucrurile tărăgănaseră vreun sfert de secol până li se ceruse socoteală, până începuseră procesele. Timp în care, majoritatea trecuseră în lumea drepților... Iar povestea aflată de doamna procuror Marena, de la localnici, despre moartea torționarului tatălui ei, fusese aceasta:

Ignatencu trăise mult și bine, până la 91 de ani, având o pensie fabuloasă, ca fost gardian, dar incomparabil mai mică decât a foștilor comandanți de lagăr, precum Condurache, sub comanda căruia muriseră cei mai mulți „politici", ori Ficioru, vestit prin faptul că, urcat pe un cal alb, călca în copite peste deținuții întinși pe jos ca șerpii, unul lângă altul, acoperiți doar cu rogojini din stuf.

(Acestora, condamnați mai târziu pentru crime împotriva umanității, li se tăiase din pensiile uriașe, abia după un sfert de secol de la revoluție!...)

După moartea primei sale soții, Ignatencu trăise, în concubinaj, tocmai cu văduva unui alt gardian din sat, cu care „se luptase prin tribunale șapte ani", pentru niște pământuri cu plantații de viță de vie, după ce acestea fuseseră retrocedate în urma reformei agrare de după revoluție. Dar anii trecuseră, bătrâna Anghelina căzuse bolnavă la pat și fiul acesteia o luase acasă ca s-o-ngrijească, n-o mai lăsase să stea alături de dușmanul tatălui lui, care câștigase procesul și le luase pământurile...

Astfel, Ignatencu rămăsese și el singur, primind doar telefoane de la Anghelina, până când aceasta murise!

După asta, Ignatencu căzuse în depresie și în singurătate cruntă și nimeni nu părea să aibă milă de el!... Ignatencu se plângea adesea de singurătate, spunând că îl abandonaseră toți.

Unul din copiii lui, preceptor, avusese ambiția să candideze la postul de primar. Cheltuise mult, pusese afișe electorale din banii lui, împărțise „pomeni electorale"- umbrele, pelerine, bocanci, cizme pescărești, ulei, zahăr și făină, făcuse petreceri pe banii lui, cu câteva zile înaintea alegerilor. Voise cu orice preț să devină primul om al comunei „ca să le arate la toți cine era el, cine fusese tată-său!"Mai ales după revoluție, simțise

ura fără sfârșit a oamenilor. Se îndatorase la bancă, plătise, făcuse „chermeze" și adusese tot felul de bunătăți comisiei electorale. Era sigur că va câștiga și partidul îi va înapoia toți banii!... Pe urmă, ca primar, „știa el ce avea de făcut!"

Dar a avut un șoc și a căzut în depresie după numărarea voturilor, căci avea doar două! Se votase el însuși, iar celălalt era al tatălui său! Pierzându-și cumpătul, fără să mai raționeze, s-a repezit cu pumnii la un supraveghetor plătit tot din banii lui, venit de la Tulcea, ca să asiste la numărarea voturilor, să fie sigur că nu va fi fraudat:

-Te-am plătit din banii mei și nici tu nu m-ai votat?!

La care acesta i-a amintit că el nici n-avea dreptul să voteze, deoarece nu avea domiciliul în sat!... Văzând „atâta ură" din partea sătenilor, se mutase la oraș!

Atât băiatul lui, cât și fata lui Ignatencu veneau tot mai rar să-l viziteze și, după ce murise Anghelina, nimeni nu mai schimba o vorbă cu el. „Parc-aș fi ciumat!" își spunea el...Căzuse în „legea beției"! Nu-i mai era tovarăș decât paharul, în toate nopțile de singurătate!...

Lumea zicea că înnebunise, că-l ajunseseră blestemele celor torturați de el în trecut! Uneori se auzeau din „hruba" lui răcnete greu de înțeles: Pantelieee! Parfenee!...Tecuci! Sofroniee! Axintee! Petree! Lăsați-mă-n pace! De ce veniți?! De ce vă întoarceți?!...Așa erau timpurile... Eu mi-am făcut doar datoria!...Eu executam ordinele superiorilor!...Ce eram eu? Un simplu „caraliu", cum ziceați voi!...Ce-aveți cu mine, bă, după atâția ani?!...Parcă-ați făcut o conjurație, ca morții să-i omoare pe cei vii!...V-ați unit cu toții ca, de acolo, din cimitirul „Gândaca" să veniți la mine și să mă ucideți! Criminalilor! Ba, v-ați anunțat, voi știți cum, ca și alții, care au decedat mai târziu, după grațierea politică din 64', să se-ntoarcă, dracu' știe de unde, ca să vă puneți cu toții să mă omorâți! Voi sunteți criminali, bă, că vouă nu vă dă nimeni ordin!...Ce căutați bă, în fiecare noapte de-mi amintiți de ce s-a-ntâmplat acu 60 de ani? Și mă amenințați?!... Credeți că eu nu-mi dau seama că voi vreți să mă ucideți?!...Voi îmi trimiteți tot felul de boli și de chinuri, mă astupați, noaptea, că nu mai pot să respir, îmi trimiteți tot felul de junghiuri și dureri, nu mă lăsați să dorm, iar dacă ațipesc puțin, tot pe voi vă văd, de nici nu mai știu dacă e vis sau aevea!...Voi sunteți adevărații criminali, nu eu!...

Erau „strigoii" care se-ntorceau să-l „tortureze", la rândul lor! spuneau oamenii.

Nopți în șir, din casa lui Ignatencu se auzeau răcnete ciudate, ca de fiară încolțită. Unii ascultau din uliță ce spunea cu glas tare, se închinau înfricoșați și apoi plecau mai departe spunând: „Asta e legea! Fiecare trebuie să-și plătească păcatele!"

Iar din răcnetele de noapte ale lui Ignatencu se puteau distinge:

„Mă, Bucovală, mă!...De unde era să vă dau eu, mă, mâncare bună!? Ce, voi credeți că acolo era pension!?...Restaurant?...Auzi colo! Că miroseau cartofii învinețiți „a mort"! Păi ce, bă, noi, cadrele, nu mâncam tot din ăia? Crezi tu, bă, Bucovală, că numai tu erai închis în izolarea aia mai rău ca-n iad?... Eu nu eram? Tot din apa aia din baltă, care provoca dizenterie și tifos beam și noi!...Credeai tu că ne trimite partidu' apă minerală?... Acasă nu ne duceam nici noi, cu lunile, să ne vedem familia, nevasta, copiii!...Degeaba am cerut eu concediu medical, degeaba am cerut să mă mute la alt penitenciar, să scap de voi!...Acolo rămâneam în iernile alea vijelioase, în care șuiera mereu crivățul, când înghețau brațele Dunării și nu mai puteau să ne aducă alimente nici pe apă, nici pe uscat! Acolo, bă, cu voi! Nu împărțeam noi, mă, aceeași soartă? Nu beam împreună, deținuți și cadre, nu împărțeam tot alcoolul primit prin gard, rachiu și vin nu beam noi împreună, frățește, ca să uităm de soarta grea pe care o avem, spirtul sanitar pe care-l primeam pentru dispensar, beam împreună, bă, până ne c... pe noi și uitam de viață, în nopțile alea negre și izolate? În care șuiera al dracului crivățul venit din Siberia... Acu', dacă tu ai încercat să evadezi, eu, ce era să fac? Trebuia să te-mpușc!...Ce, voiai să mă condamne pe mine

pentru neglijență la locul de muncă?!!...Ce evadare, bă, că știai bine că n-aveai unde să fugi! Te îndreptai înspre moarte sigură!... Era doar o întindere nesfârșită de stuf și apă! N-aveai unde să fugi, bă, Bucovală, poate numai la ruși!...Ce te-ai gândit tu? Că a-nghețat Dunărea și poți să evadezi! Păi rușii păzeau granița mai bine decât noi... Ne-au anunțat prin stație, că ei te-au văzut primii... Adică, preferai să iei de la ei un glonț în spate?!...Ca să zică ăia că noi nu suntem vigilenți?...Adicătelea, noi, Bucovală, beam împreună ca frați care împărțeam spirtul și nopțile vijelioase din izolare, ne sprijineam unii pe alții, că nu mai puteam să rezistăm, și tu ce-ai făcut?! M-ai trădat! Ai încercat să fugi, când eram eu de pază, ca să mă bagi la Curtea Marțială, că nu mi-am făcut datoria... Fir-ai tu al dracu, mă, Bucovală! Tu beat, eu beat, da` tot ți-am găurit spinarea!...Și-acum, vii la mine, bă Bucovală, la mine care te-am considerat prietenul și fratele meu, vii la mine ca strigoi, și mă strângi de beregată, noaptea, să mă asfixiezi, că adică să vin și eu unde ești tu...„Să mai bem un păhărel/ Să ne-nveselim nițel!"...Ptiu! Piei satană! Ți se aprind ochii-n cap, mă urmărești peste tot! Diavolul a luat chipul tău, Bucovală! Mă îndemni să vin la tine... Să te văd mai de-aproape, cum ți-a trecut glonțul, drept prin inimă... după ce am prăpădit un încărcător întreg, cu 60 de cartușe...

Și tu, mă Dobre! Vii la mine cu scheletul ăla mâncat de șacali, hăcuit, fără beregată, descărnat, numai coșul pieptului și coastele, fără măruntaie și te plimbi pe la fereastră, să te văd!...Frumos mai arăți!...Mereu mă bârâi: că de ce nu te-am îngropat la timp, că ai putrezit pe bacul ăla plutitor, unde erați „cazați" să recoltați stuf... Tu nu știai, bă, că așa era regula: numai după ce se adună cinci-șase-șapte decedați ni se dădea motorină să trecem bacul peste Ghiolul Nebun! Tu știi câtă motorină consuma bacul ăla? Pe urmă, nu ni se dădea oricând căruța cu boi ca să vă transportăm! Dacă tu ai murit primul, ce-s eu de vină?! Trebuia să aștepți până se adunau încă patru-cinci cadavre!...Păi ce, tu crezi că trimitea comandantul dricul cu fanfară, să te ia pe tine, singur?! Cine te credeai, de aveai atâtea pretenții?! Știi doar că, la început, până am construit primele barăci din paiantă și stuf, nu erau decât două căruțe cu boi și trei cu cai!... Trebuia să transportăm cu aceste atelaje alimentele, materialele de construcție, scândurile, bilele de brad, cimentul, varul, utilajele... Poate voiai și coșciug geluit?!... Mă, da ai dracu mai erați, mă!...Nu cumva voiai și cruce, cu numele vostru de bandit înscrise pe ele?!... Acuma vii la mine, fără ochi, fără mațe și mă tot chihăi la cap!...Ce, mă, tu crezi că acolo erau taximetre mortuare pentru toate hoiturile?!...

Da` tu, mă, Parfene! Spuneau deținuții că ți-ai băgat o sticluță de lavandă în buzunar, ca să te identifice „ăia" care te vor dezgropa peste o sută de ani și care o să-ți poarte oasele cu surle și trâmbițe ca pe ale unui erou?... Așa credeai tu, mă, Parfene?! Că tot tu o să ieși la suprafață, ca uleiul, al dracului! tot tu o să fii biruitor, că te apără Cel de Sus! Că sufletul tău nu va fi atins de moarte, că eu degeaba-ți moi oasele, că nu pot decât să-ți ușurez chinul pământesc, că tu te duci mai repede în Sânul lui Avraam, că scapi de bătăile mele și te uiți de-acolo cum mă chinui eu pe pământ, în lagăr, cu ăștelalți afurisiți de popi, ca și tine!...Știi vorba aia: „Popa legat, cu pământ în falcă, nu mănâncă..." Ți-am spus că eu sunt Dumnezeul tău, că-ți pot lua viața când vreau, dar ți-o și lăsam, mă, Parfene, ți-o lăsam, dacă erai un exemplu pentru ceilalți, dacă te lepădai de Cel de Sus și mi te închinai mie! Că viața pe care ți-o dădeam eu era sigură, vedeai soarele, da`, pe lumea ailaltă nu era așa de sigură...Nu cumva oi fi luat plasă, mă, Parfene, și n-ai găsit decât oale și ulcele?!... Da` n-ai vrut? La ce ți-a folosit, bă, sticluța de lavandă? Că văd că nu te-a dezgropat nimeni... Poate că ți-ai parfumat hoitul...când se umfla și se-mputea în groapa comună!... Acum de ce mai vii, mă, pe la mine!? Ce, nu ți-e bine în sânul lui Avraam? îmi pui sticluța de parfum chiar pe masă, lângă clondirul cu rachiu din care mai gust și eu câte puțin, ca să uit de voi, blestemaților!...

Dar tu, mă Chelare?! Pe tine te-au legat că răspândeai cărți *enterzise!...* Altă treabă

n-aveai, mă, contrarevoluționaru` dracu`! Păi, vouă trebuia să vă pisăm capu` ca la șerpi!...Acum vii și-mi așezi pe masă un vraf de hârțoage! Că adică s-au întors timpurile și tu aveai dreptate! Acum e liber la cărți, doar că nu le mai citește nimeni de când nu mai sunt *enterzise*! Că așa sunteți voi, ai dracu`!...

Da` de unde știi tu, mă, că timpurile astea sunt mai bune ca alea!...Eu zic că nu sunt!... Au ajuns banditii voștri la putere! Și ne târăsc pe noi, care-am mai rămas, prin tribunale! Că, adicătelea v-am chinuit pe voi, nevinovați! Îmi vine să fac atac de cord mă, Chelare, când mă gândesc! Acum, noi suntem criminali și voi niște eroi, niște martiri! A dracului roată, ce se mai învârte!...Ptiu! O să-ți dau foc la hârțoagele pe care mi le pui pe masă, într-o noapte!... O să ard și eu cu ele, ca să scap de toate pe lumea asta!...

Eugeniu Barău - *A fost odată un moș și o babă*

*

După ce copiii lui se mutaseră la oraș, Ignatencu se mai ducea, din când în când, pe la crâșmă. Își lua un scaun cu el, căci niciodată nu-l lăsau cei din cârciumă să se așeze pe unul al localului, ziceau că sunt ocupate și sta acolo ca o statuie. Nimeni nu-l băga în seamă, de parcă erau vorbiți. Se simțea iarăși ca un „ciumat"!

Când, totuși, cineva l-a întrebat: „Ce mai faci?!", acesta a răspuns: „Eu voi muri în curând!" Cei care-l auziseră au ridicat din umeri: de parcă i-ar fi păsat cuiva de el!

Ignatencu nu putea sa scape de „strigoii" schilodiți de el.Îi vedea cu capetele sparte, înecați, plutind în ghiol, descărnați, adunându-se pe la el prin curte, venind noaptea prin grădină, dinspre dig, ori pe uliță, cărați in cotigă spre gropile comune...

Chiar când fusese internat în spital sau când mergea la oraș, dormind în apartamentele copiilor lui, stafiile tot îl vizitau, nici el nu știa dacă era vis sau realitate sau un fel de stare între cele două, între viață și moarte!...

Ignatencu nu mai putea îndura torturile la care-l supunea tot acest șir de morți, deținuți revoltați sau „moroi", care veneau din groapă!Știa că nu poate scăpa de ei pe lumea asta și, poate că, nici pe cealaltă!...

În acest cătun izolat se dădea o luptă surdă, nesfârșită, între cei morți și gardienii care mai rămăseseră în viață. Iar moroii erau mult mai răi decât strigoii, căci nu se temeau nici de cruce, nici de oameni, nici de ceruri. Gardienii erau decimați de moroi prin bolile pe le trimiteau de dincolo, prin aparițiile care-i chinuiau, la rândul lor, pe foștii torționari!... Iar caraliii vii nu puteau să se lupte în niciun fel împotriva morților revoltați, deoarece nici doctorii, nici preoții nu-i puteau ajuta! Doar în trecut, gardienii din lagăr reușeau să mai nimicească pe câte un moroi!Îl dezgropau pe cel dus, care se revolta, îi înfigeau câte un

țăruș în piept, se mânjeau cu sângele lui sau îi mâncau inima! Uneori, cei deshumați erau găsiți stând în șezut, cu ochii sticloși, holbați, cu pumnii strânși... În general, moroii revoltați, care se întorceau să-i chinuie pe torționarii lor, nu erau din rândul preoților. Parfene, se vede, era un caz aparte!

Acum era prea târziu ca Ignatencu să-i identifice, să-i distrugă într-un fel, căci nu mai era ca pe vremuri, când îi dezgropau pe unii noaptea, cu felinarul, și-i mutilau din nou, îi căsăpeau, așa morți, ca să nu se mai întoarcă!... Acum ar putea fi acuzat de profanare de cadavre și târât prin tribunale, căci vremurile se schimbaseră... Acum erau autorități, poliție, preoți...

Cimitirul era mare, iar cătunul cu cei vii, tot mai mic!...Morții începeau să aibă mai multă putere!... Ignatencu s-a gândit că numai dacă se ascunde în lumea cealaltă pe undeva, ca într-o văgăună, poate doar așa își va liniști sufletul și va scăpa de ei, mai cu seamă dacă n-o fi nimic pe acolo!...

*

Într-un noiembrie târziu, pe la miezul nopții ardea, cu mare pălălaie, trosnind și fumegând, casa lui Ignatencu. Lumea s-a adunat ca la urs, dar nimeni nu se grăbea să aducă vreo găleată cu apă, deoarece, spuneau oamenii, chiar el ar fi dat foc, lăsând deschise toate cele patru butelii încărcate și aprinzând un chibrit, cum îi mărturisise dinainte unui vecin, voind să se sinucidă, să scape de singurătate și să se răzbune pe toată lumea, chiar și pe copiii lui, nelăsându-le nimic din avere, pentru că-l părăsiseră, îl uitaseră, căci în ultimii ani nu mai dăduseră deloc pe la el! Nu voise să le lase nici moștenirea, pentru că-l abandonaseră!

Bețivanii satului mergeau la el noaptea și-l amenințau cu moartea dacă nu le dă pensia sau dacă spune ceva la poliție! De multe ori avusese capul spart, dar nu se știa dacă din căzătură sau din bătaia pe care-o primea de la aceștia! Ignatencu voise să se răzbune pe întreaga lume! Așa i se destăinuise vecinului, care știa ce se va petrece, dar care nu-l luase în seamă, ca toți ceilalți!...El, care fusese „cineva" în trecut, acum devenise un ins inutil, un nimeni de care nimănui nu-i mai păsa: și de aceea trebuia să dispară, ca orice lucru care nu are niciun rost pe pământ!...

În acea noapte „acționase" (căci toți ceilalți stăteau pasivi!), doar „șeful pompierilor din sat, care era plătit și răspundea de situațiile de urgență",intrase cu o pătură udă-n cap și îl scosese pe Ignatencu ce ardea de viu și răcnea și râdea înfășurat într-o plapumă! Aruncase câteva găleți cu apă peste el care „când urla de durere, când hohotea de râs". Îl întinsese pe iarbă și, tot el, singur, responsabilul de la I.S.U. își riscase viața scoțând cu niște mănuși speciale, îmbrăcat în costum de pompier, toate cele patru butelii din care ieșea foc și le azvârlise-n gârla din apropiere, de teamă ca să nu explodeze și să nu se aprindă toate casele din împrejurimi, care erau acoperite cu stuf, de teamă să nu ardă tot satul! Apoi, dăduse telefon și abia după două ore venise o șalupă cu pompieri de la Chilia, dar era prea târziu, casa și gospodăria lui Ignatencu, cu bărci, butoaie, acareturi erau scrum... Un morman mare de jărăgai și tăciuni aprinși care fumega! Pompierii îl luaseră pe Ignatencu, care gemea și râdea neîncetat, făcându-i pe oameni să-și facă cruce, spunând că a înnebunit, și l-au dus cu șalupa la Tulcea, la spital. Acolo, după ce „l-au stabilizat" a fost trimis cu ambulanța la„Spitalul de arși din Capitală".

După o săptămână, trupul ars pe „optzeci la sută din suprafață" i se infectase și Ignatencu intrase în moarte clinică și, cu acordul copiilor, „fusese deconectat de la aparate". Îl aduseseră în satul lui din Deltă și-l îmbrăcaseră pe ultimul drum „în hainele lui de gardian, de pe vremuri!", sfidând pe toată lumea, și ca să-i facă pe unii să simtă fiorii teroarei de altădată!

Totuși, la cimitir, sătenii au pregătit o mică revoltă, cu sape și hârlețe, nu au permis celor două-trei rude care-l petreceau, să-l îngroape între creștinii obișnuiți, ci în „parcela sinucigașilor, înecaților, evadaților împușcați", victime și călăi laolaltă!...

CRONICI LITERARE

O iubire a lui Pascal – „Cântec promis" de

BOGDAN PASCAL

RECENZIE
DE PETRU ȚINCOCA,
24 FEBRUARIE, 2020

Printre scriitorii tulceni (mulți, puțini, câți or fi ei), Bogdan Pascal este poate cel mai singuratic. Asta în pofida faptului că, de mulți ani, e persoană de uz public, muncind câțiva ani ca gazetar la un cotidian local, iar de multă vreme încoace ca referent cultural al Centrului Cultural „Jean Bart". Introvertit din fabricație, a ales să se cotlonească, deși, așa cum s-a deconspirat cândva, scria de prin studenție, dar nu păstra mai nimic. Acum a păstrat și, spre mirarea tuturor, a și publicat volumul de poezii ***Cântec promis*** (Editura Ex Ponto, Constanța, 2019).

Cu dragostea se îndeletnicește autorul, însă nu cu una pasională și sălbatică, ci cu o alta, cumsecade, blândă, domestică. Printr-un protocol tacit cu natura, poetul dezvăluie minunile unei lumi necontenite, contaminate de prezența iubitei, prin sclipitoare asocieri și alăturări neașteptate.

Iubirea lui Pascal, departe de a orbi beneficiarul, are ca magică și secundară finalitate decolmatarea integrală a simțurilor, inducându-i îndrăgostitului o neciuntită senzualitate cu ajutorul căreia cadastrează cosmosul cu ușurință: *„vocea ta... era doar o hartă eu eram un ținut"* (**Auzire**, p. 22) sau *„Tu sigur ești o hartă spre fericire*" (**Tu, sigur**, p. 84). Deloc paradoxal, chiar dacă multe poeme combină firesc realități împrejmuitoare, concrete și palpabile cu abstracțiuni ce reclamă o fantezie de mare altitudine, efectul este pictural.

Ignorând de multe ori constrângerile prozodiei, poetul variază vehiculele prin care trimite semnalele. Iar procedeul predilect de a-și vesti amorul cu toate tulburările aferente e cazna sisifică de a aboli timpul și spațiul, asta după ce, din capul locului (**Sărut**, p. 8), proclamă că sărutul iubitei, *„prima secundă a privirii mele"*, e *„precum un soare neaprins de ere"*.

De-a lungul volumului vom tot întâlni asemenea instigări la regresul către primele clipe ale genezei, apoi chiar dincolo de acestea, cu o frenezie… cosmogonică:

„Tu porți pe umeri un cântec, poate doi
Copii treziți din zorii cei mai noi,
Din care a-nceput să plouă-n sus
Un ultim răsărit și-un primapus..."

(**Curgere inversă**, p. 10).

Bogdan Pascal convoacă, așadar, mai tot ce ar putea încremeni spațiul, iar sori, stele, văzduhuri, sfere, aștri necunoscuți, lune, ceruri, luceferi, orizonturi și câte și mai câte corpuri cerești concurează prin secunde, milenii și ere în folosul

poetului; infinitatea martorilor, nesfârșirea complicilor diversifică substanța lirică. De aici decurg neliniștile încurcăturilor sporite de imposibilitatea cronologiei, *„Te căutam acolo unde nu știam -/ În urma mea erai și urma ta eram"* (**Paladin**, p. 37) ori *„Și totuși parcă vii și totuși parcă pleci –"* (**Pasăre**, p. 59).

Treptat se ajunge la bâjbâieli identitare care dacă nu trimit direct la mitul androginului, așa cum susține cu îndreptățire criticul literar Diana Dobrița Bîlea, atunci sigur sugerează complementaritatea în care contopirea iubiților se produce cu nesaț.

Pentru că are nevoie de repere externe, chit că-i mărturisește dragei sale că *fără timp* o iubește *în delir* (**Cântec**, p.71), se face apel pe alocuri la anotimpuri, derulate însă după bunul plac. O superbă declarație de ordine este **Atavică** (p. 39):

Cu ochii grei îmi spui abia clipind
privind cum clipa își adoarme ceara,
că tu-mi dai orizontul, devenind
pe cerul morții însăși primăvara.

și alb deschis, prin sânul tău mă plimb –
întârziasem, pe câmpie, seara
și te iubeam pe lacrimi și de nimb,
rodind în lanuri, cot la cot cu vara.

Nu ești măcar regina de absint
nu ești măcar prințesa, măcar doamna
primului cântec, versuri dăruind
frunzelor care fecundează toamna.

Tu n-ai nimic și totuși tu ești tu,
ce ce-ai fi fulg sau stea să-și ningă smirna?
tu ești fundalul ideal sau nu,
sfărmând zborul tăcerii cu-însăși iarna...

Și iar mă-ntorc la tine, de n-ai fi,
n-ar fi nici anotimp, nici zbor, nici soare,
nici marea nopții n-ar seca în zi,
n-aș izbuti să-ți scriu, știind că doare...

Scriitorul n-are niciun gând să domolească stihiile, iar obsedantul exemplu al voluptății este ploaia care cade de potopește. Sunt foarte multe creații pe fundalul cărora se produc precipitații ce, într-un fel, sterilizează spațiul comun de murdăriile mundane, decolorează până la degradeuri acceptabile

Eugeniu Barău - *Golemul*

dragostea cu toate neajunsurile ei. Am numărat până la un punct zeci de *„ploaie"*, *„șuvoaie"*, *„șiroaie"*, *„picuri"*, *„prelingeri"* și *„clipociri"*; aleanul este înțepit de apele diluviene cu funcție de amplificator natural al melancoliei, cum se petrece în foarte multe poezii, cele mai elocvente fiind acestea: *„Mi-e ciudă că ploaia doar plouă plouând/ și-aș vrea doar să văd cum se mistuie toată"* (**Dans acvatic**, p. 69), *„Sprijină-te de mine/ ca o ploaie,/mă sprijin de tine/ ca o ploaie/ și plouă,/ să plouă/ vieți./ Să ardă!"* (**Evocare**, p. 73), *„E dimineață. Te-ai trezit? Plouă. Atât./ Mergeam prin ploaie în necunoscut/... și pe obraz îmi șiroiai râzând.../Cum cade luna veche, de cândva/ în ploi de tine în inima mea/... Și ploaia mă anunță că exiști/..."* (**Te-ai trezit? Plouă.**, p. 108), culminând cu un autodenunț oftat și dezrobitor – *„Se schimbau liniile de timp/ din plămânii umezi ai toamnei -/ Cineva planificase*

Prof. Floarea Calenic

Nu trăi clipa, fii clipa !

Câteva adnotări la ultimul volum de versuri al poetului

Ioan Gheorghiţă, Pro domo sua

Poezia înseamnă o exteriorizare a trăirilor, o reflectare a eului mult mai sensibilă şi mai convingătoare pentru cunoaşterea ca om a unui scriitor decât proza. Pentru o creaţie lirică de impact asupra cititorului e nevoie de o simţire profundă a vieţii din orice perspectivă. Poetul *Ioan Gheorghiţă* are acest har de a dărui versuri sincere, versuri care emoţionează, trezind în fiecare nevoia de a-şi sonda sinele. Poeziile din volumul *Pro domo sua* fixează itinerarul unei tulburătoare călătorii a eului prin trăirile fiecărui moment al vieţii prin experienţele personale. Cartea este o pledoarie pentru cunoaşterea propriei persoane, aceasta fiind semnificaţia generală a titlului (pro domo sua – ad litteram- înseamnă *pentru casa sa*, cuvinte dintr-un discurs al lui *Cicero*), deci o dorinţă arzătoare a poetului de cunoaştere *a casei* sufletului, de regăsirea sinelui în anumite momente când i se pare a fi rătăcit în necunoscut. Călătoria înseamnă pentru eul liric *ZBOR*, acest motiv literar al cunoaşterii prin înălţare fiind prezent în majoritatea poeziilor, zborul semnificând aspiraţia spre absolut, spre lumi necunoscute, spre cunoaşterea unor căi secrete. Zborul este egal cu atingerea (sau dorinţa) nemuririi, speranţa într-un *mâine* al regăsirii de sine: *„Plec să-mi golesc gândurile / La marginea fericirii, / La răscrucea neuitării, / Acolo unde mă regăsesc / Pe mine însumi...”* (Plec...) Conştient că omul este clipa care trece prin poarta existenţei, poetul apelează constant la acest cuvânt-cheie, *CLIPA*, înlocuit uneori cu *SECUNDA*, totul devenind o meditaţie asupra scopului său în viaţă, o raportare a sa faţă de *„nemaiîncărunţitele clipe”*. Astfel zborul devine salvator, eul liric se transformă în fluture sau pasăre, prinde aripi cu dorinţa arzătoare de a se păstra pe sine, de a nu se împrăştia: *„Când cazi de pe-o stâncă mori / Numai dacă uiţi să zbori / Aripile-ţi sunt deschise / De un gând fugar ca-n vise...”* (Când cazi...) Căderea apare în viziunea poetului altfel...să cazi nu înseamnă că eşti (suntem) învins, paradoxal *căderea* te înalţă spre cer, spre nori, te salvează! Observarea propriului suflet, melancolic sau trist, urcarea *„treptelor de fum”*, rătăcirea prin labirintul vieţii în arca mitică, chinuit de îndoieli într-o natură uneori indiferentă, alteori părtaşă la evenimentele devenite iniţiatice, toate acestea sunt sunt raportate la timpul neîndurător care *strigă*, deşi adesea poetului i se pare că trăieşte de veacuri pe pământ. Aparenţa e dată de capacitatea *„de a fi clipa”* prin care intră în veşnicie, îndepărtând teama: *„A fost o zi / Sădită din con de brad, / Născută pentru a îngenunchia / Teama, / Erai tu acea zi, / Secunda mea eternă...”* (Secunda mea...) Eul liric *„zămislit toamna”* (anotimp preferat ca fundal al retrăirilor), *„trup de dac”* sau *„fruct al nimănui”*, *”cerc de foc”* sau *„ochi de şoim”*, eul liric -„un pătrat argintiu”, se redescoperă, se regăseşte la *„răscrucea neuitării”* în universul astral, preferat sau revine în realităţile concrete. Dezamăgit când nu poate trăi clipa, este cuprins de tristeţe: *„Tristeţea nu se bea / Cu paharul, cu sticla,/ Uneori se bea cu răsăritul / La şase dimineaţa...”* (Ca o fântână...) singurătatea este resimţită la nivel fizic şi atunci vine în mod firesc retragerea

subit niște vagoane de ploaie./.../... și mi-am dat seama că tot universul asculta,/ că de fapt eu comandasem vagoanele de ploaie" (**Șireturi și suc**, p. 92).

Poezia instrumentală, melodioasă a lui Bogdan Pascal își datorează savoarea rimelor, dar mai ales ritmului (de multe ori implicit) și fragranțelor simbolistice ametitoare, inclusiv în producții miniaturale, cum ar fi *„Când mergi,/ Mergi cu leii/ Și îmblânzește / Toți dumnezeii..."* (**Despre a merge**, p. 111). Cuminți și așezate, colo cu nuri, ici cu un sân, dincolo cu un șold, versurile – prea puțin vesele, fără excese (pre)ludice – par să iradieze câteodată ceva din simbolismul lui Emil Brumaru, ca în **Rugăminte** (p. 17), *„Ia-mi un stilou să-ți scriu ceva,/ lasă-ți culoarea în peniță/ și roșul scurs din urma ta/ s-ademenească îngeri, criță"*, și mai cu seamă când tonul lucid, temperat, lasă loc abandonului, lascivității, precum în **Dor răsfrânt** (p. 85): *„Vino mireasmă și vino scânteie,/ leagănă-ți astfel șoldul promis,/ vaste mistere-n sărut să se-ncheie,/ strânge-mi sub palma arcuș cheia vis..."*.

Tonalitatea elegiacă se păstrează proaspătă și atunci când autorul întrebuințează mitologii ca să-și propage eficient simțămintele. Aici e de spus că deosebita acuitate a simțurilor lui Bogdan Pascal, sigur înnăscută, trebuie că a fost rafinată în chip fericit prin felurimea experiențelor sale de viață: ajutor bucătar, tehnician instalare, muncitor, comerciant merceolog, instruit în managementul proiectelor în sectorul public, master în management financiar și contabil și al administrației publice, absolvent curs tehnician masor. Cursurile Facultății de filosofie a Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași și lecturile sale conexe l-au instigat să compună poeme cu reflexe antice, șterse și molcom de mistice, de la mitologia greacă, zeița cu arc și săgeți (**Artemis**, p. 47), daimon, anima și Parmenide la mantrele budiste (**Fulger prin bardo**, p. 98), iar de la Grotele Ajanta, *„Hai să dansăm într-o frescă-Ajanta/ dans mozaicat reverberând eleganța/ rotire de clipe în gesturi cu lotuși -/ doar mozaicuri râzânde. Și totuși..."* (**Ajanta – hai să dansăm**, p. 106) la Egiptul înfloritor, *„... Din tine am turnat cândva ibiși,/ de-aceea noaptea tu miroși a Nil/ și încă se mai nasc râzând dervișii/ purtându-te pe buze în exil"* (**Navis mea...**, p. 119), Bastet, Sekhmet și faraoni până la rezervații keniene (**Massai Mara,** p. 130), *„Din umbre luna-și împletește ceara,/ să-și verse mierea ochii tăi o-mpung,/ gazele nu mai fug prin Massai Mara,/ alerg spre tine, sper să mai ajung..."*, și reci zeități boreale (**Walkyria**, p. 7).

Aproape deloc citadină, în afara unui asfalt sau a unui tramvai, patima pudică a iubitului angrenează în trombă politicoasă tot mediul înconjurător ale cărui componente devin ustensile ale pulsiunilor lirice. Când relaxată, când spasmodică, poezia lui Bogdan Pascal are o frumusețe tulburătoare, de înaltă vibrație. Ar putea fi chiar răsunetul timpului fericirii în care, cum singur o spune, a fost exilat.

Eugeniu Barău - *Duhul lumii*

în sine, în acel *„eternule”*, cum îşi defineşte eul, prin care se apropie mai mult de esenţa sa ca om: „Şi m-apropii tot mai mult / De mine însumi,/ Parcă acum mă privesc / Cu mai mult interes, / Nu ştiam că acesta sunt,/ Că acesta eram...” (Trec...) Cu *„ramurile tot mai înalte”* îşi continuă zorul, dar apare şi obsesia apei, reminiscenţă a copilăriei, de aici şi prezenţa unor elemente specifice arealului iubit (cocori, nuferi, bujori, laur) sau a unor imagini olfactive, asociate unele cu chipul iubitei: *„miros de izmă”, „parfum de cânepă”, „de trifoi”, „de pelin”. „Albia sinelui”*- metaforă ducând tot spre terestrul iubit – se umple de izvoarele ce ţâşnesc clipă de clipă din realităţile imediate, viaţă metaforizată într-un *„porumbel cu aripi de zenit”*. Poetul *„pasăre mută”* se raportează la timpul *„strigoi”* stăpânit de dorinţa de a fi descoperit în esenţa sa: *„De m-ai vedea..., dar nu mă vezi / Că-s timp pierdut printre cirezi / Şi-n serile ce mi se-adapă / Îmi plimb tristeţile pe apă...”* (De m-ai vedea...) cu privirea mereu atentă, cu sufletul *„rob al timpului”* poetul îşi doreşte intrarea în veşnicia universului, în vremea pe care o vede ca un *„alter ego”* vrea să rămână pur, să-şi regăsească sinele ascuns „în trupul tot mai solidar / cu angoase şi decrepitudini...”,în sufletul *„drac”* sau *„înger”, „martir”* sau *„călău”*, vrea să creadă în viaţă, în apariţia altui *„dacă ?”*. Şi cum altfel îşi poate atinge visul dacă nu prin *IUBIRE* ? Iubirea mereu invocată, găsită sau pierdută, visată mereu, poate fi atinsă prin cunoaştere la nivel spiritual al cuplului bărbat-femeie. Iubirea este pentru eul liric o contopire cu universul, cu timpul, ea înseamnă frământare: „Îmi eşti dragă / Însă dragostea mea / nu mai ştie ce vrea,/ Între noi e-o adiere de vânt...” (Îmi eşti dragă...), înseamnă aceeaşi atingere a absolutului atât de mult dorit de poet: *„absolutul / Ne iubea pe-amândoi...”* (Când ne iubeam). Uneori iubirea este rătăcită „în clepsidrele marii treceri”, alteori pare să nu aibă *„ziua următoare”*, este mereu un mister dus printr-un univers astral spre ideal. E acelaşi zbor, dorit de poet, spre cer, nori, necunoscut, acolo unde imaginea iubitei îl completează, îi satisface simţurile, cei doi formând cuplul aşteptat: *„Numai tu, fiinţă cât un univers / Ce te dăruieşti cum îţi e menirea / Sărutându-mi talpa, creştetul invers.../ Tu îmi eşti tandreţea, eu îţi sunt iubirea...”* (Numai tu). Iubirea aduce dor, tăcere, dar deseori devine „trecut”: *„Tu semeni cu timpul trecut / Creionat pe irişii mei / Mă-ntunec de-acuma şi-s mut / Ca o lebădă printre scântei...”* (Şi-mi cântă...) Natura, iubirea, viaţa în sine, mândria şi curajul de a fi român (ultima poezie, *Crez*, transmite acest mesaj înflăcărat), portretul tatălui, amintirile copilăriei, răul care-şi face drum în viaţa fiecăruia sunt teme ale acestui nou volum de versuri al poetului tulcean *Ioan Gheorghiţă*, teme ce nu puteau fi scrise dacă nu exista *CUVÂNTUL*; cuvântul simplu, cuvântul metaforic, cuvântul în antiteză, cuvântul misterios, cuvântul venerat de *Creator*: *„Cuvintele nu au apărut / Din necesitatea de a comunica... / ...Ci au apărut dintr-o misterioasă adaptare / A oamenilor cu natura, / A îngerilor cu umbrele lor...”* (Şi aşa cuvintele...) Remarcabilă este moderaţia eului liric în transmiterea stărilor sufleteşti, nici exaltare, nici tonuri joase, nici bucurie exagerată, nici tristeţe adâncă. Punctele de suspensie folosite des de poet lasă o uşă mereu deschisă spre sinele poetului, îşi lasă sieşi poarta sufletului în aşteptare... Alternanţele dintre bine-rău, frumos-urât sunt realizate cu echilibru încât noi, cititorii, rămânem cu impresia de optimism, de lumină, totul însemnând înţelepciune în a vedea viaţa prin iubirea ascunsă: *„Mă uitam împrejur / Să mă-mprejmuiesc / Numai cu tine, iubire / Şi nu era iubire / Şi uitam să mor / Şi uitam să zbor / Şi mai nemuream / Fire, măi zefire, / Luntre-n amintire...”* (Doină).

Concursul Naţional de Poezie „Panait Cerna”, ediţia a XLV-a, poezie şi emoţie

Referent cultural Bogdan Pascal

Ca de-a XLV-a ediţie a Concursului Naţional de Poezie "Panait Cerna", lansată în data de 16 septembrie 2019 şi având ca termen de jurizare perioada 28-30 noiembrie a anului trecut şi-a concluzionat lucrările, un prim anunţ public cu privire la destinaţia premiilor fiind efectuat, în faţa unui public restrâns, dar devotat poeziei şi literaturii, sâmbătă, 30 noiembrie, în cadrul unui eveniment desfăşurat la Casa Avramide din municipiu. La eveniment au participat membrii juriului, adică domnul Ovidiu Dunăreanu, în calitate de preşedinte, membru al Uniunii Scriitorilor din România, alături de care s-au aflat doamnele Diana-Dobriţa Bîlea, critic literar şi romancier, membră a U.S.R., dar şi doamna drd. Elena Bălăşanu, laureată a ediţiei trecute a concursului.

Premiul "Panait Cerna", în valoare de 1000 de lei a fost oferit unei participante din Ialomiţa, Slobozia, doamna Silvia-Ioana Sofineti, profesor de limba română. Toate celelalte distincţii din cadrul concursului au fost, de data aceasta, meritul generaţiilor tinere, fiind destinate de către membrii juriului unor participanţi aflaţi în faza studiilor liceale. Un nume cunoscut pentru distincţiile primite la multe din concursurile naţionale de poezie, Denisa-Paula Arcip, din Suceava, este câştigătoarea Premiului "Ars Poetica", în valoare de 700 de lei. Premiul "Euterpe", patronat de muza poeziei lirice, a fost oferit unui nou talent, remarcabil prin sensibilitate şi conţinut, este vorba de domnişoara Paula-Cristina Tecşilă, din Craiova, Dolj, premiul fiind în valoare de 700 de lei. Introdus pentru prima oară în regulamentul concursului, Premiul "Aegyssus", dedicat cu precădere tulcenilor, dar şi participanţilor care prezintă creaţii sugestive pentru specificul cultural, istoric şi natural al judeţului Tulcea, a fost oferit domnişoarei Sara-Cristina Iordan, elevă a Liceului Teoretic "Grigore Moisil", clasa a X-a, premiul fiind în valoare de 500 de lei. Cele două Menţiuni acordate în cadrul concursului nominalizează pe Vlad Berariu, Suceava – Menţiune I, în valoare de 400 de lei -, dar şi pe tulceanca Irina Niculescu, elevă a Colegiului Dobrogean "Spiru Haret", care a primit distincţia Menţiune II, în valoare de 300 de lei.

Ediţia din 2019, a concursului a înregistrat nu mai puţin de 104 participanţi, de toate vârstele, dar în majoritatea lor –aproape două treimi- elevi de liceu. Forţa creatoare a tinerelor generaţii este un semn bun pentru viitorul poeziei româneşti, tinerii având o îndrăzneală necenzurată, vie şi nestructurată formal. Ca o apreciere generală a juriului a fost constatarea că se simte lipsa unor mentori care să susţină şi să îndrume aceşti tineri în demersul lor creator şi, ca un efect general, juriul a putut observa un nivel mai ridicat la lucrărilor participante primite din partea unor elevi care activează pe lângă cercuri sau cenacluri literare, care, cel mai adesea funcţionează în cadrul şcolilor. Lucrările primite în concurs, dintre care două din afara graniţelor ţării, din Ucraina, respectiv Republica Moldova, au acoperit o mare gamă de stiluri şi forme, participanţii preferând totuşi poezia în vers liber.

Organizat iniţial de Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Tulcea şi preluat, în virtutea unei reorganizări administrative, de Centrul Cultural "Jean Bart" Tulcea, Concursul Naţional de Poezie "Panait Cerna" a fost iniţiat de regretatul poet tulcean Olimpiu Vladimirov şi s-a desfăşurat neîntrerupt vreme

de patruzeci și cinci de ediții. Pentru a sublinia importanța acestui concurs în viața culturală tulceană, anul trecut, Centrul Cultural "Jean Bart", a organizat, cu sprijinul Institutului de Cercetări Eco Muzeale "Gavrilă Simion", în ziua de sâmbătă, 30 noiembrie, cu începere de la ora 14.00 un eveniment intitulat "Poetice...și alte delicii", desfășurat la Casa Avramide. Evenimentul a cuprins momente de lectură poetică susținute de Sara-Cristina Iordan, de actorul Mihai Gălățan, precum și de doamna dr. Elena Bălășanu, dar a adus și vești din lumea vieții cărților – o nouă ediție a romanului "Lumina îndepărtată a fluviului", semnat de Ovidiu Dunăreanu, precum și lansarea romanului "Fântână în cer", semnat de Diana-Dobrița Bîlea, dar și a volumului de versuri "Cântec promis", volum semnat de Bogdan Pascal și apărut cu sprijinul Centrului Cultural "Jean Bart" Tulcea, ca un omagiu adus memoriei fondatorului Concursului Național de Poezie "Panait Cerna", poetul Olimpiu Vladimirov.

Iordan Sara-Cristina, Premiul "Aegyssys", Tulcea

Iordan Sara Cristina, studii liceale, elevă clasa a X-a.

"Eu nu îmi dau seama niciodată bine ce gândesc despre un subiect până când nu am citit ceea ce am scris despre el." – William Faulkner

Eugeniu Barău - *De ce v-ați omorât toți profeții*

liniște

am fugit de acasă până mi s-au rupt tălpile
de la adidașii folosiți,
în căutarea unui loc
de care-mi era dor
un loc
care
nu există.
nimic.
liniște.

m-am pierdut pe mine
și-am așteptat
să mă găsească cineva.
nimic.
liniște.
m-am prefăcut că știu să înot
și m-am scufundat
până la bărbie
în regretele de acum 4 ani.
uneori minciunile
devin realitate.
nimic.
liniște.

am ridicat o singură mână
în speranța că o voi întâlni
pe a cuiva.
nimic.
liniște.

pereții galbeni
ușor mucegăiți
din salonul de spital,
respirația mea sufocată
se lovea
de geamurile sparte
lipite la loc
cu plasturi pentru copii;
este 5 fără un sfert.
orele de vizită au început
acum 16 ani.
nimic.
liniște.

electrocardiograma.
nimic.
liniște.

---

auto-sabotaj

mereu am știut că viața nu este un joc.
din joc am făcut o viață
ruleta rusească
dar cu gloanțe oarbe.

mi-am smuls tot părul din cap
și i-am dat foc cu uscătorul scurt-circuitat,
mi-am înfipt unghiile în carne cât de adânc am putut
și-am turnat zahăr peste pentru că îl încurcasem cu sarea,
m-am luat de mână cu frica
și m-am prefăcut că nu mă urmărește nimeni,
am cumpărat o pâine de la magazin
fără să mai verific data de expirare,
nu am mai pus baterii la telecomandă
și-am schimbat canalul cu butoanele de la televizor,
mi-am lăsat piciorul să atârne pe marginea patului
și-am aruncat pătura în partea cealaltă a camerei,

am stat de vorbă cu monstrul de sub pat
și-am făcut schimb de locuri.

în borcan am prins fluturi
și le-am atins aripile
una câte una;
le-am dat drumul să zboare.

nu mi-a mai păsat de știrile de la ora 8
despre sfârșitul lumii.
pentru mine s-a sfârșit de atâtea ori
și a început din nou
a doua zi.

îmi pare rău e tot ce-am învățat vreodată să spun

eram convinsă că peștele meu se ascundea după țevile ruginite ale acvariului
dar era mort de mai bine de-o lună
cam așa cum m-am convins singură pe la 5 ani că bunică-mea se enervase atât de tare pe mine
încât a plecat la o altă familie și că de fapt
toată înmormântarea nu a fost decât o altă fațadă
pentru că se săturase de cât de ușor îmi amorțeau picioarele
și de cum făceam avioane de hârtie cu mesaje criptate unde încurcam mereu cifra 3 cu E
sau poate pentru că era la un moment dat 6 dimineața
și eu eram singură acasă
am început să urlu la străini pe stradă că mi-e frică
îmi spuneau doar să deschid televizorul
și când mă întorceam să le zic că e scos cablul și că apar purici din-ăia gri pe ecran
nu mai era nimeni;
mereu îi căutam printre lucruri
mă jucam cu stetoscoape
peste 10 luni a căzut pe parchet de la problemele cardiace
în timp ce eu făceam planuri să-mi cumpăr un bilet de avion până în kuala lumpur
dus
nu și întors
mă ascundeam în spatele canapelei pentru că mă jucam hide & seek
cu prieteni imaginari care nu m-au mai căutat
pentru că asta este viața uneori
cum a spus și osamu dazai
living itself is the source of sin

4:42

ceasul ticăie
și se aude alarma
de la ceasul electronic
pe care ai uitat s-o dezactivezi

numeri bătăile inimii
în urechile asurzite
de țiuitul ăla enervant
și de vocea înfundată
ca un canal de radio
într-o zonă fără semnal.

te prefaci că nu auzi
țipetele din apartamentul alăturat
ignori
bubuitura din apartamentul de jos
îți imaginezi
că vecinii de sus
fac atâta gălăgie
numai pentru că mută niște mobilă
și nu pentru că peste cam o lună o să vină
poliția la ușa blocului
după ce vecină-ta a fost dată
dispărută
în urmă cu 21 de zile.

târăști picioarele
pe podeaua care scârțâie
calci peste rufele murdare
ai pierdut privilegiul să le mai atingi
de-asta porți același tricou
transpirat
în fiecare zi
fără să-ți mai pese
de mirosul de parfum
al străinilor
de pe mânecile lui.

apa rece
peste rănile
de când ai căzut cu bicicleta
pentru că nu te-a învățat
nimeni
că există
roți ajutătoare

---

cauți în umbră
robinetul
ca la aniversarea
de un an
când toată lumea
te îndemna
să iei
banii
sau
calculatorul
iar tu
te-ai întins
după
pixul ieftin
cu cerneală neagră
care acum
nu mai scrie.

ceasul nu mai ticăie
și alarma nu mai sună
iar tu te întrebi
de ce
nu se face
odată
4:43.

Eugeniu Barău - *Noul Ierusalim*

seen 23:59

afară sunt 12 grade și tu stai cu mănuși în casă
porți câte 2 perechi de șosete în același timp
și simți cât de rece este podeaua prin gaura de la degetul mic
auzi pași venind pe hol
dar lumina automată nu se aprinde
de ce nu se aprinde că totuși vine cineva
te gândești că poți să sari pe geam
sau să fugi pe balcon
dar lumina tot nu se aprinde
de ce nu se aprinde
sunetul e din ce în ce mai asurzitor
și totuși nimic
îți dai apoi seama că doar auzi propriul puls
numeri bătăile
câte 3 pe frunte ca să nu te mai gândești cum ar fi
să apară cineva din spate
irosești hârtia pentru că habar n-ai ce-i aia coerență
nu poți să vezi nimic pentru c-ai tras draperiile
și ești destul de sigur că li s-a stricat mecanismul
dacă erau draperiile altcuiva le-ai fi reparat
dar sunt din păcate doar ale tale iar umerii îți tremură
îți sângerează degetele și te întrebi ce-o să spună lumea
când o să vadă că iar ți-ai rupt unghiile din carne
te îndopi cu pastile ca să nu te mai doară stomacul
dar știi și tu că nu o să ajute
arunci toată vina pe câinele tău
pentru că n-ai vrut să te audă nimeni în mijlocul nopții
te-ntrebi cât de mult o să mai dureze
până o să poți să scapi
de toate scenariile din capul tău
că deja ai ajuns la perspectiva cu numărul 20
și nu știi cât de mult mai poți îndura

13%

ai plecat neînarmat la război
doar ură și vehemență
monoxid de carbon în plămâni
ai jelit ambuscada
și o altă generație distrusă de pioni
ecouri silențioase ale disperării
îți inundă creierul
și nu știi cum să mai scapi de vocile din capul tău

care te urmăresc încă de când
ți-ai împletit pentru prima dată părul
deși era prea scurt și prea aspru
străinii își treceau mâinile prin el
toată lumea te-a învățat doar să dai din cap
și să zâmbești.

clădirea în flăcări
ai în mână o sticlă cu apă rece
în jurul tău haos
simți dezamăgirea cum te-apasă pe piept
nu știi cât mai poți ține fiasco-ul pe umeri
presiunea crește
–caught in the crossfire;
te face să te simți ca și cum ai fi iar acasă
când taică-tu urlă să dai televizorul mai încet
(este deja închis)

dar maică-ta spune că nu aude
(repet, este închis).

iei cisterna de benzină
și lași totul să ardă.

---

kamikaze

tocmai când adormisem pe podeaua din baie
lumina automată din curte s-a aprins
am auzit pe cineva cum bate în geam
am stat nemișcată ca să mă lase în pace.

m-am urcat în primul microbuz care a ajuns în stație
habar n-aveam unde duce și nici nu-mi mai păsa,
mirosul de motorină expirată și de spirt vărsat
inunda locul
un om a urcat la următoarea stație și ținea în mână
o cușcă acoperită cu o pătură cu găuri
mi-a fost prea frică să întreb ce se afla înăuntru
pentru că tripofobia mea era prea mare
sau poate pur și simplu îmi era prea frică de răspuns
nu de actul de a întreba în sine;
toate locurile erau libere dar s-a așezat lângă mine.

am încercat să blochez toate sunetele cu muzica dată la maxim
am simţit cum a fost călcat un câine
şi în secunda aia m-am dat jos chiar dacă mă aflam în mijlocul lui nicăieri
şi eram destul de sigură că o să mă descompun în orice moment.

am visat păsări cu aripi tăiate
la fel de folositoare ca scoicile uitate în portbagajul maşinii
sau ca biletele de autobuz îndoite, cu datele şterse;

m-am trezit a doua zi pe podeaua din baie
doar că mi se mai vindecaseră vânătăile
şi nu cred că mi-a mai curs atât de mult sânge din nas pe timpul nopţii.

---

pygmalion

îţi pui dorinţe absurde
te îmbeţi cu parfum de sânge şi transpiraţie şi unghii tocite;
ce înseamnă să te târăşti pe parchetul murdar
care se topeşte
aşa ca acum 10 ani când credeai că podeaua este lavă
dar în jurul tău nu mai sunt canapele nici perne nici mobilă şi nici nimic
doar o cameră cu 6 pereţi
de care te loveşti sălbatic
tencuiala cade
îţi cade ţie în cap
varul te sugrumă
ca un accident de maşină în propria ta
minte
boom! se aud artificiile de care-ţi era
frică
de anul nou te ţinea tata pe umeri
şi tu cumva adormeai
deşi în jurul tău erau numai explozii
te arunca în zăpadă
iar tu rămâneai acolo
focuri de arme şi artificii
corpul îţi este vopsit cu ghips
aruncat jalnic
în muzeul răsturnat
de la capătul aleii
rămân urme de ruj pe obrazul crăpat
o ultimă atingere
şi muzeul se răstoarnă înapoi
faci hipotermie în zăpada inexistentă
artificii şi focuri de arme silenţioase

taică-tu nu s-a mai întors de la magazin
au trecut mai mult de 10 ani tata
ai apăsat frâna la timp deși nu voiai
n-ai avut când să mai repari pereții
că s-a scumpit vopseaua
ai rămas fără bani la jocurile de noroc
desenele făcute pe întuneric cu marker-ul încă sunt acolo
te arunci pe salteaua cu arcuri rupte
este ca o iluzie din deșert când corpul tău rămâne fără apă
poate totul este doar o simulare.

---

come out & play

creatura încearcă să evadeze
cu pielea umedă
pictată cu vaselină
carne arsă de cuțitele încălzite la 1000 de grade celsius
buze sufocate în înălbitor
urechi protejate cu vată ruptă din discheta de bumbac
cu care-și șterge masca de clown în fiecare dimineață
degete crăpate date cu cremă expirată de mușețel
și obraji cu urme de palme
roșiatice
ca praful care curge
prin găurile din orbite goale
ochi expuși în borcane pe rafturile unor laboratoare de experimente
se învârt ca un șoricel
în labirintul cu pereți din ghimpi și oțel și
frică,
regrete
rușine
critică și pumni în mandibula care trosnește
hop! a intrat șoricelul în zid
nu-i nicio problemă că este adus altul.

"am început și am încetat
să exist
înainte să mă vadă cineva."

SILVIA-IOANA SOFINETI

POEME

pios fiind, deci static

pleci ochii
simți umilința tăind vertebrele
nu ești bisericos, dar parcă îți vine
să te îndoi a mătanie în fața copacului
care curajos își arată frunzele
iar tu nu vrei să le scoți pe ale tale la iveală.
cântă, îți spun ele
dansează, ecoul răspunde.
rămâi mut
nu îndrăznești să te miști ca nu cumva
gestul tău să pară automat
în afara contextului.
închide ochii și lasă vântul
să-ți mângâie frunzele
și zboară și tu înlăuntrul tău.
la un moment dat
vei pluti și în afară.

---

hotel california

drumul duce printre lanuri
spre nord
în urechi îți urlă hotel california
închizi ochii și faci saltul
nu s-au terminat nici cântecul
nici pasul deasupra șoselei perforate
de salturile de dinainte de tine
toți au vrut să zboare
și toți au suferit de gravitație
drumul patriei e un magnet pentru căderi
fantomele copacilor sunt magnet pentru
zbor
nu-ți rămâne decât să cazi continuu
mimând saltul printre cratere
îngânând hotel california prin pustietatea
galbenă

dialog felin

o pisică două pisici
o carte două cărți
o gheară două gheare
mai multe gheare sfâșie pagina tărcată de gânduri
întinzi mâna să oprești distrugerea
vezi că ți-au crescut și ție gheare de felină
te uiți în ochii ei
îți retragi în cușcă țepii
am văzut o măicuță în sandale cu toc
îți spune
e vară, monșer, și ei îi e cald
își pilește unghiile, surâzând la gândul
că poate și lui dumnezeu îi e prea vară
și va trimite ploaia
printre gheare de foc

---

rezoluție

anul ăsta vreau să fiu altul
fără golul din suflet de până acum
îmi spui în timp ce te uiți spre lac.
pe malul lui sunt pete de nămol
a plouat azi-noapte
au ieșit zânele la zvântat
și au lăsat urme de pași
până spre pădure.
și cu ce umpli golul
te întreb dintre bețele de stuf.
cu nori, probabil, și cu frunze
altceva nu văd ce aș putea pune în loc.
îmi răsună ecoul între coaste
și nu mai suport.
împăiază-mă, fă-mi ceva să mă simt plin.

mai stai

voalul ferestrei îți șoptește să mai stai
în gândurile tale, cu ochii spre frunzele
care abia se mai țin, ca și speranțele
pe care le-ai aruncat departe
printre stropii toamnei, printre nori.
mai stai, zice fereastra, nu mă despărți
și pe mine de ce e al meu
chipul tău îmi trebuie să mă oglindesc în el
să văd prin ochii tăi timpul
să simt trecerea norului umbrindu-mă.
mai stai, zic frunzele, măcar cât mai
putem și noi să rămânem
înainte să devenim una cu pământul
unește-ți lacrimile cu noi
să ne regăsim dincolo, în alt anotimp.
mai stai.

---

autumnal

pe deasupra copacilor îngălbeniți de iluminatul stradal
cerul dimineții e plin de păsări
în zbor haotic, uneori rotit.
pașii tăi foșnesc frunzele căzute peste noapte
neîmpinse încă de omul în verde
în fața ochilor ai imaginea din rama de lângă pat
a celei pe care nu o cauți și care nu te caută
fiecare știe că celălalt există
și atât.
pașii te poartă spre locul în care știi că te vei întâlni
cu ea la un moment dat.
deocamdată e doar tăcere
spartă din când în când de croncănit singuratic.
pașii tăi nu se mai aud
ai trecut dincolo
aștepți.

dereticare

azi îmi fac curățenie în suflet
pun deoparte gândurile bune
poate îmi vor mai folosi cândva
arunc la coș toate dezamăgirile
frustrările, oamenii răi
pun în cumpănă sentimentele
mă întreb care în ce sertar ar trebui puse.
unele sunt de expus pe raftul ochilor
altele sunt de uitat într-un colț
dar nu de zvârlit
cine știe, oi mai întâlni pe cineva
pentru care să-mi trebuiască.
pun în mănunchi într-o vază visele
să se împlinească sub lumina lunii
iau cântecele și le pun în cutia de șervețele
să scot pe rând, câte unul pentru fiecare stare
iau cuvintele și le separ în plicuri
pe litere și pe domenii
păstrez la îndemână doar sunete
sunt suficiente pentru un suflet liber.

---

datorie

poezia se scrie singură
în liniștea dimineții
pe stomacul gol
printre aburii somnului
în drum spre serviciu.
nu-i trebuie mult
adună câteva frunze
câțiva nori, câteva furnici
și țese rândurile pe pagina
îngălbenită de dor.
mai ia niște pietre
apoi câteva priviri
și încheie țesătura
prin care se scaldă cuvintele
pline de rouă
mulțumită că și-a făcut datoria
și pe azi.

perfecţiune

tuşa de culoare incertă de pe pânza
aproape goală
nu-mi spune nimic.
ar fi trebuit să fie un crochiu
care să surprindă mişcarea bruscă
a dimineţii
imagine fragilă plină de roua visului.
ar putea fi linia din palma ta stângă
întinsă spre ghicirea destinului
sau copacul din faţa casei
cu crengile ridicate către nori.
poate că e doar o tuşă de culoare
aruncată din întâmplare pentru a strica
perfecţiunea pânzei
şi, precum în lecţia despre cub
lumea ar spune, privind-o
ce frumoasă ar fi fost fără dunga aia.

ivire

din podul palmei cresc ramuri
se împletesc în aer
nasc frunze şi idei
ascultă glasul vântului
separă sunetele păsărilor
de gândurile oamenilor pe care le
combină cu nemărginirea
iscând poeme nu mai lungi
de o palmă.

Eugeniu Barău - *Moştenitorii Epocii de Aur*

ANGELO MITCHIEVICI

Dobrogea și geografia ei literară – câteva gânduri

Nu sunt dobrogean, iar pământul dintre Dunăre și Mare l-am descoperit abia când am venit în Constanța ca tânăr preparator universitar.

Ce-o fi simțit Ovidius în fața imensității stepei scite? Există o fascinație a vidului, o comoție intimă pe care spațiul desfășurat la nesfârșit îl exercită asupra minții noastre. Câmpia dezvoltă o geometrie a incomensurabilului, cu toate acestea nu am același sentiment în fața câmpiei Olteniei, ale cărei margini le presimt, dictate de Dunăre într-o parte, de prezența munților în alta. Mă gândesc la acea poezie care se naște în opera lui Borges din contemplarea pampasului cu acei gauchos singuratici.

În Dobrogea, câmpia nu este peste tot câmpie, doar câmpie, sub pământ zac nervuri de piatră precum fosilele unui megaterium. Uneori vezi ca niște solzi de saurian piatra pe niște mici coline răzuite, iarba crește scurtă și păioasă în secul rocii. Presimți în această câmpie podișul și în podiș un munte vechi, măcinat. Întinderea dobrogeană are ceva special pentru că în continuitatea ei se află luciul nemișcat al apelor salmastre sau suprafața zbuciumată a mării, o prelungire în apă a nesfârșitului, iar discontinuitățile ei sunt canaralele, vâlcelele neașteptate. Peste câmpia dobrogeană se înalță gorganele unor vechi morminte scitice, mici mameloane singuratice.

Poezia acestui teritoriu au prins-o câțiva scriitori, în câteva povestiri și un roman, *Blocada*, Pavel Chihaia, tot în povestiri scriitorul **Paul Sârbu**, ultimul volum intitulat *Noi povestiri din Delta Dunării* și alături de el în povestiri și în roman, *Lumina îndepărtată a fluviului*, Ovidiu Dunăreanu. Intrând mai adânc în istorie, arheologul și scriitorul Liviu Lungu pătrunde în același teritoriu care, fără să fie vast, posedă vastitatea lui. Recent îl descrie Bogdan Boeru în romanul său despre Ovidius, *Șapte sute șaptezeci*. Realizez că de cele mai bune mijloace dispune scriitorul, că a lui este cea mai bună mărturie, cea mai izbutită descriere, el este cel mai bun cartograf. Ștefan Bănulescu, cu o intuiție remarcabilă, plasa acest teritoriul sub regimul poveștii, ca spațiu al iluziei, incert, incomensurabil, așezând istoria în spinarea unor personaje captive în propria lor poreclă. Istoria este aici un ecou purtat peste întinderi, un zvon, un fum, o poveste la fel de ireală ca nălucirile pe care seceta le joacă în fața ochilor celui însetat. Cred că o literatură substanțială trebuie să facă și puțină geografie, că locul geografiei fizice îl ține încă și mai bine povestea. O bună parte dintre prozatorii dobrogeni au căutat acest drum către interior, în inima ținutului, *in the heart of the heart of the country*, cum sună titlul volumului de povestiri al lui William Gass, în locuri în care nu s-a întâmplat nimic, dar unde și cea mai mică mișcare se încarcă de o amploare neobișnuită, cu o coregrafie minuțioasă și efemeră totodată. Este și cazul romanului lui Ernesto Mihăilescu, *Uriașul câmpiei*. În romanul *Cinema Orient*, Ioan Florin Stanciu sau în *Marele falanster*, Liviu Lungu, reușesc să prindă în rama unei geografii fascinante un fragment de istorie. Regretații scriitori: Eugen Lumezianu, Nicolae Motoc, Arthur Porumboiu, Constantin Novac, Florin Șlapac, Enache Puiu, Victor Corcheș - se înscriu pe același traseu al reconfigurării și înnobilării specificului dobrogean.

Scriitorul dobrogean are ceva dintr-un explorator al unui continent interior. E greu de imaginat aici un roman ca *Ion* al lui Liviu Rebreanu, o absență a pământului sau o viziune cadastrală asupra lui, o măsură a moștenirii care

trebuie lăsată fiecărui copil, ca în *Morometii* al lui Marin Preda. Aici pământul nu lipsește, întinderile copleșesc, omul nu le poate cuprinde, gospodăriile sunt uneori răzlețite în pustietăți ca în povestirile lui Ștefan Bănulescu. Colonul adus de departe vine și se așază în nemărginire, fără sentimentul că ar avea prea puțin loc. Coșbucianul „Noi vrem pământ" ar suna bizar aici. Lăcomia se dovedește aici lipsită de sens, pământul sfârșește în bălți sau sărături nu dă roadă bogată. Pământul e aici mereu în apropierea apei, fie că e Dunărea cu deschiderea ei deltaică, fie una dintre numeroasele bălți, fie Marea. Apa creează altfel de doruri, altfel de încercări, pune altfel de granițe, vine cu o altă mitologie. Apa nu e aici pentru agricultură, ci pentru ea însăși.

Nu știu câți văd rostul unei filiale a Uniunii Scriitorilor în Dobrogea, dar cu trecerea timpului mi se pare un loc în care nimerit s-a aruncat ancora. Există aici o construcție lentă, dar temeinică a unei viziuni despre lume, în sensul unei libertăți care are gustul dezmărginirii.

Am căutat un numitor comun al prozei scriitorilor și am descoperit această trăsătură: felul în care sunt disputați de acest infinit mic al stepei dobrogene. Oamenii de aici nu sunt cu totul țărani, ci cunosc un fior al depărtării. Fie aromânii veniți din munții Pindului, fie pescarii lipoveni care trăiesc în această alăturare dintre pământ și ape. În timp, se vede modul în care literatura locului modelează un imaginar specific de unde și tentația unei forme particulare de realism magic de la Ștefan Bănulescu la Ovidiu Dunăreanu, o simbioză între iluzie și deziluzie, între real și fabulos. Foarte puțini scriitori dobrogeni se referă la mare ca la un deschis explorabil, fac excepție cred Constantin Novac și recent Constantin Costache. Emblematic rămâne Pavel Chihaia cu *Blocada*, un roman al unei bovarice explorări care nu va depăși niciodată linia țărmului, al călătoriei visate și nu efectuate. Radu Tudoran a imaginat o ieșire, dar majoritatea scriitorilor acestui spațiu te țin la țărm cu ochii larg deschiși spre orizont. Este rostul poeților să dea glas acestei lumi de visare, de alunecare spre depărtări. **Dumitru Mureșan**, Sorin Roșca, Sandală Ghinea, Iulia Pană, Ion Roșioru, Iulian Talianu, Emilia Dabu, Constantin Miu, Octavian Georgescu, **Marian Dopcea,** Șerban Codrin, Gheorghe Dobre, Nicolae Teoharie, Costel Bunoaica, Ion Codrescu, pentru a numi doar câțiva poeți constănțeni, modelează în substanță lirică o viziune a sentimentelor.

În mod evident, mișcarea literară în Dobrogea e mai amplă și e foarte bine că este așa. Acestea i se integrează cu realizări de toată lauda și scriitorii: **Adrian Bușilă**, Ioan Roman, Cristina Tamaș, Ștefan Caraman, Mădălin Roșioru, Constantin Cioroiu, Tudor Costache. Îndrăznesc însă să afirm că nu un diletantism hrănit cu bune intenții, ci manifestarea unei vocații dublată de exercițiul permanent face diferența între scriitorii Filialei Dobrogea și ceilalți. La cei mai mulți dintre scriitorii Filialei e sesizabil un proiect, opera are o geometrie a ei. Emil Emel și Güner Akmola nu sunt numai traducătoare și poete, ci fac și istorie literară în încercarea de a recupera ceva din nuanțele etnice ale acestui spațiu prin definiție multicultural. Nicolae Cușa scrie roman, dar este și autorul unei istorii a aromânilor și a felului în care și-au unit destinul cu cel al Dobrogei, *Istoria sbuciumată a macedonenilor aromâni din Dobrogea*. A devenit sesizabil pentru mine rostul fiecărui scriitor în parte, felul în care se distribuie între istorie literară, istorie propriu-zisă, traducere și ficțiune. Am ajuns să înțeleg acest metabolism discret al breslei așa cum este ea aici și să privesc Dobrogea și locurile ei minunate, magice prin literatura lor.

Sursa: revista EX PONTO, Nr. 1 (57), anul XVI, (ianuarie-martie) 2018

Laurențiu Mănăstireanu

Viața religioasă în nordul Dobrogei (1878-1918)

Radiografia spațiului sacru a bisericilor nord-dobrogene intreprinsă în această lucrare în capitolul al doilea ne-a permis să pătrundem în lumea meșterilor itineranți, a antreprenorilor de construcții, a meșterilor locali. Ctitorii bisericilor au fost în marea lor majoritate, oamenii de rând, care amintindu-și de pilda văduvei sărace, au pus mână de la mână și au ridicat spre slavă sfintele lăcașuri. Pomeniți cu laudă în slujbele bisericești și invocați în rugăciunile creștinilor, sfinții au ocupat întotdeauna un loc important în viața religioasă a comunităților.

Alegerea sfântului protector s-a făcut de cele mai multe ori având în vedere virtuțile sale, bărbăția și jertfa sa, însă uneori, așa cum am arătat în subcapitolul 2.2 din lucrare, alegerea sfântului a avut și o motivație ascunsă, legată de anumite evenimente care au marcat viața comunității. Hramurile rămân și în ziua de azi cele mai populare sărbători față de care se ordonează viața creștinilor. Prăznuite anual, aceste sărbători ale pietății colective păstrează vie legătura cu tradiția creștină, cu strămoșii satului și cu istoria locurilor, fapt care înlesnește, plecând de la un eveniment cunoscut, cercetarea regresivă a trecutului.

Înzestrarea bisericilor nord-dobrogene cu obiecte de cult, veșminte liturgice și cărți religioase necesare oficierii sfintelor slujbe am constatat că s-a făcut în timp, cu smerenie și evlavie. Cărți vii, ce ilustrează atâtea fapte morale de urmat de către creștini pe drumul mântuirii, icoanele și însemnarile lor studiate ne-au transmis istoriile trăite de comunitate, de pioșii creștini, cu bucuriile și tragediile lor, pe care în parte le-am evocat în această lucrare.

Tot în capitolul al doilea, am întocmit un scurt istoric al cimitirelor nord-dobrogene, locuri sacre pentru creștini, punând în evidență transformările pe care acestea le-au suferit în timp, sub presiunea reglementărilor sanitare. Studierea documentelor contabile aflate în câteva parohii rurale, mi-a oferit ocazia prezentării evoluției cadrului legislativ aferent epitropiilor bisericești, a modului efectiv de constituire și de funcționare a unora dintre ele, cu problematica specifică locului, precum și posibilitatea reconstituirii unor crâmpeie din viața religioasă a comunităților.

La începutul veacului XX declinul fervorii religioase era evident. La întrebarea pe care și-o puneau mulți preoți în acele vremuri „care să fie oare cauza?" am încercat să răspund într-un capitol distinct alocat sentimentului religios (capitolul 3). Am arătat că pe de o parte, predicile nu erau întotdeauna înălțătoare, cântările nu reușeau să miște inimile, slujbele erau prea lungi, iar pe de altă parte, învățătorii nu aduceau elevii la biserică, cârciumarii duminică închideau localurile numai formal, în timp ce se predica în biserică și autoritățile locale nu erau un exemplu de buni creștini pentru săteni. În ceea ce privește edificarea sentimentului religios, putem concluziona că biserica prin slujitorii ei, atât cât îi va permite vremurile, se va implica activ, fie predicând din amvon pilde morale, fie de la catedră îndrumând pașii copiilor din clasele primare către adevărata credință. Însă, primele noțiuni de religie și primele rugăciuni le învățau copiii în casa părintească de la mame. În același capitol, punând în evidență polaritatea dintre religia prescrisă și religia trăită, am ajuns la concluzia că ele sunt două forme distincte de cultură care trebuie văzute ca un dat al creației poporului și comunității.

Tot aici, am arătat care era rolul, locul şi însemnătatea celor şapte Sfinte Taine prin care se cere ajutorul şi harul lui Dumnezeu, atât în viaţa religioasă, cât şi în viaţa familiară şi socială a creştinilor. Relaţiile bogate în valenţe spirituale care se stabilesc în acest fel încă de la naştere şi botez, până la ultima împărtăşanie şi maslu, relevează aspecte esenţiale ale sentimentului religios asupra cărora orice cunoaştere impune contemplare, pioşenie şi respect. Studierea acestui subcapitol îl va introduce pe cititor într-o lume unică şi singulară, cea a trăirilor religioase şi în acelaşi timp într-un univers al ritualurilor, rugăciunilor, al căror sens este inepuizabil.

Din informaţiile documentar-istorice culese din arhivele cercetate, în capitolul 4 am întregit cunoaşterea slujitorii altarelor bisericilor nord-dobrogene de pe timpul stăpânirii otomane, care au slujit şi după 1878, scoţând în evidenţă nivelul lor de instrucţie, locul naşterii, modul în care au fost hirotoniţi, realizările lor deosebite în comunităţile păstorite, evoluţia lor profesională şi din punct de vedere familial. În acelaşi capitol, am prezentat pe scurt, istoricul evoluţiei învăţământului teologic din ţară, a programelor analitice folosite şi a modului de predare în seminarii şi am făcut un scurt istoric al seminarului episcopiei Dunării de Jos din Ismail, mutat din anul 1878 la Galaţi, indicând disciplinele predate dealungul timpului, profesorii seminarului şi absolvenţii care au fost hirotoniţi preoţi pe seama bisericilor din protoieria Tulcii; deasemenea am prezentat măsurile impuse de chiriarhii locului pentru îmbunătăţirea continuă a pregătirii preoţilor.

Sub aspectul formative intelectuale, putem concluziona că la majoritatea preoţilor de ţară, cultura lor izvora mai mult din stihurile cărţilor de cult şi mai puţin din cărţile şi revistele recomandate de *Sf. Sinod.*

Am urmărit apoi, cum s-a format în timp imaginea preotului în comunitate, străduinţele normative ale episcopilor, precum şi percepţia comunităţii despre slujitorii altarului. Am demonstrat că veşnicul conflict între preoţii bătrâni şi cei tineri a putut fi depăşit acolo unde şi unii şi alţii se îngrijeau de misiunea lor sfântă, adică să slujească în biserică şi în afara ei când sunt chemaţi, să aibă milă de cei nevoiaşi de la care nu pot cere răsplată şi să fie pildă de bună purtare pentru creştini. Tot în acest capitol, am prezentat care era regimul pământurilor din Dobrogea, inclusiv ale celor care aparţineau bisericilor, precum şi care erau veniturile epitrahilului, ajungând la concluzia că singura speranţă pentru îmbunătăţirea traiului zilnic al familiilor numeroase ale preoţilor de la sate rămânea încă pentru mult timp, munca pământului. În acelaşi capitol, am surprins imaginea clerului nord-dobrogean în timpul Primului Război Mondial care s-a aflat întotdeauna în mijlocul poporului, fie ridicând rugăciuni în biserici pentru potolirea urgiei, instaurarea păcii, şi alinarea sufletească a celor rămaşi acasă, fie ridicând moralul soldaţilor aflaţi pe linia frontului sau a celor suferinzi aflaţi prin spitalele de campanie.

În ultimul capitol, am reconstituit o parte însemnată din istoria mănăstirilor şi a vieţii monahale de la Cocoşu, Saun şi Celic, punând în evidenţă rolul deosebit pe care l-au avut aceste aşezăminte în viaţa creştinilor ortodocşi dobrogeni, atât ca loc de rugăciune şi de adunare, cât şi ca loc de învăţătură pentru adevărul folositor vieţii şi mântuirii sufletului. Tot aici, am evidenţiat serviciul deosebit adus comunităţilor de creştini de către ieromonahii mănăstirii Cocoşu, ieromonahi care fiind obişnuiţi cu izolarea şi traiul simplu au slujit uneori ca preoţi parohi în aşezările răzleţite din podişul dobrogean sau în cele izolate din Deltă, aşezări ocolite ani la rândul de către preoţii de mir. În perioada cercetată, mai cu seamă în timpul episcopilor Pimen şi Nifon, mănăstirile au înregistrat progrese notabile: în locul vechilor biserici şi chilii ridicate din materiale uşoare, au fost ridicate construcţii durabile din piatră şi cărămizi, au fost sporite terenurile de cultură, a fost dezvoltat şi modernizat inventarul agricol, au fost introduse noi soiuri de plante, au

fost plantate vii şi livezi de pomi fructiferi, model pentru săteni, a fost introdusă practica sericiculturii şi au fost înfiinţate şcoli şi ateliere meşteşugăreşti de folos nu numai mănăstirilor, ci şi locuitorilor din satele învecinate.

Nevoia mănăstirilor de a-şi vinde surplusul de produse agricole obţinute şi de a-şi cumpăra pentru nevoile obştii alte produse, precum şi instrumente agricole sau forţă de muncă, au plasat aşezămintele nord-dobrogene în circuitul economic al ţării; s-au creat astfel relaţii cu lumea dinafară, cu lumea negustorilor, meseriaşilor, muncitorilor agricoli, funcţionarilor statului; s-a dinamizat activitatea economică din zonă; s-au deschis noi căi de comunicaţie care au legat mănăstirile de satele vecine, înlesnind în acelaşi timp şi exploatările masivelor forestiere ş.a.

În teza de doctorat am urmărit să pun în valoare şi în circulaţie cele mai însemnate informaţii despre viaţa religioasă din nordul Dobrogei aflate prin studierea documentelor din arhivele Episcopiei din Tulcea şi Arhiepiscopiei Dunării de Jos din Galaţi, din Arhivele Naţionale (jud. Tulcea) şi din arhivele parohiilor cercetate; de un real folos au fost sinodicele bisericilor şi monografiile scrise de către preoţii parohi, însemnările de pe cărţile de ritual, de pe icoane şi alte obiecte de cult, textele din cărţile sfinte vechi, aflate în bibliotecile parohiale cercetate, inscripţiile şi fotografiile găsite în lumea tăcută a cimitirelor, publicaţiile mai puţin cunoscute, găsite în bibliotecile dobrogene, materialul iconografic ş.a. Spre deosebire de studiile şi articolele de istorie a Dobrogei publicate până acum, lucrări care în general ne transmit doar nişte informaţii sumare despre viaţa religioasă din această parte de ţară, cercetarea noastră a urmărit să contureze un tablou cuprinzător al vieţii religioase nord-dobrogene. În plus, cercetarea a fost îndreptată cu precădere spre lumea satului, spaţiu în care trăia pe atunci marea majoritate a populaţiei judeţului Tulcea, ţinând însă cont şi de încadrarea zonei şi a vieţii de aici într-un cadru mai larg cum este cel al eparhiei Dunării de Jos, precum şi de influenţele care veneau din stânga Dunării. Mai mult, pentru a înţelege anumite subiecte precum funcţionarea, organizarea şi structura administrativă a episcopiei şi a protoieriei sau a modul cum au fost construite şi pictate bisericile construite după anul 1878 sau a regimului pământurilor bisericilor, în lucrare am făcut ades referire asupra legislaţiei în vigoare la acea vreme şi am explicat modul cum se aplicau respectivele legi, regulamente şi dispoziţii. Într-o lume iletrizată, aşa cum era lumea satului dobrogean, puţine sunt mărturiile despre masa tăcută a enoriaşilor, doar câteva însemnări în registrele bisericii şi ale primăriei, pe obiectele de cult donate sau pe crucile din cimitire.

Din aceste informaţii, am încercat să redau viaţă satului nord-dobrogean, urmărind în lucrare atât aspectul documentar, istoric, cât şi cel de factură antropologică. Viaţa religioasă a comunităţilor de creştini nord-dobrogeni mai are multe istorii care aşteaptă a fi recuperate din ungherele uitării; sunt istorii fără de care nu putem înţelege pe deplin trăirile acelor creştini temerari, întemeietori de aşezări, şi ctitori de biserici.

Sursa: laurentiumanastireanu@yahoo.com.

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT. Conducător de doctorat: Prof. univ. dr. Bocşan Nicolae, UNIVERSITATEA „BABEŞ-BOLYAI", CLUJ-NAPOCA, 2014

LAURENŢIU MĂNĂSTIREANU

N. Tulcea, 6 iunie 1955, licenţiat în istoria artei (2009), absolvent al masteratului în Istoria şi socio-antropologia epocii moderne (2011) şi doctorat în istorie modernă (2014) la Facultatea de Istorie şi Filosofie din cadrul Universităţii Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca.

Episcopia Tulcii

Pr. Felix Neculai, consilier eparhial

Creștini tulceni și icoane vechi, în procesiune în Duminica Ortodoxiei

Episcopia Tulcii a organizat în luna martie 2020, a douăsprezecea a procesiunii religioase, dedicată Sfintelor Icoane din Duminica triumfului Ortodoxiei.

Din an în an, evenimentul adună la un loc tot mai mulți credincioși care, în frunte cu Preasfințitul Părinte Visarion, străbat, imediat după Sfânta Liturghie, zona centrală a municipiului Tulcea, în cântece specifice Postului Mare și purtând icoane în mâini.

Procesiunea a pornit la ora 12:00, din fața Catedralei Episcopale „Sf. Nicolae", a străbătut centrul vechi al municipiului Tulcea, prin dreptul istoricelor biserici tulcene („Buna Vestire" – paraclis episcopal, Sf. Gheorghe, Sf. Grigorie Luminătorul).

Parohiile participante la procesiune sunt reprezentantele vechilor comunități creștine din Tulcea multietnică a secolului al XIX-lea, dar și parohiile mai nou înființate. De la aceste biserici creștinii au purtat steaguri, cruci, sfinte moaște și, mai ales, icoane mai vechi și mai noi.

Mulți credincioși au adus icoane ale Maicii Domnului, sfințind astfel Ziua de 8 Martie, Ziua Internațională a Femeii.

Pe străzile tulcene, credincioșii au purtat și icoane vechi din secolul al XIX-lea, una dintre ele chiar din anul 1859, motivația

purtării lor fiind aceea că precum atunci, la Unirea Principatelor române, creștinii au stat împrejurul Bisericii, tot așa, și astăzi credincioșii stau uniți împrejurul Bisericii strămoșești și a icoanelor ei, care îi sfințesc și le păzesc țara și neamul.

Pe parcursul procesiunii, acesta s-a întregit constant, preoții și credincioșii sosiți și de la celelate biserici au format un mare cortegiu religios și au cântat și mai puternic imnuri religioase și cântări specifice Postului Mare.

La procesiunea de la Tulcea, anul acesta au participat și copii și tineri care, asemenea părinților lor, au purtat în mâini iconiţele cu sfinții lor ocrotitori, arătându-și în felul acesta dragostea față de Biserica, respectul față de sfinți și de icoane, de Dumnezeu și de valorile strămoșești.

Procesiunea s-a încheiat în fața Catedralei Episcopale „Sf. Nicolae", unde Preasfinţitul Părinte Visarion a ţinut un cuvânt arhieresc în care a vorbit creştinilor participanți la procesiune despre importanța cinstirii Sfintelor Icoane în viața creștină și în lumea de astăzi.

Pe treptele Catedralei Episcopale, la întoarcere, s-au oficiat ectenii, s-au citit rugăciunile pentru sfințirea icoanelor, creștinii și icoanele au fost binecuvântați prin stropire cu apă sfințită și s-a cântat din nou imnul „Cu noi este Dumnezeu".

Un moment impresionant a fost atunci când, la final, în semn de biruință a Ortodoxiei împotriva ereziilor, credincioșii la unison, tineri și vârstnici, împreună cu preoții au înălțat de trei ori icoanele spre cer, mărturisind și mai vizibil credința în cultul sfintelor icoane.

Eugeniu Barău - *Dincolo*

Elena Orbocea

"Numai de mine ţine să controlez o herghelie de armăsari sălbatici"

Petru ȚINCOCA

Printre miliardele de oameni care fac lucruri sunt şi unii, foarte puţini, care sunt făurari. Darul atingerii lor, spre deosebire de cel nefericit, al nesăţiosului rege Midas, scorneşte din aparentele nimicuri ale lumii alte lumi, mai sclipitoare, pline de desfătare şi fericite cu plăceri domoale.

Creatori în serie, aceşti înzestraţi şi rari semeni fac şi desfac, multiplicând cu dezinvoltură gestul creaţiei într-o recreaţie neîntreruptă. Oameni care au îmblânzit talentul şi seamănă lumea cu frumuseţi.

Aşa sunt Elena Orbocea şi constelaţia sa de chemări. Trecută printr-un liceu de confecţii, deprinsă apoi cu literele şi noimele lor, mai pe urmă prin seducătorul cerc al culorilor, Eli este sortită să răsfrângă mereu cuvinte, ţesături, nuanţe. Licenţă în Litere, Master în Arte. Măiestrie în lucrul manual.

Elena Orbocea, secretar literar al Centrului Cultural „Jean Bart". Orbocea cu „or". Poate de la magia orfevrăriei.

Reporter: Ai terminat Facultatea de Litere şi Teologie, română – franceză. Sunt studii care favorizează refugiul, totodată şi apropierea de semeni: ai fi putut preda gramatică, în Periprava, sau cuvântul Domnului, la Mănăstirea Saon. Ai ales, totuşi, oraşul şi laicul. De ce?

Elena Orbocea: Facultatea, într-adevăr, se numeşte de Litere şi Teologie, însă eu în cadrul acesteia am studiat specialitatea limba română-limba franceză, astfel încât întâlnirea cu profesorii de teologie nu a avut loc decât la examenul de licență, unii dintre ei fiindu-ne supraveghetori.

De ce nu am mers înspre învățământ? În mod cert, trebuie să ai vocație pentru zona aceasta, iar eu chemarea dăscăliei încă nu am simțit-o. Dar nu se știe niciodată. Îmi plac copiii și e frumos să lucrezi cu ei, însă arta m-a prins dinainte și am înțeles ca acesta este drumul care mă împlinește.

Am lucrat 18 ani la Muzeul de Artă din Tulcea şi am avut tot timpul din lume să îmi dau seama că nu greşesc.

Reporter: Ai ţinut minte din copilărie păpuşa din aţă, carton şi pânză. „Oricine poate cumpăra o păpuşă", spui. Cine o poate face, însă?

E.O.: Întrebarea aceasta mă duce cu gândul la un eveniment ce a avut loc anul trecut în Capitală. Într-o oarecare împrejurare, la un work-shop (să-i zicem), eram invitată să demonstrez cum se poate face o păpuşă în cinci paşi. Au participat deopotrivă femei, dar şi bărbaţi de mai multe vârste, domni în costume, cu fire gri la tâmple, pe care în nici un caz nu i-ai asocia cu o astfel de îndeletnicire: să confecţioneze păpuşi cu mâinile lor, să introducă aţa în ac, ba chiar să aducă un plus „pattern"- ului oferit de către mine. Din clipa în care gadget – urile s-au închis şi s-au aşezat cuminţi alături pe mese, iar privirile lor s-au aţintit asupra mea, am ştiut că sunt pe drumul cel bun şi le-am captat interesul. Am fost uluită de disponibilitatea lor, de metamorfoză, ei transformându-se în nişte veritabili copii şi de spiritul de competiţie iscat între participanţi. Dacă la început lucrul părea "neserios", poate plictisitor şi categoric, nemasculin, până la final s-a transformat

într-o adevărată frenezie şi toată lumea a dorit să aibă o păpuşă cu elemente de design proprii. Aproape că am uitat că am de a face cu adulţi. Bucuria s-a amplificat de la om la om aidoma bulgărelui de zăpadă rostogolit la vale.

La mine, povestea cu păpuşile a fost aproape o întâmplare, noţiune pe care aş folosi-o dacă nu aş crede în destin. Am simţit o atracţie către această zona întotdeauna. Nu am fost un copil care să se joace prea mult cu ele, dar eram curioasă cum sunt făcute.

Nu ştiam nimic despre „construirea" unei păpuşi. Am pornit de la cea mai simplă formă şi am „furat" meşteşug, prin Internet, de la artistele din Rusia şi Ucraina, unde e un adevărat fenomen şi unde se organizează frecvent festivaluri cu participarea a numeroşi creatori de păpuşi din toată lumea. Mi-am umplut computerul cu sute de fotografii pe care le urmăream centimetru cu centimetru. Astfel, în arta realizării de păpuşi 100% handmade, am evoluat de la cea din material textil, la cea de colecţie cu mâini şi cap modelate din polymer, păpuşi pe care le-am prezentat într-o expoziţie de Crăciun, luând martori ai evoluţiei mele pe vizitatorii tulceni. Şi încă studiez, încă descopăr. Consider că o păpuşă nu foarte sofisticată o poate face oricine, cu materiale puţine, la îndemână. Condiţia este să ai un strop de răbdare şi să-i dai drumul fanteziei.

Rep.: Lucrarea păpuşilor este, după materialele folosite, o re-facere. Atât de nepretenţioase şi refolositoare sunt substanţele din preajma omului contemporan?

E.O.: Găsesc că artistul contemporan este privilegiat, chiar dacă povestea cu omul de ieri şi de azi este relativă, când vine vorba de materialele (re)folosite. El are la dispoziţie o paletă vastă de posibilităţi, de materiale pe care şi le poate achiziţiona doar dintr-un click, de surse de inspiraţie şi comparaţie la îndemână - deşi accesul la acestea ar putea fi în detrimentul originalităţii -, dar şi de materialele pe care unii să le consideră deşeuri. Refolosire lor, în niciun caz, nu este invenţia artistului contemporan. Fie el din trecut sau de azi, el a încercat să „plagieze" natura, unde armonia este uluitoare, folosind materiale la îndemână. O dantelă vintage, un cercel a cărui pereche s-a pierdut, o bluză dintr-un material mai fin sau un pulovăr care a ieşit din modă, un maldăr de ziare sau o bucată de sârmă, acestea pot constitui elemente importante în construcţia unei păpuşi.

Rep.: „Chipul păpuşii dictează exact costumul pe care trebuie să-l realizez". Omul face haina, adică? Demonstrezi din nou că nu haina face pe om? De unde începe o păpuşă: de la chip?

E.O.: Nu e greu să înţelegem logica din spatele acestui vechi proverb. Felul în care se îmbracă un om spune multe despre acesta: despre meseria lui, despre apartenenţa sa la un grup, despre vârstă, despre starea sa socială ş.a.m.d. Chiar zilele acestea vorbeam cu prietenii că, de fapt, nu haina contează, cât atitudinea celui care o poartă.

Dacă, în schimb, vorbim despre păpuşi, este curios că momentul naşterii ei este atunci când îi ţii în mână capul şi o priveşti în ochi, deşi să ajungi la acea etapă, treci printr-un proces *laborios* şi urmezi o serie de *paşi* concreţi. Ea îţi va „spune" să alegi o ţesătură sau alta, dacă va avea părul blond ori roşcat sau ce tip de costum i se potriveşte şi ce personaj va întruchipa. Planurile pe care ţi le faci dinainte se pot schimba pe măsură ce lucrezi, în funcţie de cum îţi „vorbeşte" ea. Trebuie doar să fii atent.

Rep.: Deşteptăreaţa a alcătuit şi o expoziţie, „Uvertura", în mijlocul şi periferiile ei fiind aşezată femeia. Aici, spre deosebire de păpuşi, unde distribui democratic atenţia privitorului, a cumpărătorului, lumina mare o pui pe portret, pe feminitatea modelului.

E.O.: Desigur, când mă numeşti *„deşteptăreaţă"*, faci referire la o campanie publicitară - pentru mine o experienţă deosebit de plăcută-, unde ca protagonistă am

povestit despre păpuşile mele. S-a plecat de la următoarea idee: *„dacă viaţa îţi oferă lămâi, tu să faci limonadă din ea"* şi a avut un succes neaşteptat, chiar şi pentru realizatori.

Dragostea pentru artă i-o datorez primului meu profesor de pictură, Eugen Bratfanof. El m-a făcut să descopăr muzica clasică, să văd un film de artă, să acord importanţă mai mare naturii şi semenilor şi să decriptez toate acestea prin cheia unui artist. Întotdeauna mi-au plăcut oamenii, să-i observ, să-i ascult, să-i pictez şi, mai nou, să realizez păpuşi. De aceea, una din temele abordate cu precădere pentru expoziţia personală „Uvertura" a fost portretul.

Plecând de la Muzeul de Artă, angajându-mă la Teatrul „Jean Bart", implicit schimbându-mi meseria, m-am îndepărtat puţin de prima mea dragoste, pictura. Dar cum aceasta nu moare niciodată, mi-am reactivat dorinţa de a face studii de pictură. Astfel, m-am înscris la cursurile de master din cadrul Facultăţii de Arte ale Universităţii „Ovidius" Constanţa, pe care le-am absolvit acum doi ani. Imediat, m-am implicat în organizarea unei expoziţii de grup unde aveau să participe foştii mei colegi.

La scurt timp după aceasta, am aşezat pe simeze propria expoziţie de pictură, „Uvertura", care a avut un caracter de confesiune, o modalitate de explorare şi exprimare a portretului interior. Desigur, mesajele am încercat să le criptez. Am o mare satisfacţie când cel care îmi priveşte lucrarea vine cu versiunea proprie, trecută prin filtrul gândirii sale. E semn că lucrarea mea „vorbeşte" într-un limbaj universal.

Rep.: Mânuieşti acasă cu migală acul, cu sensibilitate pensula, cu... „obligaţie" computerul, la muncă. Nu te-a îmbiat munca literară? Ai scris proză ori poezie?

E.O.: Am fost mai apropiată de imagine decât de cuvânt. Sinceră să fiu, am încercat în adolescenţă, când mai schiţam câte o povestire S.F. - doar eram generaţia „Războiul stelelor"- sau câte un minuscul scenariu de teatru radiofonic (foarte la modă atunci, căci ce să faci cu 2 ore de emisie tv,şi aceea monopolizată de... ode?), pe care mi le înregistram pe casetofon, încercând tot felul de efecte sonore. Oricum, nu le-am păstrat şi cred că dacă le-aş reciti sau reasculta, m-aş ruşina cu ele.

Ca să glumesc: cine ştie, poate la bătrâneţi adânci mă voi aşeza să-mi scriu memoriile.

Rep.: Ce pondere au studiile tale universitare în secretariatul literar al unui centru cultural? Cât e, mai exact, parte administrativă – birocratică şi cât e creaţie, inventivitate? Se poate cuantifica oarecum?

E.O.: Ca secretar literar sau, mai bine, ca angajat într-un teatru, ai impresia că trăieşti într-un an cât alţii în şapte. Nu faci niciodată acelaşi lucru, nu are cum să se aşeze rutina. Teatrul „Jean Bart" s-a născut acum opt ani şi majoritatea dintre noi suntem împreună de la început. De-atunci, îmi pare c-a trecut o viaţă de om şi că am învăţat nenumărate lucruri, mai ales că înainte vreme nu ştiam absolut nimic despre universul fascinant care se petrece în spatele cortinei. Partea de birocraţie se împleteşte perfect cu partea artistică, astfel încât nu este deloc plictisitoare sau supărătoare. Ba mai mult, deşi angajată ca secretar literar, mi-a fost acordată şansa de realiza conceptul grafic al afişelor şi de a semna scenografiile unor spectacole montate pe scena teatrului nostru. A fost o oportunitate uriaşă de a mă autodepăşi şi o provocare deloc uşoară, dar care mi-a dat satisfacţii pe măsură.

Rep.: Raftul cu păpuşi, simeza cu – evident – tablouri. Nu-i covârşitor să fii gazda plină de candoare a atâtor talente, nu te fac trufaşă atâtea haruri?

E.O.: Nu, nicidecum, nu simt aşa. În jurul meu văd oameni „pluritalentaţi" din ce în ce mai mulţi. Despre actori se ştie foarte bine că majoritatea au o voce bună, unii ştiu să cânte la un instrument sau două, dansează step, desenează, se luptă cu spada.

Îmi pare doar rău că nu deţin o putere supranaturală să dilat timpul, să apuc să fac

tot ce îmi propun. Alteori, mă gândesc cu recunoștință la darurile primite și că atunci când mi-e sufletul prea plin cu bucurie sau necaz, am unde să mă refugiez.

Rep.: „Secretarul literar e, în teatru, un personaj ambiguu și are parte de un statut dramatic. Actorul nu-l prea are la inimă pe acest ins ce n-a scris piesa, n-o pune în scenă, nu o joacă și nici nu aparține publicului, rămânând în schimb un intermediar dubios între cei ce fac spectacolul și cei ce-l receptează", *îi spunea Elvin Bernstein lui Mircea Iorgulescu. Ești văzută ca o persoană... „dubioasă"?*

E.O.: Deloc. Sau, cel puțin, nu am simțit asta niciodată. Am făcut parte din echipă mereu, am participat la „construirea" spectacolelor, acolo unde prezența mea a fost necesară, fără să simt că sunt privită *„câș"*. Literatul Elvin Bernstein a activat el însuși ca secretar literar timp de 30 de ani, dar probabil că atunci erau alți ani, alte vremuri.

Rep.: Lucrurile pe care le manufacturezi îți datorează succesul, toate, detaliului. Vocației amănuntului. Și sunt un tribut adus bucuriei de a aștepta. De unde faci rost de atâta timp pentru răbdare?

E.O.: Da, ai intuit bine că este un tribut adus bucuriei de a aștepta. E ca atunci când citești o carte bună, te identifici și te împrietenești cu personajele, trăiești viețile lor, iar când te apropii de sfârșit, încetinești lectura pentru a prelungi mirajul.

Am citit undeva că răbdarea artistică poate îmbrăca multe forme: de la accea care îndeamnă la infinită cizelare a operei, până la răbdarea artistului care își fabrică regulile „din mers", pe măsură ce își creează opera. Sunt întrebată adesea „când ai timp?" și „de unde ai atâta răbdare?" Cred că funcționez stabilindu-mi regulile „din mers". Aș vrea să spulber impresia că aș fi asemenea un bătrân chinez într-o stare „zen" continuă. Dimpotrivă, uneori am impresia că numai de mine depinde să controlez o herghelie de armăsari sălbatici.

Rep.: *Am văzut recent un bun film britanic, unde una dintre replici era:* „Un lucru e terminat atunci când e bine încheiat". *Când simte Eli Orbocea că a desăvârșit un lucru?*

E.O.: Lucrul terminat este ca o simfonie în care instrumentele sunt perfect armonizate și nicio notă falsă nu se mai aude. Consider un adevărat câștig acela de a fi învățat să nu mă tem să desfac și să încep din nou, până

Eugeniu Barău - *Târgul*

când simt că este bine. Îmi place să încep o lucrare și s-o duc pe aceea până la bun sfârșit. Nu lucrez simultan mai multe pânze sau mai multe păpuși, îmi ofer plăcerea să „trăiesc" independent fiecare lucrare în parte.

A consemnat

Petru ȚINCOCA

Aurel Ifrim, interviu cu un doctor de elită

Constantin Hahui

medic primar chirurgie şi ortopedie pediatrică

S-a născut în anul 1952 la Tulcea, din bunici şi părinţi tulceni. Medic primar, a fost chirurg la Spitalul Clinic de Urgenţă pentru copii „Maria Sklodowska Curie" din Bucureşti (zis şi „Budimex"). De când profesează chirurgia, a efectuat sute de intervenţii chirurgicale, unele de mare dificultate, oferind, totodată consult medical la aproximativ 1000 de mici pacienţi.

Deşi a plecat din Tulcea în 1971, nu şi-a uitat oraşul unde s-a născut, iar când vreun tulcean îngrijorat ajungea cu pruncul bolnav la „Budimex", medicii din spital i se adresau: „Mergeţi la etajul trei, acolo este *medicul tulcenilor*." Fiindcă, e lucru ştiut, doctorul Hahui se dedica imediat – cum o face mereu pacientului sosit de la Tulcea. Dintr-o motivată nostalgie, el a iniţiat în capitală celebrul ***Club al Tulcenilor***, sub egida căruia tulcenii stabiliţi în marea metropolă se întâlnesc lunar să depene amintiri despre copilăria şi tinereţea lor petrecute lângă Dunăre. În calitate de Preşedinte onorific al Clubului, s-a dovedit mereu un amfitrion excelent. Bunăvoinţa, amiciţia înnăscută, umorul şi modestia, te îndeamnă să-l reîntâlneşti. Cât am locuit în Bucureşti, dl. Hahui mi-a făcut onoarea să mă numească secretar al Clubului, rol pe care l-am primit cu bucurie. (Precizare: funcţiile celor din fruntea Clubului nu erau remunerate.) Am avut totdeauna acordul şi sprijinul dumisale să aduc la serile noastre personalităţi de prim rang: maestrul Albert Poch - decanul de vârstă al caricaturii româneşti, actorii Tora Vasilescu, Radu Gheorghe, Eugen Cristian Motriuc, cântăreţul Gheorghe Turda, cantautorul ecuadorian Vladimir Pesante, plasticianul Vasile Pop Negreştean, omul de afaceri Mihnea Bolintineanu (strănepotul poetului) şi marea somitate a chirurgiei româneşti – **Alexandru Pesamosca.** Aceşti fruntaşi ai societăţii noastre au devenit prietenii Clubului şi ai dragului nostru Preşedinte.

El rememorează cu sentiment, amintiri despre orăşelul patriarhal - Tulcea de odinioară.

„Când pleca omul în oraş, cu treburi, nu-şi încuia uşa casei, nici poarta"

Nu am să uit niciodată ultimii doi ani ai adolescenţei mele de la Tulcea. Nu pot uita vacanţele petrecute în deltă şi în împrejurimile acestui oraş, care pe atunci încă îşi păstra farmecul de orăşel patriarhal. Când pleca omul în oraş, cu treburi, nu-şi încuia uşa casei, nici poarta. Erau multe naţii stabilite aici, însă nu veniseră încă barbarii... În nici un caz, nu încape vreo comparaţie între viaţa paşnică de atunci şi aceea de acum. Şi oraşul, domnule, era mai frumos ca acum. Fosta stradă Carol (actuală Gării), era poate cea mai frumoasă din Tulcea, un adevărat Corso. O stradă cu multe case frumoase cu multe, multe flori, cu superbi arbori ornamentali şi prăvălii, locante de petreceri săli de spectacole cochete şi cinematografe. O asemenea stradă frumoasă nu se mai află astăzi niciunde în Tulcea. Era apoi Strada cu Coloane, unde se afla „Bazarul Turcesc", poate cel mai semnificativ element arhitectonic al Dobrogei, imobil demolat abuziv şi iresponsabil în anul 1963. Dorinţa de schimbare cu orice preţ a istoriei, a dus la pierderea identităţi oraşului. Şi în alte ţări din estul sovietizat s-au demolat clădiri, dar s-a făcut cu discernământ. În acele vremuri ale alienării, au fost demolate clădiri din patrimoniu, nu cele insalubre. Tulcea avea un specific arhitectonic oriental, particularitate care s-a pierdut pentru totdeauna, care acum, când a apărut industria turismului ar fi conferit oraşului ceva aparte, poate chiar ceva unic. Sunt firește, subiectiv, dar dacă poate fi cineva acuzat că îşi iubeşte locul

natal, atunci mă supun tuturor consecinţelor. Nu fac politică, eu sunt un tulcean adevărat care îşi iubeşte locul natal, aşa cum mulţi alţi tulceni o fac.

Ce înţelegeţi prin sintagma „tulcean adevărat" ?

În Tulcea s-au stabilit, în anii industrializării români din toată ţara. Unii dintre ei s-au stabilit aici pentru totdeauna, contribuind fiecare, conform profesiei ori pasiunii, la emanciparea oraşului nostru. Tulcean nu este doar cel care s-a născut aici, apoi a plecat unde l-a dus viaţa şi mai vine pe aici când şi când ca la nişte rude sărace. Numai cel care şi-a petrecut o parte din timp în deltă şi a trăit cu fervoare în acest oraş situat pe şapte coline – precum Roma, poate pricepe de ce a fost botezat acest loc „spaţiu mirific". Delta Dunării este darul lui Dumnezeu pentru oamenii acestor locuri. Trebuie să preluăm din istorie tot ce s-a clădit cu devoţiune şi sacrificiu. Nu înţeleg de ce localitatea de peste Dunăre se numeşte în continuare „Tudor Vladimirescu" şi nu i se redă numele celui care a făcut din cătunul de odinioară, fără locaş de cult şi fără şcoală o localitate civilizată. Eu consider această suburbie a Tulcei o mină de aur. Acolo ar trebui să se investească la greu în turism, să se dea un chip localităţii, astfel, ca excursionistul călător pe Dunăre, să dorească musai să debarce. Este inadmisibil cum arată azi. S-a clădit fără noimă, fără nici-o perspectivă, fără să ţină seama că ctitorul, fiu al Casei Regale româneşti, îşi propusese să transforme locul într-o oglindă a Tulcei.

Aţi fost elev la Liceul nr. 2 din Tulcea. Ce amintiri vă leagă de acea perioadă ?

Îmi amintesc şi acum cu emoţie de profesorul meu preferat - Cezar Calenic. Pedagog autentic, îndrăgostit de literatura şi limba română. Când ne vorbea despre Eminescu, ne copleşea şi ne emoţiona. Şi ce înţeles acorda versurilor eminesciene!... Practic ne deschidea ochii, ne făcea să vedem lumina sădită de poet în opera sa. Un alt profesor pe care l-am iubit, a fost doamna Magda Bibo, care transforma orele de dirigenţie în cenaclu literar – artistic. Aceşti doi dascăli evitau tot este scolastic, rutinier. Departe de tot ce lasă să se înţeleagă aceşti termeni, adevărată piedică în stabilirea unei relaţii apropiate între dascăl şi învăţăcel, în final, o poziţie ostilă a elevului pentru carte.

Îmi amintesc cu drag de profesorul Bauman Victor. Doamne, era atât de tânăr!... Se purta cu noi prietenos, ca un adevărat dascăl, nu ca un „cadru didactic" cum îi numeau comuniştii, „la grămadă" pe îndrumătorii învăţământului românesc. Unii, scoşi de la fierărie şi numiţi în învăţământ, iar adevăraţii profesori, oameni hărăziţi cu simţ pedagogic, cum a fost Silvia Radu Iorgulescu, îndepărtaţi o perioadă de la catedră pe motive politice. Am avut profesori excepţionali!... Doamna profesoară Mihăileanu făcea parte dintre dascălii cu talent, detaşaţi de mizeriile cotidianului. Îi datorez doamnei Mihăileanu descoperirea scriitorilor români din perioada interbelică, dar şi a marelui Dostoievski.

O deosebită importanţă pentru formarea mea ca om, a avut-o profesorul Nicolae Gâlcă, dirigintele meu. În perioada cât am fost şeful clasei, m-a învăţat cum să mă fac respectat, dându-mi pildă afecţiunea sa în relaţia cu elevii. La moartea lui, am fost pus să rostesc un necrolog din partea elevilor. Ningea, eu vorbeam şi plângeam la căpătâiul unui om despre care nu-mi venea să cred că n-o să-l mai văd niciodată. Profesorii Gâlcă şi Dumanschi au făcut parte din vechea generaţie de dascăli, veniţi la catedră înainte de 1944, când îndrumătorii întru învăţătură şi viaţă erau aleşi dintre adevăraţii pedagogi devotaţi profesiei, cu o solidă pregătire şi blândeţe înnăscută, oameni de mare calibru. Nicolae Gâlcă era un profesor intransigent, însă niciodată violent. În timp ce un „cadru didactic" de nivel mic, s-ar fi înfuriat, ar fi ţipat şi l-ar fi insultat, făcându-l să plângă, pe elevul delăsător, domnul Gâlcă, aplica o metodă infailibilă:

- Domnule elev, îmi pare rău, dar azi, mai mult de nota doi, nu pot să-ţi dau... Tonul, atitudinea lui, te obligau să nu-l mai superi pe cel om de treabă, să te pui cu burta pe carte, să-l auzi rostind cu bunăvoinţă şi umor:

– Domnule elev, meriţi o notă bună. Ce zici, 9 este suficient? Dascălul fără har transformă şcoala în infern, cel hărăzit, într-o sărbătoare.

„Cu cât mai mulţi oameni bine pregătiţi, realizaţi plenar, vor fi în capul societăţii, cu atât Capul acela va avea mai puţine dureri..."

Dacă nu aş fi avut profesori precum cei amintiţi, care mi-au stimulat potenţialul, nu aş fi ştiut la vreme cum să-mi organizez viaţa. Asta fac pedagogii cu har, îi arată copilului că are forţe în stare latentă ce trebuiesc provocate "îi deschid mintea" cum se spune în limbaj popular. Mă îndoiesc că aş fi devenit ce sunt fără acei profesori. Învăţătura nu trebuie să fie o povară. Dacă ai norocul ca din primele clase învăţătorul tău să-ţi arate că eşti înzestrat cu anume calităţi, că ai capacitate mintală ce trebuie numaidecât investită ca un fond de aur, viitorul tău se deschide ca o floare primăvara. Un bun dascăl găseşte între cei 30 de elevi, măcar cinci –şase, dotaţi. El reuşeşte, prin talentul de său, să-i pregătească pentru a ajunge la timp acolo unde merită să fie: în vârful societăţii. Cu cât mai mulţi oameni bine pregătiţi, realizaţi plenar, vor fi în capul societăţii, cu atât Capul acela va avea mai puţine dureri.

Cum judecaţi voi, elevii, faptul că tinerii profesori Cezar Calenic şi Victor Bauman urcau pe scenă ca artişti amatori, alături de oameni fără studii superioare ?

Îi admiram!... Oamenii cu un grad de inteligenţă peste medie simt chemarea şi spre alte activităţi. Spiritul lor superior îi îndeamnă să-şi completeze, să-şi manifeste personalitatea, să dea un scop surplusului de energie intelectuală. Cei cu un grad redus de inteligenţă fac eforturi să-şi facă meseria, în timp ce pentru personalităţi distincte, profesia este o joacă plăcută. Silvia Radu Iorgulescu, Victor Bauman, Cezar Calenic, au făcut parte dintre oamenii cu personalitate şi inteligenţă de mare acuitate.

Aţi fost tentat vreodată să urcaţi pe scenă?

În clasa a IX-a, doamna profesoară Silvia Iorgulescu m-a distribuit în rolul „Mişu Felecan" din piesa „Nota zero la purtare", rol de care m-am ocupat cu plăcere, regizoarea, om de cultură, ştiind să mă capaciteze, încât personajul să-mi fie drag. Fiindcă mi-am amintit de această doamnă a Tulcei, trebuie să menţionez că a fost un om de mare demnitate şi de mare curaj. În perioada cea mai rea a comunismului, oamenii proveniţi din clasa intelectualităţii româneşti, erau consideraţi „suspecţi". Regizoarea noastră nu doar că aparţinea clasei citate, dar soţul dumneaei, fruntaş al partidului ţărănist, fusese întemniţat. Pe cine băgau comuniştii la puşcărie? Pe oamenii de valoare. Îi întemniţau fără să sentinţă juridică, pentru că astfel le puteau confisca bunurile pe care şi le însuşeau. Doamna Silvia îşi găsise în Cultură un refugiu. S-a angrenat în mecanismul cultural, fiindcă numai aşa se putea salva, nu risca să fie trimisă pe urmele soţului. Cu toate acestea, niciodată nu a aplicat normele politicii comuniste, dimpotrivă, le-a amendat subtil şi grăitor... pentru cine avea ochi să vadă şi urechi să audă...

De ce credeţi că Silvia Radu Iorgulescu, înfierată de P.C.R. a primit un ajutor neaşteptat de la directorul Grigore Cuculis aflat în graţiile comuniştilor ?

Cuculis nu a făcut politică. Că-l chemau neisprăviţii din fruntea judeţului – oameni fără pregătire, să le „aranjeze" cuvântările la Plenare şi Conferinţe, nu spune nimic. O făcea din constrângere. Cuculis a patronat mişcarea culturală. A făcut-o, după opinia mea, cu demnitate şi discernământ. Deşi nu era un om cultivat în grad înalt, precum Iorgulescu Silvia, căreia i-a întins mâna, lăsând-o să regizeze la Teatrul Popular, Cuculis avea un bun simţ lăudabil şi preţuia

actul estetic. În timp ce doamna Silvia Iorgulescu devenise un etalon al culturii tulcene, un alt „cadru didactic", bine înfipt pe scara socială, devenise un Dulea mai mic al locului. Nu-i fac cinstea să-i amintesc numele, fiindcă nu merită. S-a pus în slujba Satanei de bună voie. A fost un oportunist, cum destui sunt şi acum, peste tot în biata noastră Românie.

Personajul la care vă referiţi provenea dintre fruntaşii lumii româneşti antebelici.

Asta arată pervertirea sufletului. Adică pe tine se străduiesc părinţii să te pregătească pentru o viaţă demnă, cu respect pentru semeni, să trăieşti în cinste, iar tu îţi trădezi părinţii şi te dedai unei existenţe nelegiuite. Ca medic, eu cred că această abatere de la normalitate, este o boală. Lumea noastră a fost dirijată un timp de oameni bolnavi.

Mai exista un personaj cu acelaşi statut, poreclit „Prinţul Roşu", pe nume Scarlat C., avocatul tuturor evazioniştilor politici, indivizi care nu respectau legile ţării, fiind ca atare închişi pe la Doftana, unde se transformau în chip miraculos: din vrăjmaşi declaraţi ai românilor, deveneau „patrioţi ilegalişti".

Silvia Iorgulescu l-a adus la Teatrul Popular pe medicul pediatru Teodor Matei.

A fost un medic pediatru excepţional, iubea copiii aşa de tare, că nu tremurau când îl vedeau cu seringa în mână. L-am văzut prim dată la biserică, rugându-se. Era un bărbat impunător, foarte chipeş, îmbrăcat elegant, iar bunica văzând că-l privesc îndelung, mi-a spus că este un om deosebit de religios. Am aflat că era un părinte dedicat cu totul celor două copilite ale sale şi un familist exemplar. Un alt medic pediatru de excepţie, care a făcut apostolat în judeţul Tulcea, a fost doctorul Calenic (fratele mai mare al profesorului).

Care artist plastic tulcean v-a impresionat mai tare ?

Port în inima mea numele a patru pictori: Eugen Bratfanof, Gasser Günter Forst, Eugeniu Barău şi Victor Giumală (îmi pare rău că spiritul lui de aventurier l-a oprit din ascendenţă). Nu şi-a cultivat talentul şi regret nespus că nu a ajuns unde merita. Mi-a fost coleg de şcoală. Îl cunosc bine. Giumală picta la 14 ani ca un artist cu har. Păcat că nu şi-a şcolit talentul. La fel s-au petrecut lucrurile cu tenorul tulcean Vivi Simion. Dacă ar fi urmat cursurile Academiei de Muzică, ar fi devenit – cum spuneau toţi cei care l-au ascultat cântând - „o celebritate a europeană".

Cu asemenea dascăli pasionaţi de teatru şi literatură, era de aşteptat să le urmaţi în carieră.

La împlinirea vârstei de 16 ani, mi s-a spus că mai trăiesc, fiindcă m-a salvat de la moarte un medic pediatru. Nu împlinisem doi ani când, am suferit o agravare subită a sănătăţii. Medicii spuneau că organismul era atât de slăbit, încât un tratament medicamentos nu ar fi făcut decât să urgenteze moartea. Părinţii îmi făcuseră şi sicriu, se pregăteau de bun-rămas. Cineva însă, un medic (despre care nimeni nu mai ştie nimic) le-a spus părinţilor că el va încerca să mă salveze. A reuşit. Şi a dispărut în anonimatul din care venise. Atunci mi-am spus că trebuie să fac ceva să-mi răsplătesc destinul, că este rândul meu să încerc acelaşi lucru, să învinge moartea. Am intrat din a doua încercare la Facultatea de Medicină din Bucureşti şi am ales Pediatria. Asta, după ce un an studiat la Şcoala Sanitară din Constanţa, unde am fost coleg cu bunul meu prieten Gabi Antonescu.

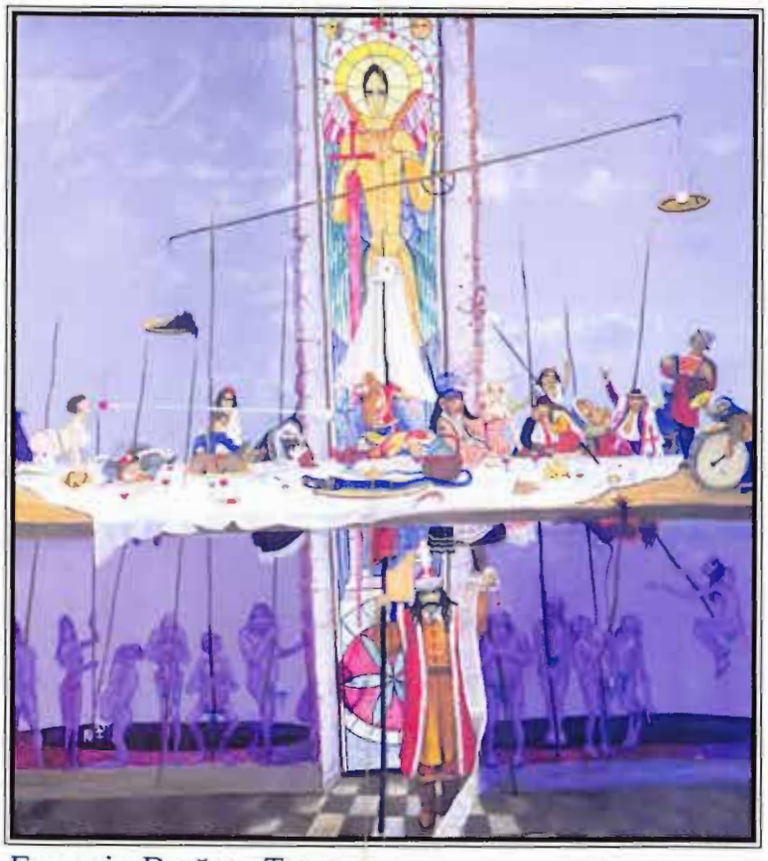
Între profesorii universitari, am avut norocul să-mi fie îndrumător prof. dr. Constantin Dimoftache cunoscut sub pseudonimul ***C.D. Zeletin****, medic, biofizician, poet, eseist şi traducător de poezie italiană şi franceză, cel mai important traducător de poezie renascentistă. După absolvire am fost luat în echipa de chirurgi a Spitalului Budimex.*

Pe ce criterii aţi fost selecţionat să faceţi parte dintr-o echipă renumită în Europa ?

Pe rezultatele la învăţătură oglindite în note. Am intrat la facultate cu notă maximă şi am absolvit secundariatul cu notă maximă. Pe aceste criterii s-a făcut selecţia. Am fost aleşi oamenii cu carte, că în medicină nu se poate altfel.

Care eveniment va marcat viaţa de medic ?

Întâlnirea cu marele chirurg – titanul ***Alexandru Pesamosca,*** *medicul care a marcat chirurgia românească (şi nu doar). Am lucrat în echipa de chirurgi coordonată de acest om şi medic fără pereche în lumea medicală. Până la el, în domeniul chirurgiei nou-născutului şi al copilului nu se făcea mai nimic. Cu multe sacrificii, el a adus chirurgia la nivel european şi internaţional. Pentru a fi mai aproape de bolnavi, a locuit ultimii 10 ani de viaţă într-o cameră din spital. A fost un om profund*

Eugeniu Barău - *Ţepeş*

cultural, cu mulţi prieteni celebri în lumea artistică (actori, dirijori, cântăreţi). Era şi un om deosebit de modest. Cu toate că a salvat vieţile a mii de copii, el nu şi-a arogat niciodată aere de vedetă. Constănţean la origine, avea foarte mulţi prieteni de suflet şi la Tulcea. Avea o voce frumoasă, cânta frumos, era iubitor şi cunoscător de pictură şi muzică clasică.

Aveţi un hobby ?

Îmi place muzica anilor '70, îmi place sportul, însă un chirurg are muncă nenormată, poate fi oricând solicitat, deci nu-şi permite luxul să dispună de timpul liber după dorinţă.

Aşa o fi, însă numai stăruinţa şi tenacitatea dumneavoastră au făcut posibilă funcţionarea Clubului Tulcenilor din Bucureşti. Când Gheorghe Turda, prieten al lui Pesamosca şi moroşan din Săpânţa, a fost invitat la o serată tulceană, s-a arătat foarte surprins: - Ia uite, domnule, noi maramureşenii, care suntem slavă Domnului ! mulţi pe aici prin regat, nu ne-am învrednicit să ne adunăm într-un Club al nostru.

Clubul Tulcenilor, care acum are personalitatea juridică, l-am pus la cale împreună cu regretatul Tase Matarangă şi Constantin Dospinescu, iar între oamenii de suflet ai grupului nostru de tulceni-bucureşteni, sunt: Constantin Mihu, Vasile Drăgan, Dan Hornoiu, Duţu Mihei, Cici Şofan, Mircea Iosif, Vania Cuhutencu, Iannis Vergoti, Viorel Drăgan, Costel Amorţitu, Laurenţiu Nica, Ioan Filip, Mitruş Matarangă, Filip Merca, cântăreţul Vali Arnăutu şi mulţi alţii. Dintre prietenii noştri au plecat pe drumul fără întoarcere Tase Matarangă, Gigi Ciolea, Luminiţa Gheorghiu, Doina Cilineanu,.

Ca medic chirurg sunteţi unul dintre cei mai apreciaţi, iar pe plan familial aveţi toate motivele să fiţi mai mult decât mulţumit. Ce vă mai doriţi, domnule Constantin Hahui ?

Îmi doresc ca oraşul meu natal să devină cu adevărat unul cu valoare turistică de reputaţie mondială. Aş fi fericit să-i văd pe tulcenii mei câştigându-şi o existenţă demnă în acest loc unic pe mapamond, dezvoltat pe plan turistic, aşa cum se întâmplă în toate ţările civilizate.

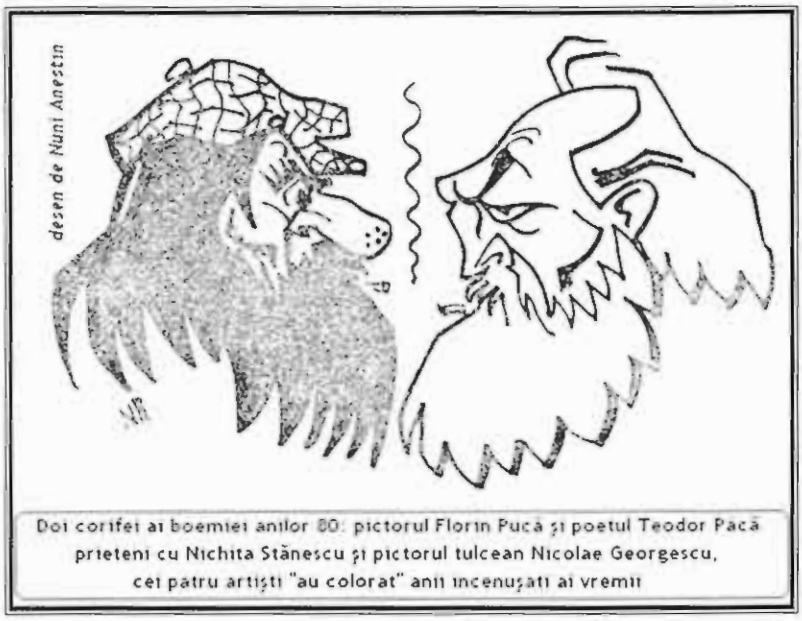
AUREL IFRIM

PERSONALITĂȚI TULCENE DE ODINIOARĂ

PICTORUL GEORGESCU NICOLAE (zis BALAMUC) 1946 – 1995

A absolvit Institutul de Arte Plastice Nicolae Grigorescu din Bucureşti în 1974, la clasa profesorului Constantin Blendea. În 1975, a obţinut Premiul Uniunii Artiştilor Plastici. Expune la expoziţii de grup în străinătate: Franţa, Finlanda, Cehoslovacia, Bulgaria, Ungaria, URSS etc. A părăsit definitiv România în 1985, ceea ce i-a permis să facă o serie de călătorii de studii în Grecia şi Italia, stabilindu-se la Paris.

„M-am născut la Galaţi, dar mi-am petrecut a doua parte a copilăriei şi anii adolescenţei la Tulcea. Mă simt legat în egală măsură de cele două porturi de la Dunăre: Galaţi şi Tulcea. Sunt legat pe viaţă de misterul acestei zone de interferenţă dintre Orient şi Occident."

Doi corifei ai boemiei anilor 80: pictorul Florin Pucă şi poetul Teodor Pâcă prieteni cu Nichita Stănescu şi pictorul tulcean Nicolae Georgescu, cei patru artişti "au colorat" anii încenuşaţi ai vremii

Aceste cuvinte publicate pe coperta interioară a unui catalog de expo, nu sunt simple declaraţii de circumstanţă. Nu întâmplător, spiritul cel mai drag pictorului, era al persianului Omar Khayyam, filozof, matematician, astronom, astrolog şi poet, trăitor între veacurile 1000 şi 1100 după Hristos. Şi un alt duh îi cucerise sufletul:

Bacovia, "cântăreţul umbrei din apă" cum îl botezase el pe acel poet manierist plin de forţă, din care recita adesea....

Era Niculae un tip deprimat, obsedat de neant şi de moarte, precum poetul băcăoan?... Nici atât!.... De o vitalitate explozivă şi molipsitoare, cu un umor sănătos, el trăia arta în permanenţă, aşa cum trăia starea de poezie un alt artist drag lui: Nichita Stănescu.

L-am cunoscut în iarna lui 1974, într-un decembrie îngheţat. Veneam de gara C.F.R. Tulcea unde condusesem pe cineva la trenul de 22.30. Pe malul lacului Ciuperca, ghemuit pe o bancă şedea un moşneag - cum mi se păru, până m-am apropiat de el. Era un tânăr voinic într-o şubă. Întrucât mă privea ţintă, l-am salutat.

-Aha !, iată unul cu grai de om... Păi, bună seara, de unde vii, nu te-ntreb, dar dacă bei cu mine din sticla asta şi-mi ţii de urât, e bine. Pe atunci beam de Paşti şi de Crăciun, dar am luat un gât din rachiul tare ca spirtul, spunându-i cam cât şi când beau.

- E-n regulă, îţi mulţumesc că nu-mi bei băutura, dar cu ce te ocupi? I-am spus. S-a interesat dacă îl cunosc şi de nu-l cred vreun beţiv nebun care acostează oamenii la drum de noapte. Mi-a dat o adresă şi un număr de telefon din Bucureşti, invitându-mă să-i vizitez atelierul. Am făcut-o şi am descoperit în el o comoară de om cu simţul adânc al prieteniei, un suflet de poet, prieten cu superboemii Florin Pucă, Theodor Pâcă,

Nichita Stănescu, cu actorul Vasile Nițulescu, și cu un alt mare om de teatru – Ion Omescu. În atelierul lui deschis tuturor, era o atmosferă de cenaclu non-stop, un soi de „agora" rătăcită prin veacuri, frecventată de actori, scriitori, muzicieni, studențime.

Într-o zi ne-a declamat versurile de mai jos, întrebându-ne cine-i autorul, ce „fusese publicat recent". Ne-am dat noi cu presupusul, fără vreun rezultat.

- *Nu vă osteniți creierul, că vă stricați bruma de minte ce v-a dat-o Domnul, voi, bieți văzători nevăzători. Oare n-ați zărit bieții de voi, poezia în acest atelier, întipărită chiar de autorul aici de față... cu un cărbune?* Într-adevăr, poezia era „întipărită" pe un perete din atelierul pictorului, unde adesea dormea poetul, care, nu avea undeva în lume un pat al lui, o cameră sau ceva numai a lui. Orfan de război, fusese zugrav, salahor, sortator de piei la o tăbăcărie, boxer și se numea Teodor Pîcă, prieten cu pictorul Florin Pucă și ambii cu Nichita Stănescu. Iată și poezia:

Nicolae Georgescu - *Țărm normand*

„Soarele picură aur în grâu/ Cum picuri tu dragostea ca pe o vină/ Prin grâu aleargă calul alb fără frâu/ Nechezând în lumină/ Pământul urcă umezeală și umbră/ Ca o dragoste suind spre amurg/ Printre umbre la pas umblă/ Fornăind calul murg/ Voaluri de noapte opace/ Fac dragostea să devină cuvânt/ Întunericul picură pace / Calul negru scormonește pământ"

Deși lucrările lui se vindeau bine, Niculae nu a fost niciodată bogat, tot ce câștiga dăruia studenților săraci, boemilor de-alde Pîcă și altor copii sărmani ai Domnului. Apartamentul lui (unde am dormit adesea când nu găseam loc la hotel), atelierul, erau deschise tuturor.

De ce „Balamuc"?... era cumva scandalagiu?... Boem autentic, avea o comportare pe măsură, total neconvențională. Încă din anii liceului, s-a dovedit un rebel, mereu în conflict cu oarecine. Împătimit de poezia filozofică a titanilor Khayyam, Bacovia, Eminescu; receptiv la nou, dar neiertător cu ignoranța și cu suficiența, pe care nu le suferea și le amenda drastic, fără drept de apel, provocând deliberat tărăboi. În liceu și facultate a fost spaima profesorilor fără orizont, cât și a prizonierilor dogmelor. „Scandalurile" pe care le provoca erau doar verbale. Umorul lui îi evoca pe Ion Creangă și Fr. Rabelais.

Se spunea despre el că era un „tip incomod". La deschiderea unei expoziții de artă plastică găzduită de Biblioteca Americană din București, un cronicar american l-a întrebat:

- *Cum vi se pare arta noastră, domnule Georgescu ?* Nicu nu a răspuns imediat. Aștepta să se facă liniște, știindu-se că el nu vorbește niciodată „ca la carte". Și în liniștea ce se așternuse, a rostit agale:

- *Toată omenirea știe că voi, americanii, sunteți cei mai tari... lăcătuși din lume. Fără voi, nu ajungeam pe Lună. Unde unii ar trebui să primească domiciliu urgent...*

Comportarea lui era a histrionului dornic permanent să șocheze, să atragă atenția asupra sa. A reușit, devenind idolul studențimii bucureștene, care vedeau în acel om îmbrăcat modest, ce sfida toate tabuurile, intrând în

localurile de lux „costumat" într-un cămăşoi ce cădea peste pantalonii de salopetă, asortate perfect cu sandalele încălţate pe piciorul gol. A fost liderul generaţiei sale. Avea o uriaşă putere de seducţie, de trezire a valorii proprii, prezentă în toate fiinţele omeneşti. Tinerii talentaţi care picau la examenul de admitere de la Arte Plastice, veneau la Balamuc ca la un vestitor al unei lumi nepământene, plină de entuziasm şi înţelegere. Ca un făcut, toţi candidaţii respinşi, după un an de ucenicie la el, reuşeau la examene.

- *Ce le faci, Niculae, îi farmeci ?* - l-am întrebat nedumerit şi eu, prostălăul.

- *Nu, taică, le arăt viaţa, îi învăţ libertatea dată de Domnul !... De nu ştii cu ce se mănâncă libertatea şi eşti robul vieţii, n-ai să fii artist în veci. Hai, că chestia asta cu libertatea ar trebui s-o înveţi şi mata, neicuşorule...*

Am convingerea că dacă îi urmam sfatul înţelept, viaţa mea ar fi avut curs. Dar la vremea cu pricina, credeam şi eu ca toţi nătărăii, că „balamuc" era doar... ceea ce exprimă acest cuvânt, nicicum o natură contemplativă, o fire blândă, incisivă doar cu prostia...

Preotul Georgescu sădise în fiul său Nicolae, valorile esteticului şi preţuirea semenilor - principii de bază ale creştinătăţii.

PRIETENUL DE SUFLET i-a fost prozatorul tulcean **Valentin Şerbu** (1934 – 1994).

Ce-l lega pe Neculai de mai vârstnicul lui prieten?... Ce legătură putea exista între fiul preotului Georgescu şi un fost deţinut politic? În anul 1950, liceanul Valentin Şerbu de numai 17 ani a fost exmatriculat şi întemniţat ca „duşman de clasă". La ieşirea din temniţă i-au interzis accesul în oraşul Tulcea. O vreme a trăit fără adăpost, apoi a găsit de lucru şi un loc de dormit, într-o şandrama, numită pompos „locuinţă muncitorească" pe un şantier din Medgidia. A rătăcit de pe un şantier pe altul, batjocorit şi urgisit ca „duşman al proletariatului". Valentin a fost un paria, un om izgonit anume la periferia societăţii. Preot cu adevărat creştin, preotul Georgescu i-a deschis uşa lui Valentin-cel-proscris, pentru că acceptase senin - nu umilinţa, ci demnitatea de a nu se ploconi în faţa călăilor. Nicolae a văzut în oaspetele tatălui său, un învingător. Erau multe similitudini de percepere a vieţii între cei doi viitori mari prieteni. Şi unul şi celălalt au făcut din existenţă o petrecere a spiritului şi a trupului. Altfel, preocupările literare şi pasiunea pentru muzica de crailâc a lui Valentin, felul liber de a fi, avea multe similitudini cu firea viitorului pictor.

POETUL PREFERAT **Omar Khayyam** (18.VI. 1048. – 04. XII 1131): filozof, matematician, astronom, astrolog şi poet persian (numele întreg, aşa cum l-am văzut scris de pictor cu diferite grafii – dovadă că-l preocupa: *Omar Ghiyat at-Din Abu I-Ftah Ibrahim al-Khayyam*). Omar Ghiyat at-Din Abu I-Ftah Ibrahim al-Khayyam. Din opera acestui poet de mare gingăşie şi înţelepciune, Neculai era dispus să recite ore în şir. Posesor al unei memorii prodigioase, şi al unui suflet sensibil, recita în şoaptă, obligându-i pe cei din jur să-l asculte. Dacă cineva avea proasta inspiraţie să-l întrerupă ori să flecărească, pictorul îl mustra cu o ironie muşcătoare, dar plină de haz, încât preopinentului îi venea să intre în pământ.

CATRENE de Omar Khayyam
(versiune românească, George Popa)

Dă-mi cupa şi ulciorul! Să bem, fermecătoare
Făptură plămădită din rouă şi eter!
Câte minuni ca tine zeflemitorul cer
De mii de ori schimbat-a în cupe şi ulcioare?

.....

Trăiesc iar anii tineri. Aprinsul tămâios
În flăcări să mă ardă, căci, iată, vine ceaţa.
Vin! Nu importă care. Nu sunt pretenţios.
Pe cel mai bun găsi-l-voi la fel de-amar ca viaţa.

Am întrebat Savantul şi-am întrebat şi Sfântul,
Sperând c-au să mă-nveţe suprema-nţelepciune.
Şi după-atâta râvnă atât se poate spune:
Că am venit ca apa şi-o să plecăm ca vântul.

Locuinţa părintească din Tulcea a fost pe str. Călugăreni. Nicolae a absolvit Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu" din Bucureşti în 1974, la clasa profesorului Blendea. Pictorul său preferat a fost Pallady, în maniera căruia a pictat o perioadă până a-şi găsi drumul propriu. A părăsit definitiv România în 1985, stabilindu-se la Paris.

„Arta lui N. Georgescu face parte din patrimoniul artistic românesc din cel francez – deoarece, după stabilirea în Franţa, a căpătat cetăţenie franceză - din cel european, împreună cu George Apostu, Mircea Ciobanu, Victor Roman, C-tin Popovici, Costel Badea, Grigore Spirescu. Alături de ei, cu timbrul său inconfundabil, arta lui Nicolae Georgescu irupe în nemurire.(...) Artistul a trăit şi a meditat intens lecţia franceză a începutului de secol, încât stabilirea lui în Franţa a constituit o puternică revigorare şi îmbogăţire stilistică a viziunii sale.(...) Alături de un Toffoli Suraud, Binetruy, Fouchet, Guillemard, Nicolai Georgescu figurează, ca o certitudine a valorii sale, printre maeştrii contemporani ai artei franceze." **(Cristian Chirculescu)**

Cred că între plasticienii români de valoare, Nicolae Georgescu a fost ultimul mare boem.

Eugeniu Barău - *Înălţarea*

Emilian Bota

S-a născut la 9 iunie 1931, in comuna Araci, județul Covasna. A urmat clasele primare în comuna Ruginoasa din județul Iași. Rămas orfan este preluat de Armată "copil de trupă". Înainte de 1944, orfanii şi copiii proveniţi din familii fără venituri, erau „înfiați" de Armata Română. Crescuţi în spirit ostăşesc şi patriotic, erau orientaţi spre diverse profesii, majoritatea dintre ei ajungând străluciţi ofiţeri ai armatei române. La vârsta de 16 ani, ei hotărau dacă rămân sau nu în cadrul armatei. Indiferent de decizie, erau ajutaţi de armată să-şi definitiveze studiile în domeniul ales de ei.

Emilian Bota a fost introdus în tainele muzicii la vîrsta de 11 ani. După inițierea ca toboșar, a cântat la Fanfara militară a Regimentului 40 Infanterie din Medgidia și în cadrul Regimentelor 33-34 Infanterie Tulcea și Constanța (1942 – 1948).

(1958-1991)

Observându-i-se pasiunea şi înclinaţiile muzicale, a fost înscris la şcoala de muzică a armatei, apoi, în civilie, a urmat cursurile Liceului Pedagogic.

A fost învăţător la Şcoala de Arte din Tulcea. În anul 1960, s-a înscris la Conservatorul „Ciprian Porumbescu" (actuala Academie de Muzică) din capitală, după absolvire, fiind numit director al actualei Şcoli de Muzică şi Artă (1966-1975).

Din anul 1976, ca profesor de muzică la Liceul „Spiru C. Haret", s-a ocupat de corul liceului, obţinând numeroase succese pe plan local, județean, național.

A obținut gradul I, în anul 1981, cu lucrarea *„Profesorul de muzică - animatorul și îndrumătorul activ al vieții cultural-artistice în școală și în afară de școală."*

A fost un bun pedagog, folosind ca metodă ceea ce-i definea personalitatea: duhul blândeţii.

Lui i se datorează primul taraf din Tulcea, în care cântau învăţătorii N.Tudose, Dumitru Dogaru, N. Beşliu (vioară), lăutarul Boceanu la nai şi un adolescent la acordeon: **Alexandru Bratfanof.**

Eugeniu Barău - *Nu ați înțeles nimic*

MARI ARTIȘTI DOBROGENI

Simion Tavitian

ION ȘAHIGHIAN

(regizor, 1897-1965)

NOTĂ: în ajunul Revelionului 2018, regretatul universitar **Garabet A. Kümbetlian,** care ne-a oferit pertinente informații despre ilustrul pictor tulcean S.Tarasov, a trimis revistei noastre aceste rânduri destinate *Marelui Șah* -cum îl numesc și acum oamenii de teatru pe regizorul Șahighian.

Regizor măiestru, Ion Șahighian a fost unul dintre remarcabilii directori de scenă din perioada interbelică și pritnele două decenii după al Doilea Război Mondial, creatorul unor mari spectacole, a unor montări impresionane, cu multiple modalități noi și îndrăznețe.

Absolvind Conservatorul de Artă Dramatică din București, clasa C. I. Nottara, Regie Teatrală (după ce, dotat pentru pictură, urmase cursurile Academiei de Arte Frumoase), intră în Teatrul Național, mai întâi ca actor. Din cauza unei emotivități de nedepășit, care îi paraliza coardele vocale, trece la regia tehnică, devenind, după scurt timp, asistentul permanent al maestrului Paul Gusti.

Posedat de un irepresibil neastâmpăr artistic, încă de foarte tânăr, Ion Șahighian devine (alături Jean Georgescu) unul dintre autenticii pionieri ai cinematografiei românești; semnează scenariile și regia filmelor "Năbădăile Cleopatrei", "Datoria și sacrificiu", "State la Cabaret", "Se aprind făcliile", "0 noapte de pomină", "Simfonia dragostei"- cu acest film, la Viena, face un succes internațional, avându-i ca interpreți pe vieneza Grytt Heid, pe americanca Vivian Gibson -, iar la Paris realizează împreună cu Julien Duvivier un fragment din filmul "Roumanie, terra d'antour".

Ion Șahighian desfășoară o prolifică activitate teatrală, fiind unul dintre promotorii marilor spectacole în aer liber: " Quo Vadis", "Oedip", realizat la Vălenii de Munte, sub oblăduirea profesorului-martir N. Iorga, care avea o deosebită slăbiciune pentru el, cât și "Spectacolul Unirii la Alba Iulia", reprezintă o importantă etapă în cariera sa. Să ne imaginăm, noi, cei de azi, ,,Arenele Romane" din București, adăpostind cvadrige, lupte de gladiatori, dar mai ales arderea Romei... formă rară de pionierat, cea pe care o practica tânărul Ion Șahighian.

Activitatea de regizor de teatru și-a desfășurat-o în Teatrul Național din București, lucrând însă și pe alte scene, la Teatrul Nostru condus de Dina Cocea, în timpul celui de al Doilea Război Mondial, deschizând, în toamna anului 1946, Teatrul Odeon cu "Visul unei nopți de vară" de Shakespeare, punând în scenă câteva importante spectacole la Teatrul Armatei din București, ulterior Teatrul C.I. Nottara, ultimul fiind "Richard al III-lea", cu George Vraca în rolul titular. Referindu-se la acel spectacol Ioan Massoff scria: ,,A fost un excelent meseriaș al regiei, dotat cu ceea ce aș numi un perfect ochi al câmpului, un instinct care ține de har. A alcătuit cu acel generos boier de viță veche care a fost actorul George Vraca, un tandem redutabil, benefic pentru teatru, pentru actorii săi. Numai Șahu, putea să aibă forță sufletească- și a avut-o - de a susține cu o credință, o dârzenie și o devoțiune exemplare, pe George Vraca, măcinat de boală, în încercarea sa, aproape supraomenească, de a crea pe «Richard al III-lea», personaj cu care a plecat, aureolat de glorie, în neființă. Șahu și-a împletit destinul cu cel al prietenului său.

"A fost un regizor care a respectat textul și pe actori, dar și sensibil și atent la inovațiile artei spectacolului din perioada interbelică, la marea experiență europeană și a adus pe scena românească, fie premiere absolute, fie premiere pe țară, fie soluții regizorale de autentică ingeniozitate, cum au fost cele din stagiunea 1942/1943, la Teatrul Național, pentru "Revizorul" de Gogol, când a

amplificat prin jocul interpreţilor şi soluţiile inventate sensurile" generalizatoare ale piesei. In colaborare cu pictorul scenograf Traian Comescu, Ion Şahighian a descoperit pentru acest spectacol un cadru cu sugestii de arhitectură veche rusească, cu turle de biserici, dar nu unul din fotografie sau reconstituire, ci metaforic şi pitoresc, legat de caracterul personajelor şi de natura întâmplărilor.

Fantezia regizorului s-a vădit din plin şi în alte montări anterioare acesteia, de pildă "Avarul" de Moliere, realizat la Naţional, pe turnantă, în 1936, cu schimbări continue şi chiar halucinante, prin mişcarea lor permanentă. V. Timuş, în cronica sa din "Rampa" remarca tragismul pus în lumină de regizor în aceată comedie molierescă, caracterul cinematografic al montării şi dinamismul de natură filmică.

Un alt memorabil spectacol este "Poveste de iarnă" de Shakespeare, din 1927, regizorul fiind un admirator al marelui dramaturg elisabetan, lucrând asupra pieselor lui din tinerete până la sfârşitul vieţii, găsind, de fiecare dată, noi soluţii pentru extraordinara sa teatralitate pusă în slujba adevărului vieţii. Cu talent şi pasiune a susţinut alături de marile lucrări shakesperiene şi dramaturgia românească, montând în premieră absolută câteva opere de valoare.

Literatura dramatică românească a avut în persoana lui Ion Şahighian un consecvent promotor, de la Davila şi Delavrancea, Ghe. Ciprian, Camil Petrescu, N. Iorga, Al. Kiriţescu, Victor Eftimiu, Mircea Ştefănescu, Tudor Muşatescu, Ion Luca, Laurenţiu Fulga, Aurel Baranga până la Ion D. Şerban.

În 1932, pune în scenă "Fântâna Domnului" de Dragoş Protopopescu, în 1935, "Avram Iancu", de Lucian Blaga, şi" U1nbra" de V. ·voiculescti, în 1939, "Femeia Cezarului", în 1941, "Ifigenia" de Mircea Eliade.

A apărat cu căldură şi dramaturgia contemporană americană, punând în scenă, în premieră pe ţară, piesele lui Eugene O'Neill, "Din jale se întrupează Electra", la Naţional în 1943 şi "Dincolo de zare" la Teatrul Nostru. Din distribuţia primului spectacol au făcut parte George Vraca şi Agepsina Macri, în timp ce, din cel de al doilea, Tanţi Cocea şi Fory Etterle.

Devenit un regizor de seamă, se afirmă şi după al Doilea Război Mondial, ca un bun profesor de regie, dând teatrului românesc câţiva reprezentanţi tineri valoroşi. Ca director de scenă s-a dovedit un maestru neîntrecut al spectacolelor grandioase, conducând cu profesionalism figuraţii numeroase, transformate în autentici actori. Memorabile în acest sens sunt scenele din spectacolul "Ion Vodă cel Cumplit.

Dintre spectacolele create de Ion Şahighian la Teatrul Naţional, citäm: "Omul din Ceatal" de Mihail Davidoglu, la 23 mai 1947 şi "Haiducii" de Victor Eftimiu la 11 aprilie 1949. Un mare succes obţine la 8 ianurie 1954, cu "Vlaicu Vodă" de Alexandru Davila, la Teatrul Armatei, un spectacol perfect construit, cu un domnitor sigur pe el, creat de George Vraca, cu inteligenţă, diplomaţie, cu un patriotism adânc, sincer, fără declaraţii retorice.

Ion Şahighian a fost o monumentală personalitate a regiei cinematografului şi a pedagogiei teatrale. Lumea mondială a artelor cunoaşte familii de pictori, de muzicieni şi familii de actori.

FAMILIA DE ARTIŞTI ŞAHIGHIAN

Ion Şahighian se căsătoreşte în 1923, cu Ecaterina Nitzulescu, elevă a maestrului Ion Livescu, o ingenuă foarte bine cotată în acea vreme. Ecaterina Nitzulescu-Şahighian, tânară fiind, era şi o cunoscută actriţă a filmului mut şi sonor. Anca din "Năpasta" şi Mama din "Se aprind făcliile", fiind în cinema rolurile ei capitale. Moare în 1957, ca angajată a Teatrului Naţional. Ion Şahighian şi Ecaterina Nitzulescu, a căror căsătorie a durat treizeci şi patru de ani, fără crize, au fost un cuplu extraordinar de unit. Ion, a cărui frumusete bărbătească matură şi a cărui eleganţă autentică erau unanim recunoscute, a ştiut, deşi trăia în lumea plină de capcane a teatrului,

să se ferească de ele. Şi Ion, şi Ecaterina erau părinţi exemplari, ambianţa casei lor nu era câtuşi de puţin boemă, relaţiile lor de prietenie au durat o viaţă.

"Pe cele două fete - spune Mihail Berechet, regizor al Teatrului Naţional, le-au educat într-un profund spirit de modestie, iar mai târziu, în iubirea de teatru şi de profesie... Aceasta din urmă mergând până acolo, încât, după exemplul mamei sale, care a jucat în spectacolul «Stăpâna din La Paz» chiar în seara în care îi murea mama, Anca Şahigian a cerut ca ora cermoniei de înmormântare a tatălui său, Ion, să fie devansată, pentru a putea să ajungă în timp util la matineul cu piesa «Întâlnirea cu îngerul» ... De mici, de când îşi aveau împreună cu părinţii loja la premierele Naţionalului, li s-a inoculat respectul pentru această instituţie şi pentru rigorile profesiei.

Anca Şahigian, prima fiică a lui Ion şi Ecaterinei Şahighian, absolvind Conservatorul ca elevă a Marietei Sadova şi a Marioarei Voiculescu, cu «Sfânta Ioana» de G. B. Shaw, este, la vârsta de şaptesprezece ani, angajată la Teatrul Naţional bucureştean. Temperamentul de ingenuă dramatică şi o bună ştiinţă a spunerii versurilor îi aduc un şir de roluri clasice.

Cea de a doua fiică a cuplului Ion şi Ecaterina Şahighian, Lia Şahighian, debutează la 18 ani în piesa «Canalia», de N. D. Cocea la Teatrul «Odeon», într-o distribuţie de maeştri, joacă Hermina din «Visul unei nopţi de vară»; mai târziu e Desdemona din «Othello», apoi în alte piese jucate în teatrele Naţional, Tineretului şi «Nottara».

Alexandru Şahighian, fratele mai mic al lui Ion, cunoscut în lumea literară, ca şi Ion în teatru, sub numele «Şahu», după studii de pictură cu pictorul Bednarik, după o pasionantă activitate de gazetar, poet şi scriitor, începând din artii '20 păşeşte şi el pe teritoriul plin de miraje al teatrului, dovedindu-se autor dramatic cu sevă. Două dintre piesele sale reprezentate pe scena Naţionalului (Nepotul din Giurgiu şi Pensiunea doamnei Stamate) s-au dovedit nu numai bune realizări dramatice, dar şi longevive succese de public.

Fiul său Alexandru Al. Şahighian, traducător de serioasă cultură, printre alte preocupări literare având-o şi pe aceea a dramaturgiei pentru cei mici, se află şi el «sub coviltirul» vieţii teatrale. Ca o glorioasă şi semnificativă încheiere a unei strălucite cariere regizorale este certă premiera dramei istorice shakesperiene Richard al III-lea, la 8 ianuarie 1964, cu George Vraca în rolul titular.

Regizorul Ion Şahighian a dispărut din viaţă în plină forţă creatoare, lăsând însă în urma lui amintirea unui mare director de scenă, a unui pionier în domeniul cinematografic, cu valoroase şi îndrăzneţe inovaţii în întărirea teatralităţii actului scenic în timpul celui de al Doilea Război Mondial. Ca profesor de regie şi-a format studenţii în spiritul respectului faţă de actor şi ideile majore ale textului.

Acest articol este un capitol din voluminoasa monografie ***Armeni de seamă din România,*** autor Simion Tavitian, EX PONTO, 2006

Eugeniu Barău - *Sarmale şi mămăligă*

NICOLAE PRELIPCEANU

TULCEA ÎN TREI SPECTACOLE la Teatrul „Jean Bart”

Tulcea nu era chiar orașul unde să te aștepți să dai peste un teatru. Chiar dacă există de vreo șapte ani, Teatrul „Jean Bart” nu este prea cunoscut celor care trăiesc în altă parte. Neașteptat, am văzut de curând, acolo, trei spectacole compatibile cu orice teatru profesionist din țară. O bună alegere e faptul că toate trei sunt comedii; comedia prinde mai bine la public, apoi actorii aleși chiar știu ce e comedia.

Visul unei nopți de vară, regizat de Aurel Palade, a fost primul semnal că cele trei seri nu se vor pierde în noianul celor trăite degeaba. Spectacol profesionist, lucrat cu atenție și fără risipă de comic ușor, pentru public, *Visul* de la Tulcea inovează pe alocuri, în principal în faptul că Puck nu mai e junele jucăuș, vioi și pus pe șotii, ci un personaj cam bătrâior, cu barbă cenușie și chelie serioasă, care încurcă vrăjile, îți spui, chiar din cauza vârstei. Teatrul fiind unul *de proiect*, după expresia vremii, actorul care-l face pe Puck, Dan Constantin, nu este angajatul trupei, cum sunt și alții. Firește că prestația trupei de *teatru în teatru*, cei șase meșteșugari atenieni care se screm să joace o tragedie pentru festivitățile nunții lui Theseu, este/sunt centrul atenției. Și o și merită, cu toții: Nelu Serghei, Ionuț-Paul Ștefan, Radu Niculescu, Costel Zamfir, Ionel Durbală, Mihai Gălățan. Remarcabil, și dintre ei, Radu Niculescu, în rolul Fundulea. Perechile de tineri sunt și ele admirabil interpretate de: Alexandru Dunaev,

Ionuț Paul Ștefan. *Oana-Lavinia Pisaroglu* *Irina Naum* *Cristi Naum*

Mihai Gălățan *Nelu Serghei* *Costel Zamfir* *Ionel Durbală*

Vlad-Matei Ajder, Ana-Maria Ștefan și Roxana Filip. Reușita spectacolului este, însă, rezultatul tuturor interpreților, chiar și a celor ale căror nume le-am omis, din motive de spațiu.

Douăzeci de minute cu îngerul, un spectacol regizat de Ion Sapdaru, pe o piesă de Alexander Vampilov, este o comedie cu reflexe tragice pe alocuri, despre alienarea lumii noastre, despre imposibilitatea oamenilor de azi de a înțelege

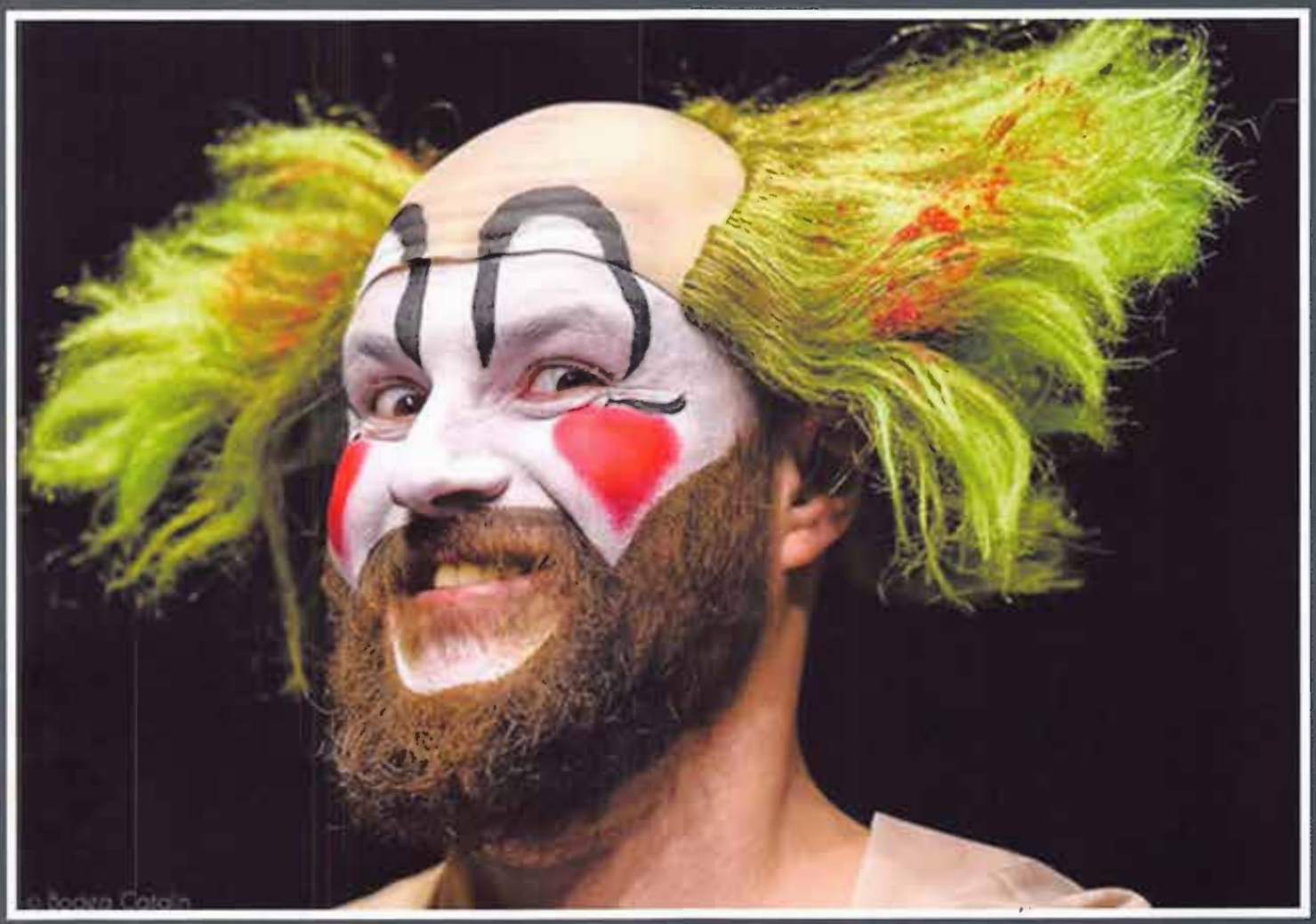

generozitatea, despre suspiciunea unuia de către altul, ca să zic așa. Și aici actorii își construiesc profiluri distincte, de la cei doi bețivani, întruchipați foarte veridic de Ionuț-Paul Ștefan și Nelu Serghei, la „îngerul" lui Cristi Naum (Theseu și Oberon în spectacolul precedent) și la Gabriela Ciolacu, în rolul cameristei de hotel, o biată femeie sărmană ca-n Rusia post-sovietică sau la Mihai Gălățan, un foarte expresiv muzician deranjat de bețivani, dar la fel de neîncrezător în gestul dezinteresat al personajului-înger. Naturali și credibili, Irina Naum și Costel Zamfir, ca tineri însurătei la fel de suspicios el, doar ea, studentă, având o clipă de încredere în... *înger.*

În fine, *O zi din viața la niște oameni* (forma cu *la* este una parodică) este un spectacol după un scenariu al actorului Mihai Gălățan, colegii lui ne-au destăinuit că e vorba chiar de personaje (reale) din oraș, ceea ce nu schimbă deloc impresia de tipuri umane regăsibile oriunde în lumea de azi. Și pe deasupra, în cazul nostru, interpretate cu naturalețea cuceritoare pe care o au doar unele generații de absolvenți ai UNATC înainte de a scăpa la lumea, deloc largă, a teatrelor, profesioniste sau nu. O anume candoare a interpretării pe care o întâlnești mai rar, un anume mod foarte natural de intrare în pielea personajelor, care se întrevedea și în primele două spectacole, cucerește aici de la început, poate și pentru că e vorba de lumea celor de azi, cu ticuri verbale și caracteriale recognoscibile, cum spuneam, fără referințe imediate. Regizorul Aurel Palade a știut să lucreze cu autorul, de altfel și interpret, pentru a rotunji textul, mai schematic în cartea de scenarii în care este publicat. Iar actorii și actrițele își merită laudele și aplauzele prelungite ale publicului, până aici aplaudând haotic toate trecerile de la o scenă la alta, până la a-l încurca pe mașinistul cu cortina la *20 de minute cu îngerul.* Într-un rol absolut cuceritor, de nebun-profet, l-am revăzut pe Cristi Naum, un actor cu disponibilități multiple, ca și Mihai Gălățanu de altfel; cele două doamne funcționare de vârstă medie, visând variațiuni sexuale, Irina Naum și Gabriela Ciolacu, cuceresc prin veridicitate sau mai precis naturalețe, iar Nelu Serghei o face pe omul de serviciu în stilul său degajat care dă impresia spectatorului că toată viața chiar asta a și făcut. Pentru spectatorii tulceni a fost o delectare acest spectacol, cu aluzii clare la lumea de azi, chiar la politica internațională de prin vecinătate, vezi Putin, vezi ocuparea Crimeii, vezi războiul civil din Ucraina, destul de militar în fond.

Nu poți să nu spui, după aceste trei spectacole, că Teatrul „Jean Bart" din Tulcea există. Cine ar fi crezut că, după ce s-a dus flota de pescuit oceanic, avea să răsară, nu neapărat în locul ei, această instituție artistică de bună calitate.

MIHAI GĂLĂȚEAN, ACTOR, DRAMATURG ȘI EXCELENT DESENATOR

